

MAGTYMGULY

ماغتئمغولئ

سايلانان قوشغولار

تاييارلان:

آرنه گلى

(آقمئرات گورگنلى)

ژوئن ۲۰۱۴

ايچىنداكىلر:

- ٦-----گۈزگىنىگ
- ٧-----سونگوداغى
- ٨-----گۈكلنگ
- ١٠-----عالى سىزىنگىدىر (فتحه سردار)
- ١٢-----عارشى آغلایا (یا آخما ت شاه)
- ١٣-----اۋنگى-آردى بىلىنمز
- ١٤-----شیره دۋنر
- ١٥-----نألر گۈرۈندى
- ١٦-----يايلاقلار بار
- ١٧-----دۋكر بولدوق ياشىمىز
- ١٨-----عار گركىدىر
- ١٩-----دپه نه دىر دۋز نه دىر
- ٢٠-----ميدان يولوقسا
- ٢١-----يار ايلار
- ٢٢-----دوروشن گۈرۈنگ
- ٢٣-----ياشنى انگلاماز
- ٢٤-----ايشى گركىدىر
- ٢٥-----باش اۋستۈنه
- ٢٦-----آتى گرك
- ٢٧-----اىلى گۈزلار
- ٢٨-----عالمه بلگىلىدىر
- ٢٩-----نيلاين (اۋچا بىلمن)
- ٣٠-----بىلمزمىنگ
- ٣١-----آد ايسلارنى
- ٣٢-----يىغلاپ گچر حالئمغا
- ٣٣-----ياقنىپ بارادىر
- ٣٤-----قالنىپ من
- ٣٥-----داشلار بيله
- ٣٦-----يار يىزىم سارى
- ٣٧-----بىلى بولماسا
- ٣٨-----مالا سراتمز
- ٣٩-----دوز هم بولماسا

۴۰. غوملى چىقنىدئر -----
۴۱. بارى بولماسا -----
۴۳. دۇشۇنە دگمىز -----
۴۴. دونلى گۇرنىر -----
۴۵. دون تاپىلماسا -----
۴۶. مالئنا دگمىز -----
۴۷. ايل بولغول -----
۴۸. گۇرۇم گۇرۇلمگن ىردە -----
۴۹. ار يانئندا بللىدىر -----
۴۹. سازئنا دگمىز -----
۵۰. صارپ ايلير آشنى -----
۵۱. يىقمايان اردن -----
۵۲. بيلمىدىم(هيجران قايسى) -----
۵۳. اۋىلنگىن -----
۵۴. قىل- قال بولار -----
۵۵. انقارارسىز اردن -----
۵۶. يلدىم توت -----
۵۷. جوش گلسمه -----
۵۸. كۇيمان يىگىدە -----
۶۰. گىدىچى بولما -----
۶۲. پاش ادرسى -----
۶۳. داشى سىندىرار -----
۶۴. دومان گىتمىزمىش -----
۶۵. جوش بولماسىن -----
۶۶. لالە گىتمىزمىش -----
۶۷. بى وپالاردان -----
۶۸. قادرىن ئابىلىسىن -----
۶۹. آت يانئندا بللىدىر -----
۷۰. ايل بىلانى -----
۷۱. ايلى گۇزلار -----
۷۲. دون گرک -----
۷۳. داغ سايار -----
۷۴. آتا منگزار -----
۷۵. ايچن يالئدىر -----

۷۶	نأبىلىسىن(عام و خاصى)
۷۶	چاتىپ بولمايىر
۷۷	ياد ياغىشى
۷۸	گلن- ده باردئر
۸۰	ائقبال بولمايىر
۸۱	كۈنگۈل خوشوندايىر
۸۲	پىغان اگلنمىز
۸۳	گۈزە مئخماندىر
۸۴	دۇنيا حى
۸۵	برمه پلىگه
۸۶	دوش بولان
۸۷	دلالت ياغىشى
۸۸	بدنام بولار
۸۸	بادصبانى گۇرسم
۸۹	دوراسىنىگ گلر
۹۰	مئخماندىر
۹۱	باغلار حى
۹۲	زور بولار
۹۳	قارا رنگ بولار
۹۴	داش دۇكر
۹۵	گزمك بىلىن
۹۶	نامىس عار بىله
۹۷	سىرگىدر
۹۸	بولار سن
۱۰۰	ميدان يولوقسا
۱۰۱	دۈكه باشلادى
۱۰۲	غاچا باشلادى
۱۰۴	احسان قايسى بىلىنمىز
۱۰۴	آى - گۈنۈنگىز باتماغا
۱۰۶	دون بولسا
۱۰۷	آغلار من
۱۰۸	مردان قالمادى
۱۰۹	نقصانه گلگى
۱۱۰	سىل بىلانى

- ۱۱۲----- يۇرمىلى بولدى
- ۱۱۲----- هر يانا
- ۱۱۴----- قاشى ياي
- ۱۱۵----- بو دردى
- ۱۱۷----- نأمه سن؟
- ۱۱۷----- گۇردۇنگىمى؟
- ۱۱۸----- باغرئىم دىلنىم
- ۱۱۹----- ايسلارنى
- ۱۲۰----- گۇزۇم دۇشىدى
- ۱۲۰----- ساتاشدئىم
- ۱۲۲----- غاردى مى
- ۱۲۳----- آيا دۇندى
- ۱۲۴----- قىزمالى بولدوم
- ۱۲۵----- درد اولدى
- ۱۲۶----- صفا بولار
- ۱۲۷----- بولدوم ايمدى
- ۱۲۸----- مىنگزار حۇكۇملى
- ۱۲۹----- دوغروسى (بىقارام)
- ۱۳۰----- گۇزل سن
- ۱۳۱----- بارمى يارانلار
- ۱۳۲----- ايچمه ين جامئىم
- ۱۳۳----- ھوشى ياندئرار
- ۱۳۴----- آيرئلدئىم
- ۱۳۵----- عاشىق بولئىشام
- ۱۳۷----- نووروزدان سنى
- ۱۳۸----- آتامئىنگ
- ۱۳۹----- انزلامايان بولارمى
- ۱۴۰----- بولار گلدى
- ۱۴۱----- اوغلىم – آزادئىم
- ۱۴۴----- چوودورحان اوچىن
- ۱۴۵----- گچدى دىيدىلر
- ۱۴۶----- فھرست اشعار به ترتيب الفبا

گۆرگىنىگ

اۇنگۆندە يىلت داغ، سىرىندە دومان،
 دنگىزدن اؤوسىر يىلى گۆرگىنىگ؛
 بولوت اويناپ، باران دولسا چايلار،
 آقار بۇز بولانئىپ سىلى گۆرگىنىگ.

توقايلارنى باردئر غارغى-غامئىلى،
 گۆزلىرى باردئر آلتىن-كۆمۆشلى
 بۇز گۆسفند، غنىر يىلقى، قارا گأومىشلى،
 آرغالى گأو بولار مالى گۆرگىنىگ.

حاتارلانئىپ دوران اينر، مايالار،
 آغئر بىزىرگىنلر، تۆچجار ايه لىر،
 سنگرىكلاپ، آبانئىپ دوران غايلار،
 اۇنگى-آردى ساغى-سولى گۆرگىنىگ.

يىگىتلىر تىرمه-شال غوشآر بىلىنه،
 يورغا مۆنۆپ، تارلان آلار الينه،
 آق گۆوسۆن بىير جىرن دنگىز يىلىنه،
 مألپىر مارالى چۆلى گۆرگىنىگ.

ماغتئمغولى ايلدن-ايله آرالار،
 هيجران تنغى بىلىن باغرئىن پارالار،
 غولون ساللاپ مارال غاباق پرىلر،
 اينر اولومئىندان دالى گۆرگىنىگ.

سونگوداغى

اي سۇدۇڭىم، سونگوداغى^۱،
داغدانلى دىر بىلىنگ سىنىڭ؛
دوشمان گۇرسە دۇدۇلش^۲
يومت، گۇكلىگ ايلىنگ سىنىڭ.

كسىگىن-كسىگىن يولونگ گچر،
«غۇزل بايىر» گۇۋۇن آچار،
«سوۋوق چىشمە» سوۋونگ ايچر
سۇرى-سۇرى مالىنگ سىنىڭ.

دۇرلى-دۇمن اوتونگ بىتر،
هر درانگ بىر ايله يتر،
حاتارلانشىپ كرون اۋتر،
«ناياداي» دىر يولونگ سىنىڭ.

«اۋىلوڧدا» يايلاى غورساق،
آت چاپدۇرۇپ، بايراق بىرسك،
«تۇرىيت» دە خارمان غورساق،
نان دۇكىمك حىيالىنگ سىنىڭ.

ماغنىمغولى، ست^۳ آچاندۇر،
بو دۇوران سىندىن گچىدىر،
اۋستۇنگىدىن ايلىنگ گۇچىدىر،
نىچىك گچر حالىنگ سىنىڭ؟

^۱ ايران شاسى نىنگ ھومىندە، گۇكلىگىر سونگوداغدان، قارى غالا سويىملى بولۇپدۇرلار، بو قوشغودا ماغنىمغولى ياشان يىرلى
بىلن خوشلاشيان يالى. گرگىزلىر ياشايان يوردى مجبورى ترك ادبىپ، غارنىغالا گۇچملى بولۇپدۇرلار.
^۲دۇدۇلشك — ياقلاشماق، غارباشماق
^۳ست — داپ، يۇرلىگە

گۆکلنگ

چۆله چىقار بولسا منگزار
 كېيگه، غولانا گۆكلنگ؛
 تاصيلپ دىپ سۇوش اتسه،
 دۇنر آچ آرسلانا گۆكلنگ.

ايلىن-يوردون بئراقماز،
 بلا باقماز، نارسه يوقماز،
 آللادان امردير، چىقماز
 بو سۇزۇم يالانا گۆكلنگ.

اىلھام اتدى مۇلام مانگا،
 ناظار دۇشدى سندن يانگا،
 يوق بولار قاصت ادن سانگا،
 غايدىپ دۇن گۆرگنه، گۆكلنگ.

سۇزۇم آغزىما حاق سالار،
 بىر نفس ايدانم بولار،
 يامانلىق ايلينه گلر
 «نوربات» دىيپ، آمانا، گۆكلنگ.

خىروچ ايلاپ تورسا غووور،
 پرمانا گلر نيشابور،
 اۋورۇلر بو دۇوران-دۇوۋر
 اُحلى موسولمانا گۆكلنگ.

حارابا دۇنۇپ حوراسان،
 آت آياغنا غالار يگسان،
 كسه آرقاچ، مازندران،
 گلرلر پرمانا، گۆكلنگ.

يولونگ آچىق گۆن نورى دك،
 گۆيىجى آرتار روم زورى دك
 آسلئشار سن آچ بۇرى دك،
 عشق اديپ ميدانا، گۆكلنگ.

زور بيير مردلرينگ سؤوشه،
دؤولتينگ اؤنگؤندى داشا،
غئلچ اوروپ قىزئلباشا،—
دولار سن گؤرگنه، گؤكلنگ.

ايسلار من دؤولتينگ آرتئپ،
حاق ايش اؤچين يۇرىپ، يورتوپ،
پئراغى ديار، قوشون تارتئپ،
دولار سن گؤرگنه، گؤكلنگ.

عالی سیزینگدیر

سۆر ، فتح سردار اوغلی^۴ ، گلدی وقت
ینه بو دؤوران عالی سیزینگدیر.
کؤنه آغئر دؤولت، تازہ ادر باغت
بییکلیک، سردارلیق یولی سیزینگدیر.

الیاس^۵ کیمین اؤمور چؤکن سوولاردا
غوٹ کیمین دومان دؤشن داغلاردا
گنچ لی شأحر، حنڈئرگزن چؤللرده
قادر برن دؤنیأ مالی سیزینگدیر.

باغتینگ بلند ادر، بیلر بیلمی
انقبالننگ مست ادر دوغری گلمزی
«دکا» کانی^۶ --جهانگیرینگ آمازی،
بدخشان ماغدانی، لاغلی سیزینگدیر.

قاهرئنگز غالان _ غوما بولاشار
کرمنگیزه دوشان _ عارشا اولاشار
بییکلیک بساطی سیزه یاراشار
فریدونئنگ فرد انقبالی سیزینگدیر.

سامارقند تاغتئندا غورلان جایلارا

^۴ فتح سردار (فتح علیخان)، قاجار سرداری. فتحعلیخان قاجار فرزند شاه قلی خان رئیس ایل اشاقه باش بود. فتحعلیخان قاجار مورد کینه محمدخان ترکمان حاکم گرگان قرار گرفت و به فرمان او زندانی شد. اما از زندان فرار کرد و به تورکمن های یموت پناه برد و بعد از مدتی به کمک آنها به قلعه آق قالا (مبارکآباد) حمله کرد و محمدخان و میرزا احمد قزوینی حاکم گرگان را کشت و خود به حکومت گرگان رسید. با به سلطنت رسیدن شاه تهماسب دوم فرزند شاه سلطان حسین، فتحعلیخان به خدمت او درآمد و لقب امیرالامرای گرفت و در لشکرکشی شاه تهماسب به خراسان در رکاب او بود. اما بخت با او یار نبود و پیش از تصرف مشهد به تحریک نادرقلی افشار و به حکم شاه تهماسب به دست یکی از مخالفانش که مهدی خان یوخاری باش نام داشت، در سال ۱۷۲۷ م کشته شد. نادر در سال ۱۷۳۶ در دشت مغان تاج شاهی را بر سر گذاشت و در ۱۷۴۷ در چادرش کشته شد.

^۵ الیاس از پیامبران بنی اسرائیل، برادر حضرت موسی است. الیاس مأموریتی در خشکی دارد؛ ولی خضر در جزائر و دریاها، بعضی دیگر مأموریت الیاس را در بیابانها و مأموریت خضر را در کوهها می‌داند و برای هر دو عمر جاودان قائلند.

^۶ «دکا» —اوغانئستاندا بیر یورت آدی، قئممت باها داش معدنی (کانی) بولوپدئر. دکانینگ کانی

مهدى دك حالفسىز⁷ بايلارا
سُلیمان دك سۆزۆنگ گچرسوولارا
ایسگندردك دریا سالى⁸ سیزینگیدیر.

ماشرئغا یۆز اوروپ چئقسانگ، خوراسان
اووال گُردلر سیزینگیدیر، سونگرا بورزخان
زیرپای، اتسینگیز عراق، اصفهان
داغئستان حاشامی، حیلی سیزینگیدیر.

سۆزۆم یرده غالماز، دییدیگیم گلر
ناظارئم کیمیادئر، میس آلتئن بولار
پارسا چۆکن دؤولت سیزه اؤورولر
بۆتین بو دؤنیائئنگ میلی سیزینگیدیر.

ماغتئمغولی آیدار، روم دك اویانماز
ایسگندر قرصسودئر⁹ دؤوولمز، سینماز
داغ کیمین دپرنمز، دریا دك دؤنمز
یوموت _ گۆکلنگ اهللی ایلی سیزینگیدیر.

باللی غایا- ماراوادپه

⁷حضرت مهدی نینگ اورونباساری یوق دیلیلار. بو یرده شاهینر فتحه سرداری اولومسیز، اورونباسارسنز ادیب اویار.

⁸سال— قایق، آغاچلاری بیر- بیرینه چاتپ سوودا یوزدورلیان زات.

⁹قرص—برک، سننماز، دؤویلمز

عارشی آعلايه

(آخمت شاه)

يا آخمت شاه^{۱۰}، يرده يائئلئپ چاؤنگ
آدينگ آسمان گيدر عارشی آعلايه
گلن نؤكرينگدير، گلمه يأن آوونگ
به بيك ليك زيننه^{۱۱} سينه قال پايا پايا.

ايرانا غئلئچ اور، يؤرؤت سپاهي
باشئنگدا برك بولسون دؤولت كلاهي
هومايون داغئندا شيرلرينگ شاهي
گؤيا بير نهنگ سن، مؤوحي _ دريايا.

بيشه لرينگ آو اونگيان شيري سن
روموستان به ينيسي^{۱۲}، دؤونگ ييري سن
زال اوغلونينگ آلاماز بيكام، تيري سن
گوشتاسپ اوغلي دك بللي بلايا.

پيشينگ ايران بولسا، پوشتونگ توراندئر
دوست ايشينگه خوشواقت، دوشمان حيراندئر
انقباليينگ آچئلار، ايشينگ دؤوراندئر
مرحمت ناظارئنگ سالسانگ بير جايا.

پئراغي ديير، رواج بييرسن، سن ديني
شالارينگ شالاري، ائسلامينگ زيني^{۱۳}
امرينگه مطيع ات ايران زميني
روز _ و شب نالاشئم بودور خودايا.

¹⁰ احمد شاه دراني (احمد خان آبدالي)، از دودمان **دراني** ها، پادشاه پشتون بود. تولدش ۱۷۴۷ م. پس از آنکه **نادرشاه افشار** در سال ۱۷۳۶ میلادی، قندهار را تصرف کرد، به خدمت نادرشاه درآمد و پس از مدتی فرمانده یکی از لشکرهای نادرشاه شد. پس از قتل نادر در سال ۱۷۴۷ میلادی مشهد را به تصرف خود در آورد و برای تصرف کل ایران از تورکمن ها کمک خواست.

¹¹ چاو—شؤهرات، آوازه

¹² زيننه— اوغان ديپينده نرديان

¹³ بلكي ببيگي، اولوسي بولسون.

¹⁴ زيني— زينتي، بزه گي

اۋنگى-آردى بىلىنمز

يومت، گۈكلنگ تاصىپ اديپ اۋزۇندىن،
چكسە قوشون، اۋنگى-آردى بىلىنمز؛
سئغمان چئقار دشتى-داهان دۋزۇندىن،
يۇران يولى، غۇنان يوردى بىلىنمز.

غارغا سالسانگ، توغون بىلە دپىشر،
حايياتئندان داغلار-داشلار غاپئشار،
اۋلى توروپ، دىرىلرە ياپئشار،
آرسلانى، تىلكىسى، غوردى بىلىنمز.

اۋچ مۇنگ نايزابازى باردئر نۇكردىن،
تۇرت مۇنگ پىلدارى بار، غالا ئىقاردان،
تكە، سالىر يۇرىش اتسە يوقاردان،
اۋنگۇندە چۇكچك اىلى بىلىنمز.

أحلى ايللر نامئس اديپ گلرلر،
غالانگ ئىقنپ، تاغتننگ برىاد قئلارلار،
دۇكۇلرلر، غالالارننگ آلالار،
بو كىتلىرىنگ اۋچى، دۇردى بىلىنمز.

ماغتنمغولى، على نئنگدئر بو ميدان،
نە ايش توتار، گۇرۇنگ، بو غمر، عثمان،
آت دمىندىن دولار زمين و-آسمان،
حوراسانئنگ خاكى-گردى بىلىنمز.

شيره دۇنر

اۆلكه ده صاحىپ بولماسا ،
 آرباپلار اميره دۇنر
 اۆچ يىل شيره اوچراماسا ،
 تىلكى ، شاغال شيره دۇنر

قاحبلا پلك قاشئق¹⁵ سالار،
 بيرنه برر، بيريندن آلار
 هر كيمه بير نوبات گلر،
 اۆلكه آغار، تورا دۇنر.

شير هر چاغدا بير او اتار،
 دىير: اووما كيم ال غاتار
 پىل بورنون پلگه توتار،
 كرك گۇرسه ، خميرا دۇنر.

آجال يتر آدام دۇيماز ،
 دۇوران گچر، عۇمور دويماز
 تىلكى سارقندىن شير اييمز،
 بير اييسه زاهره دۇنر.

درد يۆركده بير اوت بولار،
 سۆز جاحاندا بير آد بولار
 پوقارا، آشنا ياد بولار ،
 ماللانسا ، ياد يارا دۇنر.

مردلر جنگده ، توى ايچينده ،
 آچ بۇريدئر قوى ايچينده
 نامارت غورقار اۋى ايچينده ،
 بارسانگ ، خيرا _ خيرا دۇنر.

ماغتنمغولى، بو دور دردينگ ،
 صاحىبى گر ك هر يوردونگ

¹⁵قاشئق سالماق—اورش يۇنگكمك

شیر ضاربئن گۆرمه يان قوردونگ ،
هر مورتى بير تيره دؤنر.

نالر گؤرؤنر

سپيل ادلينگ بو جاحانا،
جاحاندا نالر گؤرؤنر، —
ايسگندر، جمشيد سالدئران
بييك بينالار گؤرؤنر.

توقايلارئ شیر- پلنگلى،
گؤل گذار، نووچا بيلنگلى،
گؤن دؤشمديک تر اؤلنگلى
چشمه لى چايلار گؤرؤنر.

يارادان بار اتدى يوقدان،
داغلار، دؤنيا سؤرر چوحدان،
سؤرسانگ حابار برر نوح دان،
غاررئغان اولار گؤرؤنر.

چاغلان، يالان دؤنيا، چاغلان!
نه گؤلن غالار، نه آغلان...
غار ياغمئرلاپ بورجى باغلان
کمرلى داغلار گؤرؤنر.

سریندن دومانئ گيتمز،
اييام گچيپ، يره باتماز،
غاررئپ غالمز، اؤلز، ييتمز
غورغانئ داغلار گؤرؤنر.

نه واطان غالار، نه چتن،
صنملر سپيل اديپ يتن،
طوطئ، بيلبيل مسگن توتان
هووالئ باغلار گؤرؤنر.

*۱۶

ماغتئمغولى، کیم بار اؤلمز؟
آجال دویماز، زمین دولماز،
آسمان اینمز، یر چؤورؤلمز،
گۆن یؤریر، آیلاز گؤرؤنر...

یايلاقلاى بار

ساپار دىپ بارساق نوشاد^{۱۷} مۆلكۆنه،
كۆنگۆل ايسلانى دك يايلاقلاى بار؛
سيران اتسك غونچاسئنا، گۆلۆنه،
باقجاسئندا بىلبىل اويناقلارى بار.

يرى سازدئر، حاستا بولان ساغالار،
آرئق، مۆفليس، غارئپ بولان اونگلار،
سرچمن آغاجى بيله دنگه لر،
آجاب غوش سالمالى اولاقلاى بار.

ميدانى دولودئر شكر- غامئشدان،
ديلك اتمز هرگيز غارداش- غارداشدان،
اؤستى ياپئلغئدئر كۆمۆش كرپيچدن،
هر كيمنىگ اؤزى اؤچين سوولاقلاى بار.

باش غوشماندئر، آرئق، آغساق شاه بيله،
آتدئرئپ دوقانبئل سارى ياي بيله،
شېروان غالاسئدئر، آنى كيم بيله،
هر بوروچدا آلتئن بايداقلارى بار.

^{۱۶} گنبدقابوس ئنگ اشاق يوزوندكى "گنم آباد" اوباسئندان حاللى آقادران آلان ماغلوماتئندا شو یرده شئيله سطرلر هم بولمالي:

"غاز ايلئنگ دالى دۆزى،

آلانگ بوسوق یرينگ يوزى،

سالانشار گلين- قيزئ

گونده لاپ ايليم گؤرنر."

^{۱۷} نوشاد يا نوشاد بلخ ئنگ قولائيندا بير شهر بولان. اونونگ مشهور بتخاناسى، لاغل- مرجن داشلارى و گؤزللرى بولوپدئر. شهر

يعقوب ليث صفارى ديبن حاربئ سرکرده طاراپئندان يومرولئپدئر.

ماغتئمغولى، سازدئر، صؤحبتيدير ايشينگ،
آجالدان، غايرئدان بولماز تشویشينگ،
بايلارئنگ، پاحئرئنگ اُحلى دروؤشينگ
يوردي بولار يالى فرسخ لاري بار.

دؤكر بولدوق ياشئمئز

ايستار الدن چئقا دؤولت حومايم،
دوغا قئلئپ، دؤكر بولدوق ياشئمئز،
ديلگيم دوش ايله، گؤزل آلاهمئ!
ارسگين¹⁸ بولدى، گيتدى قئزئلباشئمئز.
حئرئر گزن چؤلده ايللر يايئلسئن،
يورت بينامئز قايم بولسون، غورولسئن،
چيلله مست نرلرميز بارچا آيئلسئن
بئر سوفرادا ادا بولسون آشئمئز.
دروؤشلر كؤنگلى جم دورسون نامازا،
يىگيتلر يئغئلسئن صؤحبته-سازا،
ايليميز اولاشسئن ساوولماز يازا،
توغسان دولوپ، تامام بولسون غئشئمئز.
تؤركمنلر، باغلاساق بئر يره بىلى،
غورودارس قولزومى، دريائى-نىلى،
تكه، يوموت، گؤكلنگ، يازئر، آلىلى —
بئر دؤولته قوللوق اتسك باشيميز.
ماغتئمغولى، ديبدي جانئنگ ديرليگنه،
قالمالئنگ ييز غئزئلباشئنگ حورلوغنا،
روواچ برينگ يوموت، گؤكلنگ بئرليگنه،
اول كمال حان اووغان¹⁹ بولسون باشئمئز.

¹⁸ ارسگين—آرتئپ گيتمك، بو يرده عاصى، سرکش. قئزئلباشلارئنگ ادن غئر غئنجئلقلارئنى آنگلاديار.

¹⁹ كمال حان اووغان—احمدحان درانى دان ماقصات.

عار گركدير

"منم" دىن قوچ يىگىدە
بىر مئناسىپ يار گركدير.
عاراپ ات، يوولۇ يىگىدە
آلماز دۆلفقار گركدير.

يىگىت اۋلر يورت اۋستۈندە،
جانن برر عار اۋستۈندە،
قوچ يىگىتلر ايل اۋستۈندە
نامئس بىلن عار گركدير.

باش گۆن كۆنگۆل حوش اتمآگە،
ساچاق يازىپ، نان دۆكماگە،
آبراى آلئپ، آد اتمآگە،
قولدا بندى-بار گركدير.

مكگأ باران بولار حاجى،
آيرالئق اۋلۆمدن آجى،
قوچ يىگىدە عار قئلئجى،
چئن عاشئغا دىدار گركدير.

آرتدئر پلك آجى-زارئنگ،
آلار الدن انغتئيارئنگ.
ماغتنمغولى، سۆور يارئنگ
سياه زۆلجى تار گركدير.

دپه ندير، دؤز ندير

ياشئ يتن عاراپ آتئنگ شانئندا
 مألیم بولماز، دپه ندير، دؤز ندير؛
 يؤنگي يتن قوچ ييگيدینگ يانئندا
 آلتئمئش ندير، يتميش ندير، يؤز ندير...

نأمارت اوغلي غورقي چكر ميدانندان،
 آغاچ آدام بولوپ گؤرنر هر يانندان،
 موحانئثر حووپلي یرده دوشمانندان
 سچه بيلمز، دومان ندير، توز ندير.

سپاه بولوپ، مؤنر آتئن بيلمه ين،
 عارئف بولوپ، اؤز عززتین بيلمه ين،
 صؤحبت ايچره سؤز لذتين بيلمه ين
 آنگا بيلمز، صؤحبت ندير، ساز ندير.

غارغا ييتر بوز بالامان جنگينده،
 گؤرنه بيلمز اول ميدانئنگ دنگينده،
 آچ غارچنغاي، آلغئر، لاجئن اؤنگؤنده،
 مۆنگ يئغئلسئن، اؤردک ندير، غاز ندير.

ماغتئمغولئ، سؤز جوش اتگين ديلينگدن،
 موحانئته يول برمگيل يلانگدن،
 بو حؤنأرلر گلر، گلمز الينگدن،
 ديلدن گلن بو جؤرعتلي سؤز ندير.

ميدان يولوقسا

بدو اؤلسه، ميدان غالار آرمانلى،
 حاق عشقئنا آت سال، ميدان يولوقسا؛
 ييگيت اؤلسه، هنگام غالار دؤورانلى،
 واقتئنگى حوش گچير، دؤوران يولوقسا.

ييگيت باردئر، سؤزؤن تاپماز سؤز آيدار،
 ييگيت باردئر، دى داشلار اريدئر،
 جاي يرينده غايرا غالس، غاررئدار،
 قوچ ييگيدىنگ آتى چامان يولوقسا.

ايشى دؤرؤست گلمز كؤنگؤل چنينه،
 دوداغئن ديشليپ، "آح" ديدر زنينه،
 يئلان زاهرى بولوپ، يايلاز تنينه،
 ييگيت غاررئر، آيال يامان يولوقسا.

يؤز نامارت يرينى توتماز بير مردينگ،
 مرد چكر تاصيلين، ايلينگ يوووردينگ،
 بيتيرن ايشينى گؤرؤنگ گدى ناماردئنگ،
 "جنگدير" ديبپ غاچار، دومان يولوقسا.

ماغتئمغولى، اؤوؤت برگيل سؤز بيله،
 اشيدن دنگ بولماز گؤرن گؤز بيله،
 مرد چئقار مئحمانا گؤلر يؤز بيله،
 نامارت اؤزؤن گيزلار، مئحمان يولوقسا.

يار ايلار

عاقىل اولسانگ ياغشئارا همدم بول،
 آقماق اؤزؤن نادان بيله يار يالار.
 حاق عاشئقلار نازلى يارئنگ جمالئن
 "بىر گؤرسىم" دىيىپ، گىجە-گؤندىز زار ايلار.

سئرداش بولسا، سئرئىم آيداردئىم مرده،
 كرون ياتا بىلمز غورقولى يرده،
 اولئ نامئسلاردا، ياراماز درده،
 نامارت اؤيده سأل ايشى عار يالار.

نامارت غوصصاسئندان غالىپ من درده
 كؤنگلؤم آرام تاپماز بىر پنهان يرده،
 "مالئ كؤپ" دىيىپ، مئحمان بولما ناماردا،
 جومارت هر چند پاحئر بولسا، بار ايلار.

نامارت اؤز اؤيؤنده مرده سؤز آيدار،
 كآر ايلمز حاقئنگ طانايئن دارتار.
 قوچ يىگىت مال تاپسا، حؤممتى آرتار،
 نامارت پيدا تاپسا، كؤنگؤل دار يالار.

ماغتئمغولى، ايمدى اؤزؤنگى گؤزله،
 ياغشئى تارئپلاپ، يامانى دؤزله؛
 آز اييىپ، آز اوقلاپ، يئنه آز سؤزله؛
 كؤپ سؤز آحئر ايل ايچينده حار ايلار.

دوروشن گۇرۇنگ

هر ييگيدىنگ اصلن بىلى دىيىنگىز،
 ماركىدە اوتور-توروشن گۇرۇنگ.
 بىرو بىلن آشنا بولاي دىيىنگىز،
 اوزال انقارنىدا دوروشن گۇرۇنگ.

اوزاق، ياقن يولا بارار بولسانگىز،
 مردانلق غىلجىن چالار بولسانگىز،
 بىر بدونى سايلاپ آلار بولسانگىز،
 سئناسن، ساغرئسن، گرئشېن گۇرۇنگ.

بىر پول دۇشسە بىر مۇفلىسىنگ غولونا،
 گۇوسۇن آچىپ گزر غىشنىگ يلىنە،
 حئرئدار بولسانگىز غىزا، گلىنە،
 ادبىن، ارکانن، اوتوروشن گۇرۇنگ.

قوچ ييگيدىنگ آت-ياراغى شاي بولسا،
 يتيشر، هر ىردە «حايىدا-حاي» بولسا.
 اۇزى حاتام بولوپ، يئنه باي بولسا،
 چار طاراپدان مئحمان گلىشېن گۇرۇنگ.

بىر نيچانى قىلدئنگ مالى-بىسيارى،
 بىر نيچانى قىلدئنگ بىر پولونگ زارى.
 ياغشى-يامان همه ادامنىگ بارى
 نوبات بىلن اۇتۇپ بارئشېن گۇرۇنگ.

تانگرى يىزار، بىلىنگ، زكاتسىز بايدان،
 سىز هم غاچنىگ، زىنهار اول گلن جايدان،
 مردە بىر ايش دۇشسە، گۇرر خودايدان،
 ناماردنىگ همرادان گۇرۇشېن گۇرۇنگ.

نامارت يۇرر مئدام اۇلۇمدن غاچىپ،
 اۇيۇنە گلندە، زاهرىنى ساچىپ،
 مرد بىگىت مئحمانا گۇوسۇنى آچىپ،
 ناماردنىگ ميدانا بارئشېن گۇرۇنگ.

ظالئملار اونودار ذكرى-آللانى،
آرزان آلپ، غئممت ساتار غاللانى،
سۆيتخور نايئنصاپلار حالال طنللانى
حارام پيداسئنا برىشين گۇرۇنگ.

قوچ يىگىدىنگ ايشى صۇحبىت-ساز بولار،
كۇنگلى غئش بولمايان، دايئم ياز بولار،
ياغشى نئنگ كۇنگلۇندە كينه آز بولار،
يامانئنگ گۇندە بير اوروشن گۇرۇنگ.

غادئردان غارداشداش اوزاق داش بولوپ،
غادئرسئز ياد بيلن غارئنداش بولوپ،
ماغتئمغولى، نأسازلارا دوش بولوپ،
حوجانئنگ، سيدىنگ يۇرىسين گۇرۇنگ.

ياشنى انگلاماز

بدآصئلا بگلىك يتسه بير گۇندە،
آلار آوون، سالار غوشون، انگلاماز.
يارلئغى يۇرىگن نورباتسئز بگلر
پوقارانئنگ گۇزدە ياشنى انگلاماز.

بليت باشلار دوغرى يولنى چن بيله،
عاقئل آدام سۇز باشلاماز «من» بيله،
نامارت اوتئر، گئگش ايلار زن بيله،
قوچ يىگيتلر زن گئگشين انگلاماز.

مرتدن ديلگ اتسنگ، آيدار: «خوب بولار!»
بير باغشئشداش يتميش بلا دپ بولار.
موحانئش گئگشى چۇلدە كۇپ بولار،
دوشمان گۇرسە توتار ايشين انگلاماز.

حاق يولونا هر کيمه حایر-انحسان قنلار،
 قئیامات گۆن بیر یرینه اون گلر.
 نامارت دوشمان گۆرسه، غوصصادان اۆلر،
 قوچ ییگیتلر دۆردۆن، باشین آنگلاماز.
 ماغتنمغولى، بگ يانئندا تیل باشلار،
 غئلئجی-غایراتی بولان ایل باشلار،
 مرتدن بولان یئغئن گۆرسه، یول باشلار،
 نامارت اوغلی دنگین-دوشون آنگلاماز.

ایشی گرکدیر

مریت اولدور کی، بولسا کۆنگلی رحیملی،
 گۆورسی گینگ گرک، اۆزی پأحیملی،
 گینگ یرده غارغا دی بولسون وحیملی،
 یرینده حۆناری، ایشی گرکدیر.

غاپلانگ کیمین آرلاپ گیرسه میدانا،
 تیلکی کیمین بازى برسه هر یانا،
 دوراندا غایا دک دوروپ مردانا،
 آلا یردن آت سالئئشی گرکدیر.

ییگیدینگ حئیالی بولسا سرینده،
 چئقار بیر گۆن، چۆکۆپ غالماز غارئندا،
 حیله هم بیر باتئرلئقدئر یرینده،
 اونئ باشارماغا کیشی گرکدیر.

آت گرک غاچارغا، قووسا یترگه،
 یوونئ غورقودارغا، تیریک توتارغا،
 میداندا سانغئسئز کۆپ ایش بیتیرگه،
 ییگیریمی-اوتوزلی یاشئ گرکدیر.

بۆرگۆت غوش دك غانات قاقنپ دۆگۆلدن،
موحاننلر گچر جانندان، اوغولدان،
قورت دك گىرىپ، قويون كىمىن داغىلدان،
أر يىگىدىنگ مرد يولداشئ گركدىر.

ماغتئمغولى، قوچ يىگىتلر چاپئلپ،
گۆك داماردان غۇرمئز غانلار سىپىلپ،
أت سالاندا، دونگوز كىمىن توپولپ،
آيى كىمىن آسنلئشئ گركدىر.

باش اؤستۆنه

نامارت كىمدىر، بىلر بولسانگ،
نه دىيسنگ، دىير: "باش اؤستۆنه!"
آزمايئشئ قئلار بولسانگ،
هيچ تاپئلماز ايش اؤستۆنده.

مورتون توولاپ، هر يان تارتار،
حايباتئ پلنگدن آرتار،
گۆك دك گۆرلأپ، داماق يئرتار
تاييار بولان آش اؤستۆنده.

آش اؤستۆنده ايت دك آرلار،
يرسىز يره حار دك حارلار،
هر تىلكى بىر شىر دك گۆرلأر
موردار اؤلن لأش اؤستۆنده.

چؤل يردە گۆوره غالدئرما،
اول-دا حوشدور، سئر بىلدىرمە،
لاپ ادىپ، داهان دولدورما،
جنگ، نان دگيل، ديش اؤستۆنده.

دییسلر: «آتلا-حا، آتلا!»
مرد ییگیت سولوق چینار گۆیه آرسلا.
یوو گۆنی غایراتا غاتلان،
لاغنات غویما ریش اؤستۆنده.

اننصابن الدن بئراقماز،
عاقئل، آداملئقدان چئقماز.
بو سۆزۆم حیوانا یوقماز،
آدام ساقلار گوش اؤستۆنده.

ماغتئمغولى، سؤوش بولار،
ییگیدینگ سئری پاش بولار،
یا باشن بییر، یا باش آلار
قوچ ییگیت یولداش اؤستۆنده.

آئی گرک

آد غازانان قوچ ییگیدینگ
اووال بدو آئی گرک؛
گلنه غارشئ چئقماغا
یاغشئ ماحیوبئ گرک.

مرد گرک جپا چکماگه،
آت گرک دره سؤکماگه،
سوپرا یاییپ، نان دؤکماگه،
کؤنگلۆنینگ حۆممتی گرک.

ال گؤترگیل حام حنیالدان،
سانگا ائسسئ²⁰ یوقدور مالدان،
روزوگار گچسه حالالدان،
عارئفلار صؤحبتي گرک.

²⁰ائسسئ (ائسسیق) —پئیدا، فایده

يۇرىسنگ غوللوق قىلماغا،
پىغامىر يولون بىلماگە،
دروۋىشلر كۈنگلۈن آلماغا
اليندە دۋولتى گرک.

ماغتئمغولى، بىر گدايدىر،
بارچانى ساقلان خودايدىر،
اگر مسگىن، اگر بايدىر، —
گلنە حىزماتى گرک.

ايلى گۈزلار

ايليندن آيرا دۋىش، آح اورار ايلي گۈزلار
يولوندىن آيرا دۋىش، جەد ادر، يولى گۈزلار.

گۈكدە پلك گرداندىر، حالق ىردە سرگرداندىر
نە بازىگار جاحاندىر، گۈز آچان مالى گۈزلار.

كىملردە آلتىن تاجدىر، كىملر سايىل مأتاجدىر
كىملر دۋىپىدن غاللاجدىر، كىم يۈپك حالى گۈزلار.

كىم نان تاپماز ايىماگە، كىم ىرتاپماز غويماغا
كىم دون تاپماز گىماگە، كىم تىرمە شالى گۈزلار.

بو جاحان بىر پوشتادىر، كىم زنە، كىم كۈشتە دىر
هر بندە بىر ايشدە دىر، هر كىم بىر حالى گۈزلار.

هنگام اوزىن، عۋمور آز، چەار فصلە باشدىرياز
گۈكدە غانات پايان غاز، گۈزلىرى كۈلى گۈزلار.

ماغتئمغولى، هوش ايلاپ، گزگىن ديدانگ ياش ايلاپ
دالى كۈنگول جوش ايلاپ، يۈز مۈنگ حىيالى گۈزلار.

عالمه بلگىلى دىر

دوستلار_ آ ، دوستوم منىنگ شىرىن جاندان سؤيگوليدىر
جان كىيى پئنهان جاحاندا عالمه بلگىلى دىر

باش بيله بارسام اونگا ، خندان اولارسا گؤزه رى
توتسام اول ىرده واطان ، اول ىركى اونونگ يولودىر.

ديردى يار: من عاشئغم اؤز اليم له قتل ادم
اوندان اووال غم مى پايمال اديپ آلماليدىر.

اؤزگه عاشقلارينگ بولسا پايىند زولپ _ تارئنا
من غارىي _ بندأنىنگ هم الى ، هم آياغيدىر.

غايى له بزم ايله يىپ ، ايله سه خوش كؤنگلونى يار
مجلس ايچره ياد اديپ دىي : «اول غارىپ غايغليدير.»

يار گلر ، وقت گيدر ، غافلاتا باتميش گؤزلىم
آچايئن دىيسم ، آچئلماز ، نه آغر اويقوليدىر.

بيلمه يان سورانلارا آيدىنگ بو غارىپ آدئميز
اصلى گرکز ، يوردى اترك ، آدى ماغتنمغولى دىر.

نيلايين

كۈنگلۆم ايسئار، گزسم دۇنيا-عالمى،
غاناتئم يوق، اوچا بيلمىن، نيلايين!
اوقئر من، گۇرر من بارچا كلامى،
مانئسئى ساچا بيلمىن، نيلايين!

كۆپلر اوندا غوواص بولوپ يۆزىلر،
مانگا ظاهئر، حالقدان پنهان گزىلر،
گۆل بادادا گۆلگۆن شراب ازىلر،
ال اوزادئپ، ايچه بيلمىن، نيلايين!

اۋى داشئندان شراب انئسن نوش قئلدئم،
گيتدى عاقلئم، اۋزۆم بيلمى، جوش قئلدئم،
مى مست بولدوم، درسيز غاپا دوش گلديم
روغصات بولماي، آچا بيلمىن، نيلايين!

ييتدى يولوم، داغ قايسئدر، دۆز قايسى،
آنگماز كۈنگلۆم، ماغنى قايسى، سۆز قايسى؛
پأهم ايلمز، يول قايسئدر، انز قايسى،
اومئت اۋزۆپ، غاچا بيلمىن، نيلايين!

ماغتئمغولى، بو دۇنياينىنگ نامئسن،
يئغئپ-دۆيرۆپ، يله برديم هاموسئى!
پيكير درياسئنا عاقلل گاميسين
باتئرمئشام، چئقا بيلمىن، نيلايين!

بيلزمينگ

قالام آلئپ، نامانى گؤندردیگیم بيلزمينگ؟
افسون اوروپ، هدهدى ايندردیگیم بيلزمينگ؟
عارش اؤستؤنه غالدئرئپ، مۆندؤردیگیم بيلزمينگ؟
دؤرت گيجه، اؤچ گؤن آغلاپ، دیندیردیگیم بيلزمينگ؟
اشک مۆنؤپ، عيسا دک پلديردیگیم بيلزمينگ؟

مجنون کيى صأحرادا آغلاي-آغلاي گزدیگیم،
گؤزؤم ياشئن مرجن دی دؤزؤم-دؤزؤم دؤزدؤگیم،
وارقا کيمین گؤلشادان، اؤلؤپ اوميدی اؤزدؤگیم
جوشغون بریپ عشق اودئ، غايناپ-غايناپ غئزدؤگیم،
شبلى^{۲۱} کيى بير داغئ ياندئردؤگیم بيلزمينگ؟

هدهد کيمین فرنگدن چئن-ماچئن دييپ باردؤگیم،
باغ ايچينده بلقيسينگ ساچئن آچئپ گؤردؤگیم،
سوليمانئنگ تاغتئندان سؤزلأپ، حابار برديگیم،
غوش غونسون دييپ باشئمغا، بيلبيل هنگين غوردؤگیم،
چارشئبه گؤن، چاش واقئ غوندوردؤگیم بيلزمينگ؟

سرخس ينگ آرقاسئندا مجنون غوردئ جادئئ،^{۲۲}
بسم الله دييپ باشلادئ، چاغئردئ اوستادئئ،
حاقدان غايرئ بير کيمسه اشيتمدى دادئئ،
قئرق عاشئق ناغرا چکيپ، شوغلا اوردئ اودونئ،
گؤز ياشئمدا سوو آلئپ، سؤندؤردیگیم بيلزمينگ؟

شيروان حانئنگ سؤوداسئ نه عاجايئپ سؤودادئر!
غئلدان بير يان آغدئرسا، قئيامات گؤن رئسوادئر،
يؤز ييگريمى صاپ غورلؤپ، هر صاپدا بير غووغادئر،
عاشئقلىغئنگ جوشغونئ آقماز دولماز دريادئر،
بير جورعه دن قئرق عاشئق غاندئردؤگیم بيلزمينگ؟

^{۲۱}شبلى ۹- نجى عاصئردا حيوادا ياشان صوفى. مال- مولکينى حالق يولوندا صارپ ادن آدم.
^{۲۲}لقمان مجنون سرخسى، يکى از عرفاى قرن چهارم هجرى و معاصر ابوسعيد ابى الخير مى باشد. مقبره اين عارف سرخسى در يک كيلومترى شمال شهر سرخس قرار دارد. از بناهاى قديمى سرخس که هنوز باقى است بناى عظيم و پرشکوه (ولى مخروبه) مقبره بابا لقمان همان لقمان سرخسى عارف شوریده عصر ابوسعيد است. بعضى ساختمان کنونى مزار بابا لقمان را اثرى از عصر سلجوقى مى دانند و بعضى مانند پوپ از بناهاى قرن هشتم تصور کرده اند. (ويکى پديا)

يتيلميش شونقارنم، غامئش غانات-آق تۇرپك،
دۇنيا مى كۆيدۇردى، بىر يانئم اتدى اورپاق،
جان و جىگر كۆيۈبان، تارتار غان، دويماز تورپاق،
هر تىكىندىن يۆز غونچا، هر قىرق گۈلدن بىر يارپاق،
داغى-داشئ اليىپ، اۇندۇردىگىم بىلمزمىنگ؟

ماغتئمغولى، سۇزليير، دوقوز پلك زۇهره سى،
يدى يىلدئز غارداشئ، آيئنگ، گۆنۈنگ پاراسئ،
نورى-ديدأم ياغتئسى، آق گۆزۈمىنگ غاراسئ،
آبئ-زمزم چشمه سى، صاپا، مروه آراسئ؛
سۆليمان دك عهدىمنى سئندئردئغئم بىلمزمىنگ؟

آد ايسلأرين

كرم اتسنگ، قادئر الله، دۇنيأليكدە آد ايسلأرين.
طأليم اوقودا غالمئش، بىر آچئلغان باغت ايسلأرين.

يوقسوللئق بىر يامان يولدور، پاحئر منم، قولوم غالدئر،
حالال رئزق، بىر كسب بيلدير، كيميا آدلى اوت ايسلأرين.

يالان دۇنيأده يۇرماگه، دؤولت بر، عشرت سؤرماگه،
عۇمۇر اكلاپ، گۆن گۇرماگه، سگسن يئل نوربات ايسلأرين.

پئراغئ، عشقا اوغراشدئم، دريا گيرديم، مۇوجه دؤشدؤم،
حور غالماسئن پوشتدان-پوشدوم برقرار دؤولت ايسلأرين.

يىغلاپ گچر حالئمغا

گىنىگ گۈورامى غام باسئېدئر اۋزۋندىن،
باش ھىم گلسە، يىغلاپ گچر حالئمغا؛
باغئر ياشئن كۈنگۈل دۈكر گۈزۋندىن،
غاش ھىم گلسە، يىغلاپ گچر حالئمغا.

غاررئلئغا دۇندار يىگىت چاغلارئ،
گدا ايلار، تاج ايه سى بگلرى،
قورشون دك اريدئر قاپ دك داغلارئ،
داش ھىم گلسە، يىغلاپ گچر حالئمغا.

عالم ايچرە بىر آه اورسام، بىر ضارب،
ادا بولماز، اننسان گلمز بىر غوربا،
غاپلانگ گۈيچىدن غالار، دۈنر قورت گۈربا
غوش ھىم گلسە، يىغلاپ گچر حالئمغا.

پوشماندا من ادن-اتمىش كاريمدىن،
بى پرويام بولان-بولوش بارئمدان،
يولداش بولان ياتا بيلمز زارئمدان،
داش ھىم گلسە، يىغلاپ گچر حالئمغا.

حاق عشئقدئر بىزنى غويان كۈزلرە،
بو كۈزلردىر قئسمات بولان بىزلرە،
بىلبىل تىلسىز غالار، بارسام يازلار،
غئش ھىم گلسە، يىغلاپ گچر حالئمغا.

آنگلامايان عشق دىردى نىنگ كآنىندىن،
بىر سۈز گچمز، ھرنە اتسنگ يانئندان،
عشقا دۈشن اومئت اۋزر جانئندان،
لأش ھىم گلسە، يىغلاپ گچر حالئمغا.

پأھم ايله يآن ماغتئمغولى سۈزۈنى،
دردە دۈشۈپ، ياشا دولديئر گۈزۈنى،
شاد گلنلر توتا بيلمز اۋزۈنى،
حوش ھىم گلسە، يىغلاپ گچر حالئمغا.

ياقئپ بارادئر

غام دومانئ باسئپ غارئپ كؤنگلؤمنى،
گؤز ياشئن ساقلاماي، دؤكؤپ بارادئر؛
كىمدىر رحم ايله يىپ سوران حالئمئ
بوزوق كؤنگلؤم اركىن يئقئپ بارادئر...

گرچه اوت ياقسالار عاشق ياغئندان،
اؤلؤم آسان ارر دوست پئراغئندان،
هيجران مئ غويدئ صابئر داغئندان،
پئراق بوغوم-بوغوم سؤكؤپ بارادئر...

اول دؤورى-دؤورانئم چارخ بولاشدئردئ،
غام مئ غوراتدئ، اوت توتاشدئردئ،
عشق مئ ياندئردئ، حتدن آشدئردئ،
يؤرگيم ايچيمدن چئقئپ بارادئر...

پاراحات ياتئردئم، نبسىمى بسلاپ،
توردئ كؤنگلؤم، يار جمالئن هؤوسلاپ،
حاقدان حاجات دىلاپ، مئرادئن ايسلاپ،
گؤزؤم اول يوللار باقئپ بارادئر...

ماغتئمغولى، مجالئم يوق، سؤزلأين،
دوستلارغا دردىمنى بيان ايلأين.
اي يارانلار، يئغلاماين نيلاين؟
عشق مئ ياندئرنئپ، ياقئپ بارادئر...

قالتپ من

جاھىللانغان جوشى چىقدى باشىمدان،
من اول جوشدان خالى بولوپ قالتپ من.
بىر غاما اولاشدىم، گىتىدىم ھوشومدان،
بو دىرت بىلەن دولى بولوپ قالتپ من.

باشىم يۈز ھۈسەدە، كۈنگلۈم جوشغوندا،
گىردابا دۈشۈپ من دالى- داشغىندا،
نجد داغىنا گىزم مجنون عشقىندا
يانار اوتلى لىلى بولوپ قالتپ من.

يىگىتلىك پاصلىنى غىشا يىتىردىم،
كۈمىللىك كىشى سىن دريا باتىردىم،
بىيىك پىكرە غالىدىم، عاقلۇم يىتىردىم.
تېرىك اىكن، اۋلى بولوپ قالتپ من.

بو دۇنيانى گۈچۈپ بارغان گۈچ بىلدىم،
ايشىنى بد انگىدىم، اۋزۇن پوچ بىلدىم،
اۋنگۈن اويون گۈردۈم، سونگون ھىچ بىلدىم،
حالىق اىچىندە دالى بولوپ قالتپ من.

ماغتنمغولى، پاش ايله گىل سۈزۈنگى،
پلىك مۇشنى خاك اتمە ين گۈزۈنگى،
بو واقتا دن ياش بىلدىنگ اۋزۈنگى،
ايمدى گۈر-باق: اولى بولوپ قالتپ من.

داشلار بيله

کۈنگۈل آيدار حالقدان غالىپ،
گزسم داغلار، داشلار بيله:
يازغئمئ يادا سالىپ،
يۈزۈم يوسام ياشلار بيله.

کيمنى گۈرسم بير پيشه ده،
منينگ کۈنگلۈم انديشه ده،
گاھى سر، ايچره کۈشه ده،
اوتورسام آغاچلار بيله.

غاررئ دۇنيا آل ايچينده،
آدامزات حئيال ايچينده،
جاحان غالمالغال ايچينده،
هر کيم يۈز تالاشلار بيله.

الله عشقندا سر مستلر،
دووش گلمز زبردستلر،
کۈنگۈل پرواز ادر، دوستلار،
دورماز يۈز عالچلار بيله.

کۈپ کۈيلر بيله اوتوردئم،
بيلمديم، نه ايش بيتيرديم،
گۈمرا بولوپ، يول ييتيرديم،
اوتوردئم بى وچ لر بيله.

بيکار غويما عۈمۈر تاغئ،
اوياندئرساق اويמוש باغئ؛
دوغا قئلئپ سآحر واقئ،
نالئش قئلسام غوشلار بيله.

ماغتنمغولئ، تووفيق آلسام،
بير ار تاپسام، غوللوق قئلسام،
يۈرک آيدار: يولداش بولسام
دم چکن دروۋشلر بيله.

يار ييزيم سارى

غولزومى غئرسانئپ قئرق يول گچر من،
 اگر كى ميل اتسه يار ييزيم سارى؛
 قادام يرنه غانات باغلاپ اوچار من،
 ديسه ديلبر: "عاشق، يور ييزيم سارى."
 قئرق يئل قول قووشورئپ، قوللوقدا دورسام،
 آلتى گونچه گورمن، آلتئمئش يئل يورسم،
 بير شونچاقلى بولسا، گورسم، جان برسم،
 جمالئن عرض اتسه بير ييزيم سارى.
 نه لايئقلى يوزوم باردئر توتارغا،
 نه آيرى غاپئم بار اوندا گيدرگه؟
 اومت بار غوينوندا بيله ياتارغا،
 درگاهئندان آچسا در ييزيم سارى...
 بير كيمسه يولوقدى دستى شراپلى،
 يلدن جاي نمازلى، سوودان مأحراپلى،
 اگنى آق ردالى، ياشئل نئقاپلى
 اوغراشدى بير عاجاپ ار ييزيم سارى.
 يولداش بولوپ بيله يوردوم بير ميدان،
 ميدان ايچره دولوپ اوتورمئش مردان،
 بير ايوان اؤستونده چئرلاپ دؤرت يردن،
 ديديلر: «غولونگنى بر ييزيم سارى!»
 «پئراغى!» ديب چاغئردئلار، التديلر،
 «قاندائنگ؟» ديب، غولاغئمدان توتدولار،
 استخوانئم آلتئمئس پارا اتديلر،
 ديديلر: «مرت بولسانگ، يور ييزيم سارى!»
 ماغتئمغولى باش گون عشرت سؤرماگه،
 جاي ايمسدير اگلنماگه، دورماغا،
 قارارئم يوق اوتورماغا، تورماغا
 آغزئن آچئپ دورموش ير ييزيم سارى.

بىلى بولماسا

هر كىم سلوو^{۲۳} من دىير، انغتنبار اولماز،
سۈنبۇل ساچى، غىلچا بىلى بولماسا؛
يۈركلىرى آت باشى دك باتىرلار،
حاتىنچا يوق، آت-ياراغى بولماسا.

نألر گۇر جكدىر بو شوم كۈنگۈللر.
حازان اورسا، سولار آچىلان گۈللر،
باغ ايچره سايراشان شيدا بىلىيلر،
تورغاچا يوق، غونار گۈلى بولماسا.

سۈزلىسنگ، هر يانا اۋوسر بو تىللر،
يل اورپاقدان^{۲۴} آشسا، شوولار شىماللار،
ياشلىباش سونالار، غازلار غارقىللار،
حالى-حاراپ دۋشر كۈلى بولماسا.

غوشلار اوچا بىلمز غوروق-غاناتسئز،
عاشتق يارا يىتمز دادى-پرياتسئز،
بىر بدو خانه زات بولار، سئياقسئز،
غوروغى، كاكىلى، يالى بولماسا.

آخىر زامان بولسا، شىخدان پال غاچار،
كلامنىنگ يۈزۈندىن حاط غالمان اۋچر،
ميدانداق سوسوز آرنغا اوغشار—
هر كىمنىنگ ساخاوات-حايىرى بولماسا.

باشنىنگ غوشما قادىر بىلمز بدزادا،
غوشسانگ، غوشغول، آشنىنگ بىر آصىلزادا،
هووادا ياغمازاق منگزار بولودا،—
هر كىمنىنگ حۈممىتى، حايىرى بولماسا.

²³سلو— سروى (سرو) اوزون بويلى، قىزنىنگ صفاتى

²⁴اورپاق—چاگه دن كىچى جىك دپه

ماغتئمغولى، بيلدينگ، شونداغ زاماندئر،
 شيندى حايئر بولسا، سونگرا زياندىئر،
 ار ييگيدىنگ ايچى دولئ ارماندىئر، -
 غارا گؤز، اينچه بيل يارئ بولماسا.

مالا سراتمز

اوزالدىن مال ياغشى، مالدىن باش ياغشى،
 باش دؤولتىن تاپان مالا سراتمز؛
 دوغمادىق اوغولدىن دوغان ار ياغشى،
 نادان اوغول اتاسىنا سراتمز.

اتدا آياق بولسا، اؤزگه سىن بولماز،
 ارده غايرات بولسا، ايشى قىن بولماز،
 سؤوش گؤنى قوچ ييگيدىده مۆين بولماز،
 غارشى باقار، پىكام-يايا سراتمز.

الامان اؤنگؤنى سىردارئ باشلار،
 قوچ ييگيتلر نايزا اورار، غىللچلار،
 كيمسه لر بوقولئپ، كيمسه ات اوشلار،
 آبئراي تاپماسا، پايا سراتمز.

ار-دوستدان غاچارلار، ادام آچ غالىسا،
 يار-ياردان آيرئلار، آرا داش غالىسا،
 يامان حاتئن ياغشى ييگيدىده دوش بولسا،
 باشئى ترك ادر، دايا سراتمز.

كؤنه دؤنيا موحاننىنگ اؤيؤدير،
 سؤيتحور كسىنگ، دووزاح جايىدىئر،
 آلتئن، كؤمؤش گؤزلىرىنگ مايىدىئر،
 قوچ ييگيتلر بوزوق جايا سراتمز.

دۇنيا گۇركى نازىنلار، نه جانلار،
نادانا يولوقدى تۆرپه جنانلار.
ياردان غالان، اری اؤلن جووانلار
قوچ يیگیدی گۆزلار، بایا سر اتمز.

ماغتئمغولى، غارنپ گۆونۆن بای ادیپ،
قاناعات اۆلكسین، بندى-جای ادیپ،
هر کیم اۆز یارئی دوغان آی ادیپ،
آین گۆزلار، اۆزگه آیا سر اتمز.

دوز هم بولسا

توغسان دۆرلى تاغام بولسا غاشئنگدا،
نه لذت، ایچینده دوز هم بولسا؛
نأبیلر سن نه ایش باردئر باشئنگدا،
مۆشگیل ایشدیر، باشدا گۆز هم بولسا...

آباق بار یورماگه، ال بار آلماغا،
قانی بنده، ساغلىق شۆكرۆن قئلماغا،
غولاق باردئر اشینگین بیلماگه،
کیم دۆزدر، دیلده سۆز هم بولسا؟

یوق یردن جان بریپ یتیردی نانی،
گۆوۆنگ بوستاندا بیتگر ایمانی،
آدننگ بنده بولسا، ایانگی تانی،
کلیپ سانگا یۆزبه-یۆز هم بولسا.

قئسماتئن حاق بیلن رنقئن ائزلاماز،
سۆز بیلنلر بیلن سۆزۆن گیزلر،
کۆنگۆل جوشا گلمز، دیل هم سۆزلر،
هر یۆرکده عشقدان کۆز هم بولسا.

يئل-يئلدىن فساخات آرتار ايياما،
 حاقئنگ اۋزى گتيرمسە انجاما،
 دۇنيا سۆزى منگزار دوزسوز تاغاما،
 سۆز ايچىندە گلن-غئز ھم بولماسا.

يوم گۈزۈنگى، غئسئپ گزگىن ديشىنگى،
 يازا يتسنگ اونوتماغن غئشئنگى،
 تۈۈكگل ات، تانگرا تابشئر ايشىنگى،
 صابئر بيلن بيئر، تيز ھم بولماسا.

ماغتئمغولى، حئيال دۈشۈپ اۋزۈمە،
 كۈپ توماشا گليپ گچر گۈزۈمە،
 اشيدنلر عايپ اتمسین سۆزۈمە،
 ايللر كييمين سۆزۈم اوز ھم بولماسا.

غوملى چئقئپدئر

حاق تاغالا، بو نە-نيچيك آحوالدئر،
 دورى دىيىپ ايچديگيم غوملى چئقئپدئر؛
 نە يسر بيهودا شوم كچ ائقبالدئر،
 حالال دىيىپ اييديگيم جيملى چئقئپدئر.

كىمسە سئرئم بيلمز، اۋزۈن اۋلدۈرسە،
 پاحئر بندە لرگە تانگري بيلديرسە،
 ايلي شاتلىق، شادئيانلىق گۈلدۈرسە،
 مانگا ھمرا بولان غاملى چئقئپدئر.

آموختە من اۋرتنماگە، بيشماگە،
 كيشى يوق سۆزلىشىپ، درد آيدئشماغا،
 اوبا اوجوندان بارسام اۋى سوراشماغا،
 يالالدىر، يا آغزى موملى چئقئپدئر.

مندن شيكات ادر اليم گرنييم،
 غالبئردان شال چنقار سئرم برنييم،
 پير ديبپ پاشماغنا اليم اورانئم،
 دپرنندە، دؤودن دملی چنقئپدئر.

ماغتئمغولى، حاسابئ يوق گؤرنيم،
 تاما اديپ، اومت اليم گرنييم،
 اوباسئنا ارميش ديبپ بارانئم
 اتگنه ال اورسام آ..م..ى... چنقئپدئر.

بارئ بولماسا

زامانا بيله دير، گؤزه ايلمزئر،
 هر ييگيدىنگ قولدا بارئ بولماسا.
 يۇز تۆملىك سؤزۆن شايا آمازلار،
 هر كيشينىنگ انغئبارئ بولماسا!

تن بير دار قاپاسدئر، جان بير واغشئدئر،
 تيله گلن سؤزلر، كؤنگؤل ناغشئدئر،
 اوتلى، سوولى تاموغ²⁵ آندان ياغشئدئر،
 هر يووردئنگ بير بازارئ بولماسا.

بگزالار غالدى چوپان قهرينه،
 تن حاجان دؤز گتير يئلان زاهرينه،
 بى بات اولوپ دؤنر لوطونگ شأحرينه،
 هر اولكأنينگ حأكيم ارى بولماسا.

دؤنيأده آنكلاردان آنكلاماز كأندير،
 بيلمزئر بلادئر، بيلنلر جاندئر،
 اول ييگيتلر آدام تىلى حايواندئر،
 سؤز آنگماسا هم انقراي بولماسا.

²⁵تاموغ — جهنم، دوزاخ

يىگىدە يوقسوللىق يامان بلادىر،
سۆزۈنى دىگ-دوشدان غايرا سالادىر،
يامان غىللىق دوستى دوشمان قىلادىر،
غورنىپ غالىسن، ايل دركارى بولماسا.

— حاق هر كيمه بير ياغشى يار برماندىر،
سۆزى آخدىر، ايچى دولى آرماندىر،
يۆز ياشاسا، باش گۆن دۇوران سۆرماندىر،
هر كيمىنىڭ مئناسىپ يارى بولماسا.

ماغتئمغولۇ، حاقا تابشۇر اۆزۈنگى،
هر ناماردا ساراراتماغىل يۆزۈنگى،
ترخوسىم^{۲۶} بار، گل ترك ايله سۆزۈنگى، —
ناگه گرک، حىرئدارى بولماسا.

²⁶ترخوس—درخواست، ايسلگ

دۈيشۈنە دگمىز

يوقسوزلىققدا نىچە لىرىنگ دۇورانى،
ياتىپ ياغىش گۈرن دۈيشۈنە دگمىز؛
نىچە لىر حاسرتدا تاپىپ قورقۇنغانى،
بىر لىتلى تاغام دىشىنە دگمىز.

سوران بولسا، سىئام ايچرە سۆزلەر بار،
مۆنگ تۆمىندىن يىگدىر، نىچە يۆزلەر بار.
نىسانسىز^{۲۷}، نىباتسىز نىچە يازلار بار،—
حوشلوق بىلەن گىچەن غىشنى دگمىز.

عاقىللار بار، باشا باغلاپ كىچە لىر،
ايچىگىن-ايچىگىن سورسانگ، ماغنى ساچالار،
اقماقلىققا اۋزۇن بىزەپ نىچە لىر،—
كلە سىنە ساران پىشىنە دگمىز.

آنگلامازا آيات سۆزلىرىن دىيىسىگ،
پىنغامىر خادىتتىن اۋنگۈندە غويىسانگ،
غىيمازلىققان كۆپ سۆز بىيىنە غويىسانگ،
بو سۆزلەر غولانغىنىگ داشنى دگمىز.

اننىجاتسا اوغول-غىز، انە-آتاسىن،
توبا قىلماي تانگىرىم گىچمىز خايطاسىن،
دۇوران گىلسە، بىلىمىز نە ايش توتاسىن،
ھەر كىمىنىگ ھەر ايشىدىن باشنى دگمىز.

نىچە لىر مال تاپماز، تىگىست بولار،
نىچە لىر بار، دۇنيالىكىدە مست بولار،
نىچە لىر بار، يىگىتلىكىدە نىست بولار،
نىچە لىر بار، سۆرن ياشنى دگمىز.

ماغتنمغولى، گرچە ايشىم نامازدىر،
كۈنگلۈم پىرىشاندىر، سەھویم درازدىر،
آدام بار، مۆنگ تۆمىن ايدىرسىگ آزدىر،
آدام باردىر، ايبىن آشنى دگمىز.

^{۲۷} نىسان — ياز واغىتىدا ياغىيان ياغىش؛ يونان چا آيلارنى نىنگ بىرىنىگ آدى.

دونلى گۆرنر

دوغرى باقمازلار جوللویا،
گۆزه غئزل دونلى گۆرنر؛
سۆزه پاهم اتمز اقماقلار،
اؤز يانئندان تىلى گۆرنر.

باشا دگمانكا قورتلار،
قاصت اتمانگ، گرکدير يورتلار،
ياغندا تانالار مردلر،
ايل ايچينده ماللى گۆرنر.

پيكر ات، باشا ايش دۆشنده
انسى يوقدور، سونگ پوشماندا،
آت ميداندا، ار دوشماندا،
تويدا تيرمه- شاللى گۆرنر.

جانى ساغئنگ سۆزلار تىلى،
جوماردئنگ دك دورماز ال.
هر كيشى نينگ اؤز عاقللى
اؤزونه كماللى گۆرنر.

غادئمدان ست دير ياغشئلئق،
ياغشى زاتئر ياغشى غئلئق،
مرد ييگيده از ياغشئلئق،
از هم سۆيگۆلى گۆرنر.

گل، عاقل دولاندئر ايندى،
يۆرك پيوندى، جان بندى،
هر كيشى نينگ اؤز پرزندى
اؤزونه جماللى گۆرنر.

ماغتئمغولى، سۆز بينيادئن
آغرئندا ياقئئنگ-يادئنگ؛
حؤنار يوق سۆز بيلن آدئنگ
حالق ايچينده بللى گۆرنر.

دون تاپىلماسا

دوق دالاشار سېزە²⁸ ھالەت گېمەگە،
كېلىم گۈزۈل زاتدەر، دون تاپىلماسا.
آچ دىرجاشار غورئى نائى ايمەگە،
مۆشگىلدىر، بېشىرگە اون تاپىلماسا.

ھاسىل اومىدى بار اكىن اكە،
بو ايشلر مالىمدىر ماحىت چىكە،
يالانگ آياق دۈزم، باسماز تىكە، —
نېلە سىن گېرگە گۈن²⁹ تاپىلماسا.

عاقىلىسىزلاز ايش آخىرن غاراماز،
چولاپ³⁰ چىگىدىن غارپىز دۈزم،
آغر مەجلىسلەر چوپان ياراماز،
نېلىس، اوتۇرغا جم تاپىلماسا.

يېگىتلىكە ھەر كىم عاشىرتە ياپلار،
باشىنا نە گلر، گلەز بو كۈيلر.
دىشسىزىلر نان تاپسا چارە سىن ايلار،
مۆشگىلدىر سوپرادا نان تاپىلماسا.

ماغنىمغولى، سۆيمىز جىلى-جىنگى،
آخىرت عزم اتدى كۆپ دوستى-دىنگى.
دۇنيادە نە ايش بار، بولماسا سونگى،
موشاققاتدەر تىندە جان تاپىلماسا.

²⁸سېزە — بو ىردە يوشاق، تىرمە شال

²⁹گۈن — قاينىش، بو ىردە چارنىق

³⁰چولاپ — مېوھ آدى.

مالئنا دگمز

بايلار باردئر، غارئيپلار رحم ايلار،
باردئر بايلار، دؤنيا مالئنا دگمز؛
گؤزل باردئر دؤنيا مالئن ايديرسينگ،
باردئر گؤزل، ايين نانئنا دگمز.

دؤنياده باخلئنگ يوزؤنى گؤرمه،
آشئنگ، نانئنگ، سووونگ آلتئشئپ برمه
قول ديبپ، ييگيدينگ اصلئنى سورما،
حوجاسئ³¹ بار، بلكى، قولونا دگمز.

دؤنيا مالئن برسنگ، ايه سى ساتماز،
شاه ايسئسه، آنئنگ ديلگى بيتمز،
بدو بار، پول برسنگ، باحاسئ ييتمز،
بدو باردئر، سالان جولونا دگمز.

دؤولتلى ار گرک، سؤوشده سرحوش،
ياد بيلن بارئشسانگ، بولار سن غارداش،
ياغئى اوغول، ياغئى آيال، غئز سئرداش،
بو دؤولت هر کيمپنگ اليه دگمز.

ماغتئمغولى، بو دؤنيانىنگ عشرتى،—
اييمک، ايچمک، مۆنمک، قوچماق، صؤحبتي.
بیر نيچه لر مئدام قتلار طاقاتي،
نيچلرينگ سجده آلتئنا دگمز.

ايل بولغول

بیر بيدؤولت ايله بگ بولئنچانگ،
دؤولتلى نينگ غاپئسئندا قول بولغول؛
بداصل بگ قوللوغئندا يورينچانگ،

³¹حوجا— بو یرده، ارباب، باشلق

آصئل بگینگ ساياسئندا كۆل بولغول.

يامانى غوى، ياغشئلار گۆز ايلدير،
كلجمچ^{۳۲} هم «اؤز اوغلانئم گۆزل» ديدر،
غارغئش قوردونگ زۆريادئى آزالدر،
قويون كيى چار طاراپا ايل بولغول.

سۆليمان سن — مورا بير غولاق غويغول،
سۆزۆنى دینگىگيل، جوغابئن آيغئل،
حاكيم بولسانگ حالقى گۆن كيى چويغول،
آقاردا سوو، يا اؤسرده يل بولغول.

يامان ايشدير اؤز نيسينگي بسلنگ،
آقماقلىقدئر اؤزۆنگ ياغئى توسلاسانگ،
هر بازاردا روواچ بولماق ايسلسنگ،
ياغشئلارئنگ پوتاسئندا^{۳۳} پول بولغول.

ماغتئمغولى باردئر دمینگ حسيى،
اير، گيچ يتر هر بندأنينگ نصيى،
كيشى بولسانگ، غويغول غورئ تأسىى،
ياغئى، يامان بارچالارغا ديل بولغول.

گۆرۆم گۆرۆلمگن يردە

عزرت، حورمات، سنن اتمگن
گۆرۆم گۆرۆلمگن يردە؛
عاقئل بولسانگ، سۆز آياتماغئن
نوبات بريلمگن يردە.

عاقلى ياغشئلار اونوتماز،
قورئ آغاچا ياپراق بيتمز،

^{۳۲}كلجمچ — داززاركل، چاپكل.

^{۳۳}پوتا- كيسه، حالئا، چۆبى

عاقىللى ار مسگن توتماز
خولقى سۈيۈلگن يردە.

گۈملۈپ غالان آرتق آقماز.
هر ناشئدان كرم چنقماز،
ايت گۈزىلز، پيشيك باقماز
ساچاق يازىلماغان يردە.

حج ايلسنگ جارا دۈنر،
گۈل آچىلسا زارا دۈنر،
حزومات اتمك جارا دۈنر
قادرئنگ بيلينمگن يردە.

نامارت غوش اۋستۈندە خارلار،
اييميت، آش اۋستۈندە گۈزىلر،
سۈۈش قورۇپ، غىلچ پارلار
دوشمان گۈزۈلگن يردە.

اۋى ايچيندە جارا دۈنر،
موحاننث بير نره دۈنر،
تيلكى، شاغال شيرە دۈنر
سۈۈش قورۇلماغان يردە.

پاراسات قىل باقىپ آقلا،
قوچ ييگيدىنگ سۈزۈن حاقلار،
ماغتنمغولى، ديلينگ ساقلا
حابار سورالماغان يردە.

ار يانئندا بلليدير

ياغشئلغى – پيس بيلمز، – ار يانئندا بلليدير.
گۈرر گۈزۈنگ غئمماقئ كۈر يانئندا بلليدير.

دالى كۈنگۈل دايانجى، يوقدور دۈنيا ائنانجى،
ساغ غولاغئنگ غووانجى، كر يانئندا بلليدير.

اگر پير سن، اگر ياش، قئلما سئرئنگ حالقا پاش،

سئر ساقلايان مآحك داش زر يانئندا بلليدير.

بو دؤنياؤنىنگ مئرادى، — آت، محبوبدير، زؤريادى.
آروانانئنگ قووواتى، نر يانئندا بلليدير.

بولسا غامدان حالاصئم، يازا دؤنسه غئش پاصلئم،
ماغتئمغولى، ائحلاصئم يار يانئندا بلليدير.

سازئنا دگمز

اويونئنگ لذتين بيلميان آدام
حؤنأرلى ييگيدىنگ سازئنا دگمز؛
بد سئياقلى، بدخؤى بولان پيس آدام
پريزادئنگ ادن نأزينه دگمز.

بى معنى نئنگ سؤزى جانئنگدان اؤتر،
غئبات اديپ، اؤزى گؤنآگه باتار،
يامانئنگ زيانى ايلينه يتر،
نادانئنگ پيداسى اؤزؤنه دگمز.

آدام باردئر، اونى شالار چاغئردار،
آدام بار، ظولم اديپ، غارئپ آغئردار،
آدام باردئر، كؤرپه^{۳۴} يانئن آغئردار،
آدام باردئر، شال كيز^{۳۵} يانئنا دگمز.

موحانئئينگ بولماز نامئسى، عارى،
بىر سؤوش گؤنؤنده ايلمز جنگى،
آغا-بگلر، موحانئئينگ اون مؤنگى
مرد آحلى نينگ آلتى يؤزؤنه دگمز.

ماغتئمغولى، دؤوران سونگودئر عدم،
لحد آدلئ اؤيگه غويار سن غادام.

^{۳۴}كؤرپه-- يوشاق كؤرپنجه
^{۳۵}كيز-- كچه

مانئ سؤز آنگلماز، بی عاقلل آدم
دانالارئنگ آیدان سؤزؤنه دگمز.

صارپ ایلیر آشنئ

حاق ناظارئن سالان بیر سرحوش ییگیت
ائنسان اؤچین صارپ ایلیر آشنئ؛
نامئسلئ، غایراتلئ، عارلئ قوچ ییگیت
سؤوش گؤنی قوربان ادر باشئ.

بیر نیجه لر گزر زرباپ دون بیلن،
بیر نیجه لر گزر قورئ سان بیلن،
آدامزادئ تانئپ بولماز سن بیلن،
سنئاشماغان، بیلمز، کیشئ کیشینی.

ییگیدینگ آبرائئ یاغشئ محبوبدیر،
یاغشئ محبوب ناکس اره حایئپدئر،
ییگیده غاللاچلئق کؤللئ عایئپدئر،
هر یان گزر، بیلمز ادر ایشینی.

ماغتنمغولئ، آیدای یارئنگ صئپاتئن،
تأزه دفتر بیلن یازغن سرحطئن.
دووزاخ نئشاناسئ بیر یامان حاتئن
هر کیم دوش بولسا، آلاز هوشونئ.

يئقمايان اُردن

ھىچ كۈنگۈل شاتلىغى چىقماز
 بىر كۈنگۈل يئقمايان اُردن؛
 ياغشلىق تاماسىن اتمانگ
 يامانلىق چىقمايان اُردن.
 ھر كىم ايلە بگلىك ادر،
 بىر ساۋ بىلن يولا گىدر،
 كىدخاللىق ائراق گىدر،—
 يامان سۆز چىكىن اُردن.
 ياغشى اُر ايل عايىن آچماز،
 گۈرە-بىلە حارام ايچمز،
 يارادان يازنغن گچمز
 گۈز ياشىن دۈكىن اُردن.
 اگلنمز، ايام اۋورۇلر،
 ۋاقت گچر، يىل، آى چۈورۇلر،
 آغر دۈولتلىر آيرىلار
 بىر آغزا باقمايان اُردن.
 اۋز-اۋزۇندىن عاقلى يىتمز،
 عاقىللار سۆزۈنى توتماز،
 غارىپلىق يوق بولۇپ گىتمز
 اون ايش ترك اتمىن اُردن.
 يىگىتلىر ياساۋ گۈنى—
 قوردا غويماز شىر آوونى،
 پىغامىر بىزار يوو گۈنى
 يولداشا باقمايان اُردن.
 ماغتنمغولى، يانغىل، اۋچىگۈل،
 يا لال اوتور، يا دۈر ساچىغل!
 بىر غويروقسىز ايتدىر، غاچىغل،—
 نصيحات يوقمايان اُردن.

بيلمدیم

پلیک مانگا غام باداسئن برلی
 ونصال قایسی، هیجران قایسی، بیلمدیم؛
 حاق ایشینه تن برمیشم گورلی،
 آرزوو قایسی، آرمان قایسی، بیلمدیم.
 بنده بولسانگ گوزل حاقننگ رنضاسئن،
 جبر ایلسه، چکه ورگیل جزاسئن،
 آجال بیر گون اتار تیری-قاضاسئن،
 کیریش قایسی، کمان قایسی، بیلمدیم.
 عارثف بولسانگ، غولاق غویغول سوزومه،
 بیر صوراتام بو گون باقمانگ اوزومه،
 دۇنیأ دۇیی یوق گورور گوزومه،
 دۇوور قایسی، دۇوران قایسی، بیلمدیم.
 آز عۇمرۆمى كۆپ سۇوداغا ساتئپ من،
 اۇزۆم بیلمی، اول دریاغا آتئپ من،
 نه اومماندئر، نه تآلاپدئر، یاتئپ من،
 زمین قایسی، زامان قایسی، بیلمدیم.
 هر کیم گیرسه اول تالابا، اوممانا،
 باشئن آئپ چئقا بیلمز بیر یانا،
 غادام غویدوم اول سآحرایا-میدانا،
 جان قایسئدئر، جانان قایسی، بیلمدیم.
 بو دۇنیأنى آسمانداق رنگ بیلدیم،
 ائسسئ-ائسسئ آسئلئشدئم، سونگ بیلدیم،
 ایمدی آئننگ بارئن-یوغون دنگ بیلدیم،
 سود قایسئدئر، زیان قایسی، بیلمدیم.
 ماغتئمغولی، یولونگ اۇنگی-آردئ بار،
 چکر یۆکۆنگ، هر کیشی نینگ مردی بار،
 یۆرگیمده پینهان عشقئنگ دردئ بار،
 درد قایسئدئر، درمان قایسی، بیلمدیم.

اۋىلنگىن

يىگىت حالئىگ غارئلغا
 سالايئن دىيسىنگ، اۋىلنگىن؛
 كدخدالئق اندىشه سىن
 قئلايئن دىيسىنگ، اۋىلنگىن.

كدخدالئق گۈزل يولدور،
 غايغى غارئلدار، غام اۋلدير،
 يىگىتلىك بىر غئل گۈلدۈر،—
 سولايئن دىيسىنگ اۋىلنگىن.

اۋى-ايل گرک، يورغان-دۈشك،
 پرزنت بنتدير، آيال — دوشاق،
 يۈكە ورزىش بىر بۇز اشك
 بولايئن دىيسىنگ، اۋىلنگىن.

گزر سن اويناپ، دالاشئپ،
 غالار سن، درده دولاشئپ،
 غايغئان غاما اولاشئپ
 غالايئن دىيسىنگ، اۋىلنگىن.

جوشغون ادر سن اۋۇنگىدن،
 آيرئلار سن حوش يازئنگىدان،—
 تۈكنمز دردىنگ ائزئندان
 بارايئن دىيسىنگ، اۋىلنگىن.

آچئپ يىگىتلىك دومانئن،
 گتير سن غايغى زامانئن،
 دۈنيائينىگ ياغشى-يامانئن
 بىليين دىيسىنگ، اۋىلنگىن.

ماغتئمغولى، گزىپ هر تاي.
 اتمدينگ جاحاننان پرواي،
 پئغامبر سۈننتين برجاي
 قئلايئن دىيسىنگ، اۋىلنگىن.

قئل و قال بولار

هر كيشى نىنگ ايكي بولسا آيالى،
 گيجە-گۆنديز ايشى قئل و قال بولار؛
 هر بيرى نىنگ باردئر يۆز مۆنگ حئيالى،
 اووقات سۆرۆپ گۆرجيگى حال بولار...

بيرىن سۆيۆپ، بيرىن ايلسه ناچار،
 ايله رثسوا بولوپ، اۆز عاييئن آچار،
 عاقلئ حايران بولوپ، بارئندان گچر،
 دنگ توتماسا يارئن، بى كمال بولار.

گاھى بيلبيل كيمىن سايرار ديللىرى،
 توماشادان حايران ادر ايللىرى،
 گاھى ير يومروقلار، گاھى كۆللىرى،
 ارين گۆره بيلسه، ديلسىز لال بولار.

غاحار ايلآپ گلمز بولسا يانئنا،
 سۆز آيتماسا هر بيرى نىنگ شانئنا،
 بيله ار غوشولماز آدام سانئنا، —
 ايكي حاتئن، بير ار — اۆچ آيال بولار.

ماغنىمغولى، كيمسه بيلمز باطنئى،
 اۋيلنسنگيز، قاراپ آلئنگ ذاتئى،
 ايام گۆركزمسين يامان حاتئى،
 آدام اۋزۆن بيلمز، خام حئيال بولار.

انقرارسئز أردن

گۆردۆك سايئ، كۆنگۆل سوار
صايارسئز، قارارسئز أردن؛
انسئ برن كۆپك يگدير
اوياتسئز، انقرارسئز أردن.

ايلاندئقچا دۇوران-دۇوۆر،
انقبالننگ يۇوۆرسه، اۇوۆر،
دورا-بارا دوستئ سووير
غارئپ غالان بارسئز أردن.

ايته زر دۆك، ميننت چكمز.
آنكلاماذا سۇزۆم ياقماز.
كۆنگلۆنگ ايستان ايشلر چئقماز
نان ياغئسئ، كارسيز أردن.

هر گۆز سآحرده بيداردئر، —
ايه سيندن اۆلۆش باردئر،
حاق، پئغامبر، حالق ييزاردئر
دۆيى انغتئبارسئز أردن.

ماغتئمغولى، ماغئ ساچار،
هر كيم سۇز لدتين ايچر،
بارا-بارا كۆنگۆل گچر
تأصيبى يوق، عارسئز أردن.

يلىدىم توت

دۇنيا گۇرمى، توتغون غالىسانگ بىر كۆنچىدە،
بادى-پاي دك ىر يۈزۈنە يلىدىم توت؛
چىن-ماچىندا، رومدا، ھىنددە، حبش دە
بولان-بولوش خۇنارلىرى بىلىدىم توت.

آچ ھىم بولسانگ، بارما ايله دىلگە،
دىي: كۆشكەدە من، باشىم بارمىش پىلگە،
چۆلدە غالىسانگ، ھىچ تاپمايان كۆلگە،
ارم باغى ايچرە غامساز قالدۇم توت.

آش گۇرنگەدە، اۋزۇنگ آتما دىللىنىپ،
گرچە آچ ھىم بولسانگ، حالقا بللىنىپ،
زىلر دۇكۇپ، چىن قوللارنى قوللانپ،
تىز ھىم اۋلسىنگ، نوح ياشىنا گلدىم توت.

ماتۇچلىگىنگ حاقدان اۋزگە بىلمسە،
اول روزوگار بسىدىر، آچدان اۋلمسە،
ھىندى كىمىن اگىن اۋرتىنگ بولماسا،
پاتىشالىق پوشش چىگنە سالدۇم توت.

سووا، يله خۇكىمى گچىن سۆلىمان،
باق: اولاردان نە نام غالىدى، نە نىشان!
تىشنە غالىپ، جايىنگ بولسا چۆلۈستان
درىا ايچرە من ايسگىندىر بولدۇم توت.

يولداش بولسانگ دىلە دۆشمىز مور بىلە—
ىر تاپماينى، بىلە ياتسانگ مار بىلە،
يىگىرىم آلتى گۇد^{۳۶}، يۈز مۇنگ ار بىلە
قارون حازىناسىن الە آلدۇم توت.

^{۳۶}گۇد—پهلوان

ماغتنمغولى، چكسنگ چپا-جيبير، بيل-
خوداغا خوش گلر، شوکۆر-صابئر، بيل،
غئلچا جانا غئزل تنى قابئر بيل،
غئزل ديلينگ سۆزلار كن، اۋلدۆم توت.

جوش گلسه

دۇنيأده نيچه ايش باردئر، ياماندئر،
بيري اولدور، يرسيز قاحرا جوش گلسه؛
عاشقلارا شول گۆن آخترزاماندئر،
ياردان ائراق دۆشۆپ، آرا داش گلسه.

دوستونگى اگلمه، نپدن غالماسئن،
دوشمانننگ ساقلاما، سئرئنگ بيلمسين،
آچدا آلغئنگ، بگه برگينگ بولماسئن،
ايش مۆشگيلدير، آنگلامازا دوش گلسه.

زمين سنى حالى-حالى يوتارمى،
عاقئل بولان موندا بيغام ياتارمى؟
هيچ بير ماسغارالئق موندان اۋترمى، —
گيدن غورئ گيتسه، گلن بوش گلسه!

اون غات اۋيۆنگ بولسا دمير غالادان،
آجال تاپار امر بولسا الله دان،
حاقئقئ ار يۆز دۇندرمز بلادان،
حاق رئضاسئ بيلن باشا داش گلسه.

عارئف من ديبپ، لاپ اورارلار يالاندان،
بلليسيى آيدار سورسانگ بيلندن،
ايل گۆزلۆگين^{۳۷} يۆز يئل طاغات قئلاندان،
ياغشندئر بير سآحر گۆزدن ياس گلسه.

^{۳۷} ايل گۆزلگين — ايل يۆزۆنه، يالاندان

بايلار باغلاپ ساخاواتئنگ غاپئسئ،
كۆپلر تاموغئنگ مۆيۆن، آپئسئ^{۳۸}،
گۆرۆنگ بو ايامئ پيرىن، صوپوسئ —
دانئامائىن تنقار اوتئر، آش گلئ.

ماغتئمغولى، سؤيلە عاقلئنگ يتينچا،
تدأريگينگ غازان، بيكار ياتئنچا،
تاموغدادئر، تآ دؤنيآدن اؤتينچا، —
يامان حاتئن ياغشى أرە دوش گلئ.

كۆيمآن ييگيدە

اولالاندا، ايش حوش گلمز
ياشلئقدا كۆيمآن ييگيدە:
دؤولت گلئە اؤزؤن بيلمز
دوغالى، دويمان ييگيدە.

يامانا اؤوؤت عبئدير،
ياغشى أرە بير سؤز بسدير،
يؤريشىنى يالنگئش باسدئر
يانگى دون گيمآن ييگيدە.

جؤببە جؤوشن، زر-سووت^{۳۹}،
كسرلى غئلئچ، عاراپ آت،
سؤوش گؤنى گيدر اويات
غايرائى بولمان ييگيدە.

چوپان آدام چوقا بولماز،
آلا غارغا اوقا گلمز،
كؤپ يئغئلئسا، ترخوس آلماز
آنگرئسئ بولمان ييگيدە.

^{۳۸}آپئ — افعى، آژدارحا
^{۳۹}سووت — اورش لباسى، جوببە-جوشن

غوللوق يتيرگين جانئنگدان،
آياما پارچا نانئنگدان،
غانلى بولسا، گچ غانئنگدان
بیر غارئپ مئحمان يیگیده.

دؤنیاده هیچ کیم غالماندئر،
مال جانا یولداش بولماندئر،
گؤیا بو دؤنیأ گلماندیر
بیر زؤریات غویمان ییگیده.

آلماز، کؤمؤش میس گؤرؤنر
دولا، غئرناق تؤیس گؤرؤنر،
پريزات حاتئن پیس گؤرؤنر
بیر خولقى سؤیمان ییگیده.

مال دؤنر چییان-چیرماگه،
دورار ات-غانئنگ سورماغا،
مالئنگدان زکات برماگه
گؤزلى غنیمان ییگیده.

ماغتئمغولى، یولدان چئقماز،
ياغشى سؤز يامانا ياقماز،
مؤنگ سؤز آیتسانگ، بیرى یوقماز،
تانگرسى غویمان ییگیده.

گىدىچى بولما⁴⁰

گل، كۈنگلۆم، من سانا نصىحات قىلاي،
 واپاتنى ترك اديپ گىدىچى بولما؛
 اۋزۇنگىن اگسىك بىر غابرى ئاماردىنگ
 حىزمتىندا قوللوق اديچى بولما.

حىزمت قىلسانگ، بولسون بىر آصلزادا،
 آتا-باباسىندان بىيك بگزادا،
 اگر هر چند بولسا آچ هم اوقتادا،
 ياننىندان بىر زامان گىدىچى بولما.

ياغىشلاردان هرگىز چىقماز يامانلىق،
 آصلنى يامان بولسا، چىقماز ياغىشلىق،
 آصلنى تارتادىر يۈرۈك، چامانلىق،
 يۈرۈكنى چامانغا ساتىچى بولما.

چاغىرلان يره بار، اوتور-دا تورما،
 چاغرىلمادىق يره بارما، گۈرۈنمە،
 اوتانماز آدام دك سۈيرىپ يۈرمە،
 بويرولماغان ايشنى اديچى بولما.

گۈكدىن نم دۈشمىسە، يره اوت گتىرمز،
 يىغىلسا مۈنگ غايغى، بىر ايش بىتىرمز،
 آر بىگىت كۈنگلۈنە غايغى گتىرمز،
 ناماردىنگ اوغلى دك غاچىچى بولما.

مرد اوغلودىر ايله يازار دسترحان،
 دوغرى سۈز اۋستۈندە برر شىرىن جان،
 عۈمرۈنى اۋتگرر، دىيىمىز بىر يالان،
 جەد ايلاپ، يالان سۈز آيدىچى بولما.

سختى-دىل يۈرگى هرگىز بوش بولماز،
 هر نيچە غىنانسا كۈنگلى خوش بولماز.
 بىر-بىروگە ايكي ياغىش دوش بولماز،
 ياغىشنى يامانا ساتىچى بولما.

⁴⁰ شىئىلە ئىمالى و شونگا مىنگىزىش قوشغى سىطىرلىرى گۈرۈغلى- دا هم بار.

تۈۈكگل نر بولار، انديشه — مايا،
كۈنگلۈنگى ايرمه هر قايسى جاي،
بارچانئنگ دايانچى قادىر آلايا،
آلادان اۈزگاگه سۈينچى بولما.

تاپسانگ-دا دۈنياده مۈلكى-ايسگندىر،
قارونئنگ مالى هم بولسا ميسسر،
آخىرى بولار سن يرگه بارابار،
كۈنگلۈنگده من-منلىك ساتئىچى بولما.

ايدارلار: يىرتئق دون گۈرسه ايت غاپار،
پالى يامان بىندە خودايدان تاپار،
آخىرى بىر گۈنى قىلار سن ساپار،
دار كۈنگۈللىك ايشى اديچى بولما.

ماقصات، بو سۈزلەر قىلغىل انغىتبار،
چىن آداما هر وقت اداملىق دركار،
آنگلاماى سۈيلىمه: «تامدا غولاق بار»،
ايچ سىرنىگ كىشىگه ايدئىچى بولما.

دانگ آتاندا موللا چاغىرار آدان،
بوزولمازمىش هرگىز قىسماتدا يازان،
يىگىتلىك بوستاندىر، غاررئلىق — حازان،
بوستانى حازانا ساتئىچى بولما.

دۈولتى اوغوللار ياشدا باش بولار،
ياشاغاندا، بى دۈولتلىر ياش بولار،
رحيمسىز ظالئملار باغرى داش بولار
بارار يره كىسك آتئىچى بولما.

ماغتنمغولى، گۈۈنۈندە دىر كۈپ آرمان،
تاپمادى دردينه عاقئبت درمان،
يتىشر بىر گۈنى حاقدان بو پرمان،
غافلات دۈشگىندە ياتئىچى بولما.

پاش ادر سنى

ايچكى سئرئنگ آيتما هر بير ناماردا،
سئرئنگ ايله يايئپ، پاش ادر سنى.
اوغرئ-كذاب بيلن اوباداش بولما،
مالئنگدان آيئرئپ، آچ ادر سنى.

سام-سام آدام بيلن اوتورما، تورما،
زينهار، نامارت بيلن همصؤحبت غورما،
غادئردان دوستونگدان يؤزؤنگ اوؤورمه،
بارسانگ دپه سينه تآچ ادر سنى.

بير قوچ ييگيت نآزئينه يار بولسا،
جمالئئ بير گؤرماگه زار بولسا،
آرالئقدا بير شوم راقئپ بار بولسا،
ياغشئ دوستونگ بيلن اوچ ادر سنى.

صوپولار يانگئلئپ، آيتماز ئنانئ،
سأحر تورسانگ گچچك بارچا گؤنأنگئ،
آيتماور غئييات سؤز، اتمه زئنانئ،
دووزا حئنگ اودونا دوش ادر سنى.

ماغتئمغولئ، ايله يايديم نصيحات،
زئنجار، يامان بيلن بولماغئل اوئلپت،
خوداي برسه ساغاداتئ بير پرزنت،
غاررئغان چاغئنگدا ياش ادر سنى.

داشئ سئندئرار

انقبالتئنگ اويانسا، دؤولت يار بولسا،
داغا آزئ اورسانگ، داشئ سئندئرار؛
تأليينگ ترس گلسه، باغتئنگ شور بولسا،
پالودانئنگ پرى ديشى سئندئرار.

آجالئنگدان قورقوپ، گيرسنگ اوممانا،
قورقودان نه پيدا گيده جك جانا،
عؤمرؤنگ آحئر بولوپ، دولسا پيمانا، —
حاشحاشئنگ سامانئ باشئ سئندئرار.

بار سؤزؤنه غولاق غويغول بيله نينگ،
آحئرئ هيچ يره يتمز يالانئنگ،
عؤمرى-سالى آرتار آلقئش آلانئنگ،
غارغئش غالنئندئرماس، ياشئ سئندئرار.

عاقئلئنگ سؤزؤندىن كؤنگؤل سؤيؤر،
آقماغئنگ ايشيندىن ذهين كآيينر.
موحانئث گينگ يردى عاقئل سايئنار،
دار يردى عاقئلئ-هوشئ سئندئرار.

ماغتنمغولى، چؤلدى گزن ناشئئ،
بيليک سورما، كؤپ سؤردى دىيپ ياشئئ،
دار مجليسدى دولئ برسنگ آشئئ،
آشئئ ابي بيلمز، كآشى^۱ سئندئرار.

دومان گىتمزمىش

ايللر حى، مجنون داغى نئنگ
سرىندىن دومان گىتمزمىش؛
مۆنگكۆره بىلىن برىنگ
كۆنگلۆندىن گۆمان گىتمزمىش.

قوينا غارداش بولماز قورتدان،
دىلگ اتمه هر نامارتدان،
تا اۆلىنچا قوچ يىگىتدىن
پارح يتر، زيان يتمزمىش.

غاپئل ادام اوغلى بىلمز،
اۆلۆمىنى يادا سالماز،
مالى-مۆلكۆنگ پىدا قىلماز،
يانئندىن ايمان گىتمزمىش.

عاشقلار تىركى-جان اتسىن،
گۆزدە ياشۇن رووان اتسىن،
قوچ يىگىتلر احسان اتسىن،
احسانى رايگان گىتمزمىش.

ماغتئمغولى، غالدئنگ درده،
ايشىنگ دۆشمه سىن ناماردا،
قىامات گۆنى جوماردا
دووزاخدان زيان يتمزمىش.

جوش بولماسىن

اي يارانلار، موسولمانلار،
دالى كۈنگۈل جوش بولماسىن؛
يئنه بىر ياغشى يىگىدە
يامان حاتىن دوش بولماسىن.

هر كىمە بولسا حاقدان رحنت،
گىدر غايغى، غالماز ماحتى،
ارسگىن^{۴۲} بولسا دورماز دۈولت، —
هيچ اۆلكە بى باش بولماسىن.

تأصىپ ادىپ ات بىسلانە،
يولداش بولسون حايىر اصلانە،
حارام ايىپ، شر ايشلانە
اوزاق عۇمۇر ياش بولماسىن.

هر كىمىن ۈز سئناسىندا،
عاقىل گۇرر بىنى سىندە،
ايكى دوستونگ آراسىندا
يامان-يووز ايش بولماسىن.

هر كىشىنىنگ اۈز زۇريائى —
جان حوشى، كۈنگۈل قوۋواتى؛
آرتىسن جوماردىنگ دۈولتى،
موحاننىدە اش بولماسىن.

بىر عشق دۈشسە ادام سىرنە،
اووقى گلمزمىش گۈزۈنە،
ايكى سۈۈگۈلى بىر-بىرنە
ياقنى بولسون، داش بولماسىن.

^{۴۲} ارسگىن — حددن آشا، كۈپ

سۈزۈم سۈزلىسە ھەر چاقلار،
عاقىلى بولانلار، گرچىكلر،
بىر ايش دۈشندە قوچاقلار
ايش گۈرمىدىك ياش بولماسىن.

ايل ايچىندە اۋزۇن اۋور،
داغ-دومانى باشدان آغار،
يىگىدە نوقصانى دگر،
نامارتلار يولداش بولماسىن.

سۈزلە ھى، عاشىغىم، سۈزلە،
گل، قىياماتلىغىنگ گۈزلە،
ماغتئمغولى، سىرنىنگ گىزلە،
ھەر ناماردا پاش بولماسىن.

لأله گتىرمىش

آسمانىنگ يۈزلىرى منور بولسا،
زمىن ياشىل گىيىپ، لأله گتىرمىش؛
حودا بوىروغىندىن آيرىلان جووان
اويناشىندىن حارام كۈلە گتىرمىش.

اوزال آقان ىردىن آقارمىشس آرئق،
اۋزۇن اۋون يىگىدىنگ تاناي چۆيرۈك،
مرتدىن آشنا توتسانىگ، آبرائىنگا شأرىك،
نامارت آشناستىنا حيله گتىرمىش.

ھركىم گزر بو دۇنيادە بىر حيله
يۈرىگىن آتا-بابا يۈرگىن يوله
بايتال يافاغاستىن چكرمىش چۈلە
اشىك كۆررە سىنى كۈلە گتىرمىش.

هر كيم اۋز آدئنا مۇھۇر غازدئرار،
يازئلان تاقدرئ كيمسه بوزدورار؟
ايكى نينگ سئلاغى بىرنى آزدئرار،
تاياق بىر دالىنى يولا گتىرمىش.

ماغتئمغولى، اگر دويورسانگ بىر آجى،
مألىمدىر، تاپار سن بو ىرد حاجى،
بىر ياغشئلق اتسه آدام بىوچى،—
هر مجلسده يۋز يول ديله گتىرمىش.

بيوپالاردان

گۈزلآپ كۈنگۈل برمه بيوپالارغا،
باق: كيم وپا گۈرمۈش بيوپالاردان؟
غويما اۋزۈنگ ىرسىز بو جپالارغا،
كيم باهره تاپئپدئر بو جپالاردان؟

عشقئنگ اووازاسئ دىنگله داشئندان،
جان جبرىندن غورقسانگ، بارما باشئندان،
سرىشدائنگ كم بولسا عشقئنگ ايشىندن،
بار، حابار آل گۈرن مۈبتلالاردان.

سۈزۈم نصىحاتدئر، بىر غولاق سالئنگ،
بندە سى من سۈزه حئرئدار غولونگ،
قئرق اويناشرلى حاتئن ياغشئدئر، بىلىنگ،—
شر انگىز، كۈپ تىللى كدحودالاردان.

ياتما، ماغتئمغولى، عاشرتىنگ سۈيۈپ،
مونچا ياتاجاق سن كپنىنگ گىيىپ،
حاجاتئن تىز بىتير — حوجانئ غويوپ،
دىلگ ادر كيمسه، غول-گدالاردان.

قادرئن نأبيلسين

حارازبان⁴³ الينه دؤشسه آلغئر- باز،
غاناتدان آئرار، قادرئن نأبيلسين،
بیر چوپان قولونا دگسه بیر آماز،
چاقماقدائی ادر، قادرئن نأبيلسين.

کأمیل بولماز اول شرابدن داتماغان
پأحیم ایلمز سؤز مانئسنا یتمگن.
دألی-مجنون عشق اثری اتمگن
پریزات لیلی نینگ قادرئن نأبيلسين.

دئنچلئغئنگ قادرئن بیلمز آرماغان.
بگلیک اده بیلمز بریم برمگن
چؤلده آچلئق موشاقعاتئن گؤرمگن
اؤیده انسئغ نائنگ قادرئن نأبيلسين.

اؤتئند سونگ، آدام آنگلار دؤولتین،
بیلمز دؤولت بیلن گچن نوباتئن،
چکمأن کیشی بیمارلئغئنگ زأحمتین،
بو گؤزل ساغلئغئنگ قادرئن نأبيلسين.

رئسمائئن برک ادیپ، لابئر⁴⁴ سالمايان،
گردابا اوغراشار حأزیر بولمايان،
کشتیسی کؤلگده بندیل آمايان،
قورئ غارا یرینگ قادرئن نأبيلسين.

غاررئ، ییگیت بیر انقاردا دورماسا،
اولاغ غادرئن بیلمز، کیشی آرماسا،
اؤردک، غوبا غازلار چؤلی گؤرمسه،
سرچمنلی کؤل قادرئن نأبيلسين.

⁴³حارازبان—دگيرمنچی

⁴⁴لابئر—لنگر کشتی

آيراللىق اودونا يانئپ-يېشمە يىن،
ظالئملار اليندىن اۆلكە آشمايان،
واطاندان آيرئلئپ، يالنگىز دۆشمە يىن
اۆلكىسىندە ايل قادرن ئا بېلىسىن.

ماغتۇمغولى دىير، يار و ھەمدىگە،
گلىنگ شۆكر ادلىنگ، دوستلار، بو دىگە،
ذاتئندا سۆز پأحمىن بىلىمز آدامغا
مۆنگ مانئ، سۆز دىيىسنگ، قادرن ئا بېلىسىن.

آت يانئندا بللىدىر

اشك اۆزۆن اگسىك سايماز بدودن،
قىمت اتسنگ، آت يانئندا بللىدىر؛
بدو دىيگىچ، ھەمە بدو دنگ بولماز،
چئ بدولر ميدانئندا بللىدىر.

اوغلانئقدا بىلىمز ايدىنگ، بگ ايدىنگ،
يامانا ھىچ يوقماز سۆزۆنگ-اۋوۋدىنگ،
عارئف بولساىنگ، آصلئ سورما يىگىدىنگ،
ادبىئندە، ارکانئندا بللىدىر.

بو جاحاندان دويماز گۆزۆنگ، سىر اولماز،
ھر تىلكىدن يولبارس اولماز، شىر اولماز،
يىگىت دىيگىچ، ھەمە يىگىت بىر اولماز،
قوچ يىگىتلر مئحمانئندا بللىدىر.

دؤولت بولسا قوچ يىگىدىنگ باشئندا،
حمایاتلى اىلى گرک داشئندا،
يىگىت اۆزۆن مألیم ادر ايشىندە،
غئلئجئندا، زبائئندا بللىدىر.

ماغتنمغولى، غارنپلارنىڭ گۈز ياشى
داغلارنى ياندۇرار، ارىدر داشى...
پاقىرا جىر ادن ظالئمىنىڭ ايشى
روزى-ماغشار ديوانىندا بللىدىر.

ايل بىلانى

بلنت داغلارنىڭ باشىندا
بولوت اوينار سىل بىلانى؛
قوچ يىگىدە تويدور-بايرام،
هر ايش گلە ايل بىلانى.

دىل بىلنلر گۈنگ بولوپدۇر،
آلتىن، كۆمۈش زىنگ بولوپدۇر،
پىشە حاچان دىنگ بولوپدۇر،
اوغراشاندا پىل بىلانى.

اوتلاغا غاچار بوز اولار،
اۋىنگۈن باشلار ياغىش گۈلر
تانالار اول حاص بدولر
كۈنە يىرتىق جول بىلانى.

حاق بندە سى حاقا چاپار،
يامان اۋز پالىنىدىن تاپار،
ماغتنمغولى، عايىبن ياپار
ايش، قىلىجى، دىل بىلانى.

ایلی گۆزلار

ایلىندن آیرا دۆشن
آح اورار، ایلی گۆزلار؛
یولوندان آیرا دۆشن
جهد ادر، یولی گۆزلار.

گۆکده پلک گرداندئر،
حالق یرده سرگرداندئر،
نه بازیگار جاحاندئر، —
گۆز آچان مالى گۆزلار.

کیملرده آلتنن تآچدیر،
کیملر ساینل-مأحتأچدیر،
کیملر دۆپیدن غاللاچدئر.
کیم یۆپک حالى گۆزلار.

کیم نان تاپماز اییماگه،
کیم یر تاپماز غویماغا،
کیم دون تاپماز گیمآگه.
کیم تیرمه-شالی گۆزلار.

بو جاحان بیر پوشتادئر،
کیم زنده، کیم گشته دیر.
هر بنده بیر ایشددیر.
هر کیم بیر حالى گۆزلار.

هنگام اوزنن، عۆمۆر آز،
چههار پاصلا باشدئر یاز،
گۆکده غانات یایان غاز
گۆزلری کۆلی گۆزلار...

ماغتنمغولی، هوش ایلاپ،
گزگین، دیدانگ یاش ایلاپ،
دالی کۆنگۆل جوش ایلاپ،
یۆز مۆنگ خیالی گۆزلار.

دون گرک

نه بلا سن، آدامزات،
چئپلاق دوغدونگ، دون گرک؛
آق سؤيت امدینگ، اولالدینگ،
هم آغلار سن، نان گرک.

آتانگ خشنود بولماغا،
اينگ مآحرين سالماغا،
يدینگده دين بيلمآغه،
اوقۇرسن، قورآن گرک.

سارالدار سن ديلبندینگ،
يوغنالار بيلینگ-بندینگ،
اون باشده آرزوومندینگ—
قئز گرک، جووان گرک.

جووان گرک قوچماغا،
عایشئ-عشرت آچماغا،
اوندان سونگ ايىپ-ايچماغه،
بیر تۆکنمز نان گرک.

كۈنگلۈن انجندىپ حالقینگ،
خشنود اتسنگ اۈز خولقونگ،
روم، فرنگ بولسا مۆلكۈنگ،
«حنيز آزدئر»، كآن گرک.

ياتسانگ دۆشكده بيمار،
ائسسئ اتمز تيمار،
زر دۆكسنگ حاروار-حاروار،
گۆزه ايلمز، جان گرک.

دوغا بيلن أر دؤرأر،
ياغمئر بيلن ير گؤگار،
أر اولدور — ألقئش ألالر،
يرلرگه باران گرک.

آجال گلر، اويدا يوق⁴⁵،
گۆرمك يئلدا-آيدا يوق،
هيچ بير زاتدان پيدا يوق،
بير نورى ايمان گرک.

ماغتئمغولى، يول گيتماگه،
سۆز اصلن پيكر اتماگه،
بير ماغنى پاهم اتماگه،
عاقىللى ياران گرک.

داغ سايار

داغلار يرينگ ميخندئر، دپه اۋزۇن داغ سايار؛
چكيك آيدار: «بيلبيل من»، چارلاق اۋزۇن زاغ سايار.

گۆيجۇندىن-قوواتئندىن، دۇنيانىنگ نوباتئندىن،
هر كيشى عززاتئندىن، بدآصلل اۋزۇن بگ سايار.

نادانام، زات بيلمىم، بير كمينه قول منم،
سيركه آيدار: «بال منم»، نبيت اۋزۇن ياغ سايار.

حابار آلسانگ بيرودىن، اۋزۇن كم سايماز دۇودىن.
اۋز يانئندا بدودىن اشك اۋزۇن يگ سايار.

ماغتئمغولى، بير قولدىر، قوللوغىنا قاينلدىر،
آقماق اۋزۇن عاقىل ديدر، تىنتك اۋزۇن ساغ سايار.

⁴⁵اويدا يوق — (اوى = فكر - زكر)، يادىنگدا يوق

آتا منگزۇر

اوبا داشئنداق دپه
ايرلنن آتا منگزۇر؛
ياراماز ارلر، زر بيلن
يازئلان بد خاطه منگزۇر.
بو دۇنيا بىر دۇيپسۇز دريا،
غارق ادر، بولما بى پروا،
ماغرور اولما، پانى دۇنيا
گزكىلى نوباتا منگزۇر.
غارداشسئزا قووات يوقدور،
اوغولسئزا دۇولت يوقدور،
آيالسئزا عشرت يوقدور،
حوش گۇنۇنگ حاسراتا منگزۇر.
ياماندان ياغشى ست بولماز،
آصلئ ياغشلار بد بولماز،
دۇنيالىكىدن دۇولت بولماز،
اوغول چئن دۇولته منگزۇر.
ياتان يرى – يئلان قويئ،
آسلانئ – ايتىنگ بويئ،
پيس ارىنگ ياغشى حاتئئ
دۇررى-بى غئمماتا منگزۇر.
بورچ بيلن دوز تازە يارا
آوى غاتار روزوگارە،
يامان حاتئن ياغشى ارە،—
تۇكنمىز تۇهمته منگزۇر.
ماغتئمغولى، نأمئزادام،
ايللر حوشدور، من ناشادام،
سۇز مانئسن انگماز آدام
بىر غوروقسئز ايتە منگزۇر.

ايچن يالندئر

يامان ياغشا يولداش بولسا،
آوولئق ايچن يالندئر؛
آيرئلا بيلسه، آووسئ
ايچيندن اؤچن يالندئر.

آدام آيرئلسا هوشوندان،
قورقار ياتاندا دؤيشؤند،
اييما باقسانگ، ايشيندن
شو كؤنگلؤم گچن يالندئر.

بدآصلئ انقبالى يؤرمك،
اؤيسؤز الينه مال برمك،
آقماغا سئرئنگئي برمك
اؤز عاييئنگ آچان يالندئر.

اؤتر عؤمرؤنگ – دؤنيا سيليئنگ،
حاق يولونا باغلا بيليئنگ،
آغزئ آلا بولان ايليئنگ
دؤولتى غاچان يالندئر.

آنگلاماسانگ، گؤرده گيئلن،
عاقئلدئر ايش سونگون گؤزلآن،
گيئن تاپئپ، ياغشي سؤزلآن
ميئلئ دؤر سچن يالندئر.

أردن گيتسه انعتئبارلار،
ساوار اوندان دوستئ-يارلار،
حؤنأرئ، انقبالىلئ أرلر
مال و-پول قوچان يالندئر.

ماغتئمغولى، علتئ گؤز،
حارابا دؤئر دگسه دوز،
ماركده بير جايستز سؤز
چرمئيپ س..چ..ان يالندئر.

نأبيلسين

اؤز قادرئى اؤزى بيلمز آدامدان، -
 آنكلامازلار عام و- خاصى نأبيلسين؟
 نه طماع بار چاقئر ايچن گدمدن،
 بوزاخور ياغشئى، ياسى نأبيلسين؟
 يامانا ياغشئى سؤز يوقماز، تاشلانار،
 آنكلار أرينگ اويلانماسى گؤيچلنر،
 ايت يالئن توپراغا دؤكسنگ، خوشلانار،
 توپراغى، تاباغى، تاسى نأبيلسين؟
 آنكلا سؤزؤم، نر ضاربئى نر تانار،
 حار باقان حار تانار، زرگر، زر تانار،
 اى يارانلار، أريگيدى أرتانار،
 نامارتلار ياغشئى، پيسى نأبيلسين.
 ماغتنمغولى آيدار: سؤزلىم حاقدر،
 اماكى حاق سؤزه تن برن يوقدور،
 بير گؤزلى ديممسه: غارادر، آقدئر،
 كؤر پاحئر كؤمؤشى، ميسى نأبيلسين؟

چاتئپ بولمايئر

بييك داغئنگ باشئنداقى اؤچ آغاچ،
 دؤيى بير بولماسا، چاتئپ بولمايئر،
 دؤيه يالى داغدا ياتان داشلارئ
 قول بيلن گؤتريپ، آتئپ بولمايئر.

كلته ديتگدن بولماز ببيك مينارا،
 يامان جلى دوشسا بير ياغشئى أره،
 باشئ كسيپ، غانئن دؤكؤپ كنارا،
 يا اؤلدوريپ، يا-دا ساتئپ بولمايئر.

ايل ايچينده سنىڭ اولالسا آدنىڭ،
 سنى يامان گۆرمز ياقىنىڭ، يادنىڭ،
 غولونىڭدا بولماسا بىر گرگ زادنىڭ،
 مېنىڭكى دىيىپ، باشى توتوپ بولمايۇر.

پاخرلار مال ايستۇر، بايلار زر دىيىر،
 يىكجە اشكىلى: آتۇم- نر دىيىر،
 دۇنياگە دويماق يوق، يىنە بر دىيىر،
 كۇنگۇل ماقصادىنا يىتىپ بولمايۇر.

ماغتئمغولى، سۇزۇن دىنگلان بولماسا،
 نصىحاتا غولاق سالان بولماسا،
 يىگىت كۇنگۇل سۇيىنى آلماسا،
 دىنچ آلۇپ، پاراھات ياتۇپ بولمايۇر.

ياد ياغشى

حوش گۇنگۇندە حوشلاشۇبان گزماگە،
 بارئشماغا، گلىشماگە ياد ياغشى.
 غام گۇنۇنگدە، غالماغالىنىڭ اۋستۇندە
 دوغان ياغشى، غارداش ياغشى، زات ياغشى.

حالال ايشلە، آخىرتىن وھمىنىڭ بار،
 پاخرى انجىنىما، كۇنگۇل رحىمنىڭ بار،
 عاشىق آيدار، آز-دا، كۇپدە پأحمىنىڭ بار،
 عاقىل بولسانىڭ، سۇزە غولاق توت ياغشى.

يۇرك دايانجىندىر اوغول-زۇريادى،
 شىرىن محبوب ارر سۇنگىگۇنگ قوۋاتى.
 يىگىدىنىڭ دۇنيادە اۋچدۇر مۇرادى:
 محبوب گرگ، ياراغ گرگ، آت ياغشى.

موللار اخىرت سۆزۈن سۆيلىرى:
«مۆنگكۆر اولما، گلجك ايشدير، ايلارلر»
كىم بيلر كى اخىرتدا نيلارلر،-
اييىپ، ايچىپ، مۆنۆپ، قوچوپ اۋت-ياغشى.

نفع آلمايان كيشى سۆزدن، اۋۋۋتدن،
آيرالغى يوقدور قورئ سۆۋۋتدن،
دنگ-دوش بيلمز، ماغى آنگماز ييگيتدن
آغلىندا ائسى بىر ايت ياغشى.

ماغتنمغولى، دوستدان سئىنگ گىزله،
بى وپادئر، نامحرى گۆزله.
اۋمىسۆم اوتور، حالق ايچىندە سۆزله،
سۆزلار بولسانگ، سۆز آصلئنا يت ياغشى.

گلن-ده باردئر

گۆندە يۆز مۆنگ گۆچ هم بولسا اول دۇنيا،
اول موقدار بو دۇنيا گلن-ده باردئر.
يۆز مۆنگ آقماق بولوپ گيتسه رايئنا،
يۆز مۆنگ اۋزۈن يولا سالان-دا باردئر.

يۆز مۆنگ دروۋش سینه داغلاپ اوتوران،
رياضتدا بيلين باغلاپ اوتوران،
نيچه یرده گۆرسنگ، يئغلاپ اوتوران،
يۆز مۆنگ یرده بى غم گۆلن-ده باردئر.

سيران اتسنگ بو دۇنيانىنگ تۇرت بورچونا،
غارئشئيدئر حالال، حارام، ارواح، جئن...
نيچه لر تآمىزلآپ يول گيدرلر چئن،
نيچه يۆز مۆنگ گۆمرا بولان-دا باردئر.

اوغورسئز ايياملار، آنگلاماز ارلر،
كاشكى سوران بولسا، ساجايدئم دۆرلر..
قانى اول سوليمان، روستملر، شيرلر
دييمان، بوسوپ، سئپئپ غالان-دا باردئر.

ماغتئمغولى، كۆنگله غايغى گتيرمه،
بو بير ايش واقتئدئر، اۋزۆنگ ييتيرمه،
«سۆزۆم آنگلان يوق» دىيپ، اۆمسۆم اوتورما،
جاحان گينگدير، چندان بيلن-ده باردئر.

انقبال بولمادى

كۆپ يىگىتلەر گلىپ گچدى جاحاندان،
نيتىنە گۇرا انقبال بولمادى.
گردىشى كچ قاحبا پلك اليندن
ارتىرى شاد بولان اۋىلان گۆلدى.

گۆندە كېن بىچر بو آجال-خياط،
بىر بلادر، هېچ غوتارماز بو صياد.
پلە-پلە آشاق دۆشر ادامزات،
بو گۆن گۆرنلرينگ ارتا غالمادى.

بىر دگىشچانادر دۇنيانىنگ يۆزى،
نصيحاتىم دىنگلە، اشيت بو سۆزى.
آجال يتىپ ادام يومولسا گۆزى،
گۇيا بو دۇنياگە گلدى، گلمدى...

همايون غورغانن⁴⁶ سالدئران هارون،
حائى دۇنيانى تۇرت بۇلن قانى فرىدون؟
قئرق شأحرى غئزئلدان دولدوران قارون—
گۆزى غومدان دولدى، پولدان دولمادى.

ماغتنمغولى حايان، هر يانا باقار،
بو نه قودرات ايشدير: سوودان اوت چئقار،
ياغشى اوغولدان رأحمت آرئغى آقار،
لاغنات كرده اوغول بولدى، بولمادى.

⁴⁶ غورغان—غالا، داشى ديوارلى شهر

كۈنگۈل خوشونداثر

كۈنگۈل بىر بدن شاھى دىر،
 ھەر سۆز كۈنگۈل خوشونداثر،
 ىدى انقلئمنئنگ تاغئندا
 ھەر بىرى بىر ىسىندە دىر.

داغلارئنگ چئقئپ-اينمىسى،
 چوخلارئنگ گۈچۈپ-غونماسى،
 دۇنيانىنگ آغئپ-دۇنمىسى
 پلگىنگ گىرىشىندە دىر.

كىمدىر بو دۇنيادە غالان؟
 مانگا چئندىر، سىزە يالان،—
 بىر آقدىر، بىر غارا يئلان
 ھەر كىمسانىنگ باشئنداثر.

دگرە سى زۆمرىت داشلى،
 نر باباتلى، كىرك غارداشلى،
 آلتىن تاغلى، آلمان تاجلى
 دۇو بگلىرى داشئنداثر.

آيلانار گچر ايباملار،
 غوجالار غورلان ايوانلار،
 گۈندىز گۈرن آشنا جانلار
 گىجە ياتسا دۇيشۈندە دىر...

اۋچ اسسە سى دالى دريا،
 بىر اسسە ىردە مۈنگ غووغا،
 كىم بىلر، بو كۈنە دۇنيا،
 يا رب، نىچە ياشئنداثر؟..

ماغنىمغولى دىير، حارايدىر،
 آجال اوقدور، پلىك يايدير،
 دۇنيا بىر كۈنە سارايدىر،
 آدامزادئنگ غاشئنداثر.

پنغان اکلنمز

بیلبل هؤجۆم ادن هووالئ باغلار،
بیلبل سندن گیدر، پنغان اکلنمز،
یاغئشئ، یاغمئرئ اؤمۆرئ داغلار،
سیلر سندن گیدر، دومان اکلنمز.

آدام یارادئلمئش بلنتئ-پسئ،
عاقئلئ، پیکرئ، آنگلئ، پایحاسئ،
ییکیتلئک – گؤیا بیر یاز گۆننۆنگ پاصئ،
باحار سندن گیدر، زامان اکلنمز.

گلنه غارشئ چئق، بولسا مجالئنگ،
یاغئشئ توتاور غیل نییتینگ-پالینگ.
دؤنیأ دؤورانئندا آچئق توت الینگ،
دؤؤر سندن گیدر، دؤوران اکلنمز.

بو دؤنیأ غووغادئر، بیر غالماغالدئر،
کیمی برحأ-بردیر، کیم آحا-آلدئر.
ییکیتلر، بو دؤنیأ شونگا مئثالدر،
بارق اورار آسماندا، باران اکلنمز.

بیر منزئلیر، اۆچ گۆن ایییپ-ایچنسونگ،
اورناشئپ، گینگیرنیپ، بیلین آچانسونگ،
اۆزنگینگ چکرلر، تۆرت گۆن گچنسونگ،
باش گۆندن یوقارئ مئحمان اکلنمز.

غوینون آچار بیر گۆن، یر سنی گیزلر،
غارا غومدان دولار بو غارا گۆزلر،
آدننگا بويسانما، چمنلی دۆزلر!
چمن سندن گیدر، سیران اکلنمز.

ماغتئمغولئ آیدار عارئف دوستونا،
کیم غالار دۆشمین آجال دستینه؟
پلک بیر گۆن سالار یرینگ آستئنا،
آغزئدان تیل گیدر، زبان اکلنمز.

گۈزە مئىماندئر

غارا داشدان غارا غىلغى سايلان گۈز،
چۈنگىنگىر گۈرجىنگ، گۈزە مئىماندئر.
گلن آش دىيىپ گلمز، تورشوتماغىل يۈز.
نانا ماحتاج دالدير، سۈزە مئىماندئر.

آغردئر ھىنگاملار، اوزاقدئر يوللار،
سوراشسا يىگىتلر، سۈزلىشسە دىللر،
باحاردا آچىلان رنگ به-رنگ گۈللر
بىر پاصىل آچىللار، يازا مئىماندئر.

نە قديم حۈنارلر، نە سئرى ايشلر،
نە ھووالى داغلار، بلنت آغاچلار،
آلتىمش الوان، يتميش دۈرلى اييميشلر
آغاچدان آيرىللار، گۈيزە مئىماندئر.

يىگىدىنگ بولماسا ياراغى، آتى،
شونى بللى بىلىنگ، يوقدور غايراتى!
غوجالدىقچا، گىدر سۈنگىنگۈنگ قوواتى،
يىگىتلىگىنگ زورى دنزا مئىماندئر.

بو دۇنيا يۈزۈنگە گۈلۈم-گۈلۈمدىر،
جپاسى كۈپ بولار، جبرى ظلومدئر،
ھر نيچە ياشاسانگ، آحر اۋلۈمدىر،
عزىز جانلار تنده يىزە مئىماندئر.

حاق يادا سالىسانگ حاقدان غورقنىگا،
شىطان آرا دۈشر، غويماز اركىنگە.
غوبا جووان، غووانماغىل گۈركۈنگە،
غوجالار سن، گۈركۈنگ يۈزە مئىماندئر.

ماغتنمغولى آيدار، ايللر، اۋزۈمدە،
اۋلۈم يادىمدادئر، غورقى گۈزۈمدە،
ھر نيچە ياشاسانگ يىرىنگ يۈزۈندە،
آدام اوغلى باش گۈن دوزا مئىماندئر.

دۇنيا ۋى

سوو يۇزۇندە گزن نىجە گامىنى،
بىر گۇن آغدارار سن سالى، دۇنيا ۋى!
آدام اوغلى بارماز بولسا ائزىنگدان،
موندا دىيىپ آلدار سن مالى، دۇنيا ۋى!

كىمسە بىلمز حاجان تۆكنر دىمىنگ،
قابىر بولار بىر گۇن باسان غادامىنگ،
دۇوران گرديشىندە غاپىل آدامىنگ
اۆستۇندىن سالار سن يولى، دۇنيا ۋى!

حابارسىز گلر سن، ياقا توتار سن،
ياغشى ايلاپ، يامان ايلاپ اۆتر سن،
بىر گۇن آشمىزا آوى غاتار سن،
اووال آلداب بىير سن بالى، دۇنيا ۋى!

آرامىنگ يوق، قارارنىنگ يوق، دىنماز سن،
گىچ-گۆندىز غان ايچر سن، غانماز سن،
آحىر نە بلانگ بار، سونگون سانماز سن،
يئقىلغىن، يومرولغىن، لولى دۇنيا ۋى!

آيلانار غنىش گچر، ياز، توموس گۆيز هم،
تاپ گتىرمز اونگا داغ، دىنگىز، دۆز هم،
آحىرى گچرمىز اۆستۇنگدن بىز هم،
غوو غارىپ غالار سن خالى، دۇنيا ۋى!

كۆپلىرى يوق اتدىنگ، كآنىنى توتدونغ،
موحاممت حاق رسول جاننى يوتدونغ،
نمرو، قارون، سۆلىماننى نأتدىنگ؟
شوميدى اتگىنىنگ خالى، دۇنيا ۋى!

همە آداملارنى سالىپ سن غاما،
ياش، غاررى ائزىندا، سرگردان همە،
بىر مادّه اشك سن، گلىپ سن دمە،
غاسنى غام بىلن دولى، دۇنيا ۋى!

ماغتئمغولى، دۇنيا سئرن دويماز سن،
بو گۆن گۆردۆگىمىز ارتا غويماز سن،
نيجه واقتدان بۇرى اييپ دويماز سن،
عاقلىنى الدئران دالى، دۇنيا حى!

برمه پلگه

پلک بازى برميش جۆمله جاحانا،
منينگ انغتئيارئم برمه پلگه،
كۆنگۆل غوشى اوچوپ گيتسه هر يانا،
مأحتأچ اتمه غانات، غوروق-پلگه.
بيدؤولت ائنانجانگ، كاسىپ كايىنجانگ،
يدى يسر بولسا، بيرى گؤوؤنجانگ،
باى حالقى يانگرا بولار، غاررى-اؤوؤنجانگ،
چالنىپ بولماز چال آغارسا چلگه.

اوردا باشى بولماق اره قئن بولار،
پارچا گيسه، غنز-اوغلانا سئن بولار،
دول گؤزؤنه غاررى نازنين بولار،
ينه گؤزؤن آيلار كؤره، چولاغا.

چيپنه آيلانان چارحى پلكدير،
دۇنيا گلن ادام اوغلى هلاكدير،
يتميش ايكي ملت بۆلك-بۆلكدير،
بو بۆلكدن غوشمان اؤزگه بۆلگه.

يول اؤستؤنده اؤلسم، يولا آتسالار،
راضى من، اؤستؤمدن باسئپ اؤتسلىر،
«ماغتئمغولى» دىيىپ، آدئم توتسالار،
گؤرن گؤز جورت آتار، اشدن غولاغا.

دوش بولان

ياغشى سۆزى جانا يارار ،
ياغشى بىلن يولداش بولان
غاچنپ غوتولماغا اوونار ،
بىر يامان غونگشا دوش بولان

دۇنيانىڭ سونكى اۆتمكىدير ،
مئرات موندا ايش بىتمكىدير
ايشى غوصصا يووتماقدير ،
يامان بىلن غارداش بولان.

بىر يامان سۆز يۆرك بولار ،
ياغشىنى عالم آرزولار
ياتدان چىقماز ، گۆرمك دىلار ،
بىرودن كۈنگلى حوش بولان.

هر كىمدە _ كى حونار يوقدور ،
دوشماننى جدر يوقدور
ياغشىلىق اتسە ير يوقدور ،
شو ايامدا يوواش بولان

ماغتنمغولى اۋوۆت ايدار ،
آنگلان غولاغنىدا گويدىر
اۋزۇنى يۆنگ ساقغال ادر ،
بوزولان ايله باش بولان.

دلالت ياغشى

آصلا آدامزادا آجى سۆز اورما
پاھىرا _ مسگينه، دلالت ياغشى.
باھىلا اوغراما، يۇزۇن گۇرمه،
مۇھۇم بىتىرماگه كفايت ياغشى.

يتىمى گۇرنگده، گۇلر يۇز برگيل
غولدان گلسه، اونگا تاغام _ دوز برگيل
غامگينى گۇرنگده، شيرين سۆز برگيل
انتانى قولدارغا حمايت ياغشى.

يىگيت اولدور _ سۆزه ايلسه عمل
غولدان گلمز ايشه اتمسه جدل
ناما گرک ايندى بير قورى امل،
بگه برىم، شاھا عادالات ياغشى.

غارىپلىق بير درتدير _ آدام اۇلدورمز
اۇلدورمسه ده، ديرىلىكده گۇلدورمز
ايت هم آرىقلىغۇن غوردا بىلدىرمز
البتده، دوشمانا سياست ياغشى.

ماغتئمغولى، شۆكۆر، يىزه ديل بردى
شجرلر گۇگريپ، ثمر، گۇل بردى
گۇروغلى رىحانا نيچىك يالباردى
«آماندئر» دىينه دىانت ياغشى.

بدنام اولار

گر اميرىنگ، گر وزيرىنگ عاقلى كوتاه، خام اولار
اول اميرىنگ آدى آختر حالىق آرا بدنام اولار.

بىر عاقىل _ صاحب كمالىنگ قولى بىرله ايش توتان
ايشىنى داشدان آلا، ترپىدىكچه خام اولار.

ايسته سنگ سريشته سين، سن بوجاچانىنگ سر به سر
ايل آچان، قاحرىن گچن، بوينوندا بىر ايام اولار

گله بان آرباب بولوپ، آرباپلار بولموش وزير
شاهلارا يوقدور اطاعت، ايلينه نافرجام اولار.

ديىنگ سالام ماغنىمغولىدان باقى بولان بگره
آى دولار، انجم⁴⁷ باتار، رىسوايى حاص _ وعام اولار.

بادى صبانى گۇرسم

دهيستانىنگ بايرىندا، بادى صبانى گۇرسم
بهاءالدين، ميركلال، زنگى بابانى گۇرسم.

نعلينى عارشى تاچ دير، آدى عالمه پاچ دئر
ايكى جاحان مأتاچ دير، عاراپ زبانى گۇرسم.

گلن گچر چاشت ادىپ، اگلنمز گذشت ادىپ،
كۇنگۇل آيدار كشت ادىپ، عالم جاحانى گۇرسم.

حئذئر كيمىن چۇلرده، الياس كيمىن كۇللرده
غوٹ كيمىن داغلاردا، ياغشى _ يامانى گۇرسم.

يوقاردا حىندىستانى، آرقادا تۇركۇستانى
اۋولياىلار اوممانى، اول رومنىستانى⁴⁸ گۇرسم.

⁴⁷ انجم -- يىلدئز

رومستان — حاضىركى توركيه⁴⁸

جان دالى، جاحان شيدا، موندا هيچ يوقدور پيدا
يدى داغ، يدى دريا، دالى دۇنيانى گۇرسم.

ماغتئمغولى خوش بولسا، آقسا ديدام ياش بولسا
ايمانئم يولداش بولسا، بارسام كابانى گۇرسم.

دوراسئنگ گلر

گۈزل باردئر، گۈزللردن زيادا
اونونگ حزماتئندا دوراسئنگ گلر
ادپلى، اركراملى، مثلايئم زادا
تا اۋلينچانگ بيله يۇره سينگ گلر.

گۈزل باردئر، اوزين بويلى آقنىمى
غارانگقى گيجه ده دۇشر يالقنىمى
سۈزله گن سۈزلرى ميئلى بال كيى
تاپئپ نيرده بولسا آلاسئنگ گلر.

گۈزل باردئر، گۈنده _ گۈنده گۈرمىلى
شول گۈزلىنگ سياه زولپون اۋرمىلى
دۇكۈپ حازينانئنگ زرين برملى
اونونگ سۇوداسئندا بولاسئنگ گلر.

بعضى گۈزل سىركا باسدير ساچنى
آرتماز، يووماز، تاباغنى، داشنى
سيلاماز آتاسن، انه، ياشنى
اونونگ حزماتئندان غاچاسئنگ گلر.

گۈزل باردئر اق كاغز دك بيله كى
جان ايچينده بيله بولار يوره كى
شيله گۈزل مردينگ گره كى
نه حاجات ايسئسه، بره سينگ گلر.

ماغتئمغولى، سين گره كدير گۈزله
هر نه قئسمات بولسا، تارتار ازله
دۇنيا مالئن حارچ ات ياغشى گۈزله
يامانئنگ يانئندان غاچاسئنگ گلر.

مىحمانئندئر

درتدیر بو جانئنگ ذلتی، ساغلق اونونگ سولطانئندئر
تن مۆلكۆنىنگ سر دؤولتی، دینماز اؤتر، مىحمانئندئر.

نفس ایله ییپ سرکشلیگی تن تاغی نئنگ میدانئندئر
روزی ازل روحونگ یاقین، شول عهدی، شول پیمانئندئر.

بو بازارا گلگن کیشی انحلاصئ آری^{۴۹} ایله سین
قابل بولان انحلاصلی قول، مردانلارئنگ مردانئندئر.

دیسه بولار صد آفرین، روحون بسلأپ، نفسین باسان
حقیقات اونونگ بازاری، حاق مجلیسی میدانئندئر

وای حالئنا نفسین سؤین، جان عسگرین عاجز غویان
روزی _ جزا یولداش آنگا، بد ایشلرئنگ پوشمانئندئر

أرتاپمادئم _ غوللوق ادم، یول تاپمادئم حاجا گیدم
بو ایکی ایش بو تن آرا، بو جانئمنگ آرمانئندئر.

ماغتئمغولی بیر غمزه ده ، تآکی بو درد ایله گیدر
باش گۆن بو پانی دۇنیاده بیر عاشئغئنگ دؤورانئندئر.

^{۴۹} آری—آراسسا، پاک

باغلار حى

قئسمات اولماز گيدىم اوزاق يوللار
نصيب غويماز، گيدر يولوم باغلار، حى
حايран _ مجنون بولوپ، چنقام چؤلرە
بارىپ، مسگن توتام سىزى، داغلار، حى

اويون بيلن اؤتدؤنگ اوغلانليغينگ دميندن
يتىپ گلديم كاميل ليگينگ چميندن
كؤنگلوم لرزان بولدى دؤنيا غامئندان
توتدى سينام چاپراز _ چاپراز داغلار، حى

غايدا _ غايدا اوغلان ليغينگ رايئندان
يتىپ گلديم كاميل ليگينگ پايئندان
باتدى باشيم، چنقا بيلمن لايئندان
يادا دؤشر اؤنگى گزن چاغلار، حى

جاحيللئقدا چار طاراپا آتئشان
بيلمزليكه همە ايشه غاتئشان
عاجز غالىپ، غارريلغا يتيشن
درد ادينىپ، اؤز _ اؤزؤندن آغلار، حى

ماغنى آنگلان ماغتنمغولى سؤزؤندن
پيكرە دؤشر، ياشلار آقار گؤزؤندە ن
همە زاتلار تاغيير تاپار اؤزؤندن
يا رب، يئقئلمامزى به ييك داغلار، حە ي.

زور بولار

ياغشىلىققدا ايله اۋزۇن تانئدان
آلقش آليپ ، درجه سى زور بولار
يامان بولوپ ، ياغشىلىغى اونودان
اۋز عززاتين گيتدير ، ايتدن حور بولار.

ملول بولار مئرادئنا يتمه ين
مۆينلى بولار حا ق امرينى توتمايان
اۋز رىزقئنا هيچ قاناغات اتمه يان
گۈزۈن ديكِر ، كيشى آشينا زار بولار.

هر كيم يامانلاسا دنگى _ دوشونى
اۋزى موشگۈل ادر آسان ايشينى
كيم دارغاتسا عاقتل بيلن هوشونى
ادر ايشين بيلمز ، شرمسار بولار.

ذهينى كچ بولار بادى يانگئلان
بى انغئئبار بولار قولى دانگئلان
گۈرشدە يئقئلان ، جنگده ينگيلن
ايچى دولى نامئس بيلن عار بولار.

غايراتى كم بولار غاچارى آزننگ
دېگينى پس بولار ماتامدا سازئنگ
اۋيونە بارسانگيز ، بىر بى نيازئنگ⁵⁰
گۈوره سى غيسيلار ، كۈنگلى دار بولار.

كيم بلانى ساتين آلسا باشئنا
رشك اديپ ، راقىپلار گچر داشئنا
توقوش اتسه كيم باشارماز ايشينه
سۈوداسئندان گلە بيلسه ، ار بولار.

سونگى توبا اتمز يانگئلئپ _ يازان
اوت ياقسانگ غايناماز بىر قورى غازان

⁵⁰بى نياز — بو یرده باى، باخیل باى

پأحم ادينگ ، هر یرده بیرپألى آزان
یاووز موساللاتا سزاوار بولار.

خازانا دؤنوبدير عؤمرؤم ترگؤلى
ناظارئن پس توتار ایلدن، برگیلی
بی انقبال ، یازنقلی ، یامان گؤرگؤلى
اوچراش گلسه ، بیر یامانا یار بولار.

ماغتنمغولى، سؤزله هر نه بیله نینگ
اؤزؤنگه کملیک بیل آیتمان اؤله نینگ
تاراشلاپ ، شاغلانغیل کؤنگله گله نینگ
سندن سونگقولارا یادئگار بولار.

قارا رنگ بولار

حوزونگ داش غاونغئن ، گؤلألك سووئ
غارئپ ساچا چالسانگ ، غارا رنگ بولار
ایچینگ شردن ساقلا ، غیباتدان تیلى
ساقلاماسانگ کؤنگؤل گؤزگینگ زنگ بولار.

هر کیشی کیم ، یامانلنغا قاصت ایلأر
ایکی دؤنیأ اؤز ایشینه کست ایلأر
یاغشی غئلئق دوشمانئنکی دوست ایلأر
غلئلغئننگ بد بولسا ، ایشینگ جنگ بولار.

ییکیدینگ بولماسا ، سؤزده کسرى
ایمنچدير ، آیرئلماز آياقدان سرى
هر کیمده بولماسا ایمان اثری
یورگی اریمز ، سیاه سنگ بولار.

آدام اوغلى آوارادئر ، عاصندئر
بیرسؤز دییسه نگ یاغشی أره ، بسیدیر
بیلیپ بولماز حاقئننگ دوستی قایسندئر
آلقئشى کؤپ آلسانگ ، ایشینگ اونگ بولار.

ماغتنمغولى ، سۆزوم غيسغا ، شرحى كۆپ
بيلمزه هيچ ، بيلن كيشا نرخی كۆپ
يرينگ يردن ، ارينگ اردن پارخی كۆپ
مۆشگيل بودور ، سۆزلىشندە دنگ بولار.

داش دۆكر

آقماق بيلن سئرداش بولسانگ بير ساغات
پنهن سئرتنگ ساقلا بيلمز ، داش دۆكر
دوستلوق آچسانگ بير بى وپا يار بيلن
غايغى بيرلن داهانئنگدان ديش دۆكر.

بد آصئل گؤترمز باش گون مسليگى
كليزا يوتدورماز آژدار ماسلئغى
بيلگيل ، اوزاق گيتمز آبي دوستلوق
غاحرى گلسه ، دپانگ اؤزره داش دۆكر.

بدوونى تانيماز خر باقان خريان
جوماردى ايل تانير ، عادئلى _ ديوان
آتى ميدان تانير ، حؤممى _ ميجمان
جومارت اوغلى سوپرا يايئپ ، آش دۆكر.

يىگيدىنگ ماقصادى ، ماحبوب ، ياراغ ، آت
ايل اؤستؤنه نامئس گتير بى غايرات
اوبادا جنگ تاپسا ، سانسئزبى دؤولت
مرت اوغلونئنگ دپه سيندن موش⁵¹ دۆكر

ماغتنمغولى آيدار ، يىگيتلرباشى
مجليسده كۆپ بولار اونونگ سئرداشى
جنگ واقتئندا يىگيتلرينگ باشداشى
ايل اؤستؤنده نامئس بيلن باش دۆكر.

موش — مُشت معنى سېندە⁵¹

گزمك بيلن

يتميش ياشلى قارداش ، گيرمگيل ييا
اوقونگ يولا دوشمز گزمك بيلن
غووانما كسكدن غورلان بنايا
كسك بنا توتماز، دۆزمك بيلن.

آدامزاتدان چنقار آداملىق ايسى
قالپ آدامنىڭ باسئم بيلينر ميسى
مؤمينه آزار بيير آدامنىڭ پيسى
دۆنۆپ، داعوا توتار دوز _ امك بيلن.

اوزاق يولا بى دۆولتى باش اتمه
آللاننگ امريندن كۆنگلۆنگ داش اتمه
آقماغا ايچ بريپ ، سئرئنگ پاش اتمه
غالبۇردا سوو دورماز، گۆزه مك بيلن.

دوست توتما كۆپ ياشلى آدام كۆسه سين
بارئن يوق ديير ، بوش گۆركزر كيسه سين
بيرو بار بوش اتسه عاقلئنگ كآسه سين
نه پيدا داشئندان بز مك بيلن.

آووال، ماغنىمغولى، اۋزۆنگ دۆزئگيل
اۋزۆنگى سن اۋزگه لره گۆز اتگيل
آز اييگيل ، آزياتغئل، سۆزۆنگ آز اتگيل
نه بار مانئسئز سۆز اوزاماق بيلن.

عار بيله

دئرناغى دميردن تالانگىچى دۇنيا
ايشىنگ يوقدور نامئس بيله ، عار بيله
جبرى _ جپاسى كۆپ ، يالانچى دۇنيا
غويماز سن گزماگه يارى _ ياربيله.

محبت اۋوجوندىن ياربىر گل دىيسه
ماطلائىنگى ايسىتاپ ، مىندن آل دىيسه
بىرگۆن قالدئنگى، بىرگىجه هم قال دىيسه
قادام غويسانگ آياق يرنه سربيله.

اۋسۇكچە مۇۋچ اورار دۇنيانىنگ ىلى
قاصت اتسه ، غورودار دريائى _ نىلى
بىرگۆندە اسره دىپ ، مست ادر پىلى
بىرگۆندە نىست ايلار پشه، پر بيله.

زمىنىنگ اۋستۆنه داغلار چۇكار سن
توماشاكار بولوپ ، كىسا چىقار سن
هر نارسانى بىر وجه بيله يىقار سن
جۇلگانى سيل بيله ، داغى غاربيله.

تلمورئپ آغلانا، غولاق توتماز سن
يىغلاپ ، ياش دۇكنه رحم اتمز سن
جان ماتاسىن آلسانگ، غايدىپ ساتماز سن
ينه دۇنۇپ آلاق بولماز زر بيله.

لىلى اۋچىن نه جبر اتدىنگ مجنونا
ظالئم ، انصاپ ايله بونأحاق خونا
گۆندە قىرق آت بزأپ بردىنگ قارونا
عيسا مىدار بردىنگ يكه خر بيله.

ماغتنمغولى آيدار ، ايشىنگ تالاندئر
بونوبات چوخلاردان گچىپ گلندئر
انغىئبارئنگ يوقدور ، سۇزۇنگ يالاندئر
دوست غويمادئنگ ، يگسان اتدىنگ يربيله.

سیرگیدر

کۆپ ناماردا مال برپ سینگ ، سن دۆنیأ
گۆزى گۆکده ، غايغۇسى يوق ، سیرگیدر
قانى عاقلئنگ؟ اودا دۆشۆپ يان ، دۆنیأ
نه مرد لربار ، يوقسوللوقدا حور گیدر.

آز عۆمرونگى سۆرسنگ الوان عاشراتدا
سونگ شیرین جان غالار اوزین حاسراتدا
آقماقلار بو یرده غالار غافلاتدا
عاقل بولان اؤز غامنى اییرگیدر.

نه دوغرى گلنه مأحرینگ ایندردینگ
نه گلمانه ساوغات _ سالام گۆندر دینگ
هیچ پارحی يوق سنده مردینگ، ناماردینگ
آرسلان اؤتر، تیلکی گچر، شیرگیدر.

پیدا دیلأپ گلن دۆنیأ شأهریندن
جانن برپ، غورنپ غالار قاهرئندان
دۆنیأ ماردئر، اول ینلانیگ زأهریندن
تۆی دۆكۆلر، غانات غئرلار، پرگیدر.

دۆنیأ زندیر، کۆپ اویناشلی ، أرى بیر
بیراؤپۆشده اتینگ، غانینگ سوروبیر
اؤلندن سونگ ، شاه _ وگدا بارى بیر
قارا یرهم بولدوجاغئن اییرگیدر.

آدام اوغلى یالانچى نینگ یالانین
چئن سائنپدئر اگرى باقیپ گۆله نین
غام چکمه، ای آدام ، هر کیم آلانن
قارض مالئدئر، ینه غایدنپ بییرگیدر.

ماغتنمغولى، گۆیچلى بيله دالاشما
حایرى غویوپ ، شر ایشلره اولاشما
یاغشى ، یامان سۆزۆم کویدۆر ، قالئشما
نیچون، هر کیم بیلدیجگین دییرگیدر.

بولارسن

بلنت داغلار ، بىيىك ليگىنگە بويسانما
گۈۋچدە^{۵۲} سوو بولان زر دك بولارسن
تېرىنگ دريا ، حايباتىنگا غووانما
واقتىنگ گىلسە ، غورىپ ، ير دك بولارسن.

داغلارنىڭ آرسىلانى ، بېرى _ پىلنى
بىرگۈنى دىنگ بولار پىل ، پشە جىنگى
جىحون درياسى نىنگ ، نىل يىنگ نىنگى
غولاغىنا اورلان خار دك بولارسن.

قنىاماتدان بىرسۆز دىيىدىم باياقدا
غاراو باردىر يرسىز اورلان تاياقدا
ظاللىملار خار بولار غالار آياقدا
غارىپ ، سن يىغلاما ، شىر دك بولارسن.

ياغشى بدو مۆنى ، حوپ محبوب غوچان
بىلە التىپمىدىر باقنىا گۈچىن
حقيققات نامارتدىر ايمانسىزگچىن
ايمان بىلە بارسانىڭ ، نردك بولارسن.

ياغشىلار ياننىدا يۇرگىل سن اۋزۇڭ
دۆر بولسون دايىما سۆزلىگىن سۆزۈڭ
عائىللار اويسانىڭ ، آچىلار گۈزۈڭ
جايىللار اويسانىڭ ، كۆر دك بولارسن.

لوقمان كىمىن دردلىر درماتىن قىلسانىڭ
سلىمان دك دۆۋنى پىرمانا سالىسانىڭ
ايسگىندىر دك يىرىنگ يۈزۈنى آلسانىڭ
يرە يگىسان بولسانىڭ ، ير دك بولارسن.

⁵²گۈچ—كومىش اوستالارنىڭ دىمىر اردىان چوقور يالى آبالى

ماغتئمغولى، غاراپ گۆزله داشئنگى
جايئن بيلپ صارپ ات نان و آشئنگى
كأميل تاپسانگ، غوى يولوندا باشئنگى
أر ايزيندا يؤرسنگ، أر دك بولارسن.

ميدان يولوقسا

بدو اۋلسە، ميدان غالار آرمانلى،
 حاق عشقئنا آت سال، ميدان يولوقسا؛
 يىگىت اۋلسە، حنگام غالار دۋورانلى،
 واغتئنگى خوش گچىر، دۋوران يولوقسا.

يىگىت باردئر، سۈزۈن تاپماز سۆيرۆدر،
 يىگىت باردئر، دى داشلار اريدئر،
 جاي يريندە غايرا غالسا، غاررئدار،
 قوچ يىگىدىنگ آتئ چامان يولوقسا.

ايشى دۆرۆست گلمز كۆنگۆل چىنە،
 دوداغئ دىشلىيپ، "آح" دىير زىنە،
 يئلان زأحرى بولوپ، يايلا تىنە،
 يىگىت غاررئر، آيال يامان يولوقسا.

يۆز نامارت يىرىنى توقماز بير مردىنگ،
 مارت چكر تأسىيىن، ابلينگ يوووردىنگ،
 بيتىرن ايشىنى گۆرۆنگ ناماردئنگ،
 "جنگدير" دىيىپ غاچار، دومان يولوقسا.

ماغتئمغولى، اۋوۆت برگىل سۆز بىلە،
 اشيدن دنگ بولماز گۆرن گۆز بىلە،
 مارت چئقار مئحمانا گۆلر يۆز بىلە،
 نامارت اۋزۈن گىزلار، مئحمان يولوقسا.

دۆكە باشلادی

گۆمۆلدى دريالار، يئقئلدى داغلار،
يتيملر گۆز ياشن دۆكە باشلادی؛
اوررامسئدان بولان حارامحور بگلر
يوردى بير يانئندان يئقا باشلادی.

جماغاتسئز آزان بير غورى سسدير،
نيچه موللانگ اوقان عئلمى عبثدير،
قاضئلارئنگ كأرى چای بيلن ناسدئر،
بير بوزوق نئشاننا توتا باشلادی.

ايشانلارئ هر غاپئدا تاپئلار،
موللالارنا يوق مئجابات ياپئلار،
«اؤوليا من» ديبپ، جؤگى صوبولار
غئغئرئپ، آسمانا بۆكە باشلادی.

چئقار بيانا غزئ-گلينى،
آق يۆزؤنه ياپار غارا تلينى^۳،
كمچينليك^۴ ايليپ يئغان پولونى،
دۆزدپ اؤزؤنه داقا باشلادی.

دؤنيأده سؤيتحورئنگ پول يئغما دردى،
بايلارئنگ ماللارئ بى زكات اردى،
توبا ادينگ، گۆزؤم بير يامان گؤردى،
دوست دوستونگ اؤيؤنى يئقا باشلادی.

ماغتئمغولۇ، باشا باغلاپ سله لر،
آچ بۇرى دى يورتوپ نيچه موللالار،
حالالدان، حارامدان يئغناپ غاللار،
هرنه تاپسا، دئئماى دئقا باشلادی.

غاچا باشلادى

ايندى بيلديم زامانانئنگ آزانئن،
يامانلار ياغشئدان غاچا باشلادى؛
غايتا بىداصللار آصلئزادان
پسند اتمان، تۆره گچه باشلادى.

ريا بولدى كۆپۆنگ اوقان نمازى،
تانگرى هيچ بيريندن بولمادى راضى،
پنغامبر اورنوندا اوتوران قاضى
پارا اۆچين الين آچا باشلادى.

شالاردا غالمادى حۆكىمى-عادالات،
بىر پول اۆچين مؤفتى برر رووايات،
بىل: بو ايشلر – نشانه قئيامات،
ظالئلار بى توبا اۆته باشلادى.

پاحئرلار حورلانئپ، يۆزۆن ساراردئپ،
كىم تۆره سين تاپئپ، رنگكين غئزاردئپ،
ظالئلار ماضلوما سئرتئن غاباردئپ،
غامچئسنئندان غانلار ساچا باشلادى.

عالئلار سۆزۆنه عمل بولمادى،
منافقلار يارادانى بيلمى،
صوپولار پيريندن تاليم آلمادى،
دۆنيا اۆچين ديندن گچه باشلادى.

بىر پارا صوپولار «صوپى من» دىير،
سوراماز، ظالئلار تاغامئن ايير،
«يىزى ياغشى كيشى دىيسينلر» دىير،
هر ايشيكده حالقا غورا باشلادى.

غاررئغا آيلاندى يىز گۆرن ياشلار،
دولاندى آياغا يىز گۆرن ياشلار،
بى ماحال يۆك باغلاپ ايندى آرغئشلار
آخئرت قاصتئنا گۆچه باشلادى.

عاقىل بولان غامدا يۇرگىن ازىپ،
دردى نىنگ درمائن سوراغلاپ گزىپ،
زامانائىنگ فساد بولائىن يازىپ،
پانئدان باقايلا گچە باشلادى.

آصىلسىز بىگىرىنگ نوباتى يىتىدى،
غايتا شوغول حارامىغا سۆز يىتىدى،
دۇنيادە كىم غالىپ مۇرادا يىتىدى؟
مىحبىت چىراغى اۋچە باشلادى.

قازى بولان بىر جوغاپدا دورمادى،
گىجە ماحىنت تارتىپ، كىتاپ گۆرمىدى،
شەرىقات اوغرىندا دوغرى يۇرمىدى،
نەبىس اۋچىن ايمانسىز اۋتە باشلادى.

ماغتنمغولى آيدار، بارحا يول تانى،
باش گۆن سىنئاماغا اىبرىدى سنى،
سندىن اوزال اۋتن جانانلار قانى؟
هر كىم نوباتىندا اۋتە باشلادى.

احسان قايىسى بىلىنمىز

درديم كۆپدور دىيارئىمدان، دۇرۇمدىن
 حايئر قايىسى ، ائحسان قايىسى ، بىلىنمىز
 ظالئلارنىڭ جپاسئىندان ، جبرىندىن
 اسلام قايىسى ، ايمان قايىسى ، بىلىنمىز.

صۇحبە تىندە حاق كلامئن سۇيلاُن يوق
 مجلسىندە بىر نصيحات ايلان يوق
 حالال قايىسى ، حارام قايىسى ، سايلان يوق
 سود قايىسى دئر، زيان قايىسى ، بىلىنمىز.

حالائىقدا گۇرە لدە يوق ، گۇرۇم يوق
 بايلارئىندا ساحاوات يوق ، برىم يوق
 حاتئن لاردا حايا ، غيزدا شرىم يوق
 ادب قايىسى ، ارکان قايىسى ، بىلىنمىز.

كىشى نىنگ مالئنا گۇزۇن آلدئرلار
 تأسىپ ادىپ ، كۇنگلە كىنە دولدئرلار
 بىر_ بىرىنى ناحاق يرە اۋلدئرلر
 نوربات قايىسى ، آمان قايىسى ، بىلىنمىز.

ماغتنمغولى ، جان مىحماندئر، گۇرە لاش
 ياغشا دوست يوق ، يامانا كۆپدور غارداش
 بو ايبامدا باش _ آياق دئر، آياق _ باش
 ياغشى قايىسى ، يامان قايىسى ، بىلىنمىز.

آى-گۈنۈنگىز باتماغا

آلتىمىش ياشان صوفيلار، يىتمىش يىلقىلار،
آز غالىپدئر آى-گۈنۈنگىز باتماغا،
چۇل يىلردە تازى گۇرمۇن، تىلىكىلر
حئىيال ادر ياتان شىرى آتماغا.

غارغا دىير، يوقدور من دك شاهبازا،
مۇنگ غارغا يىغنانسا دگمىز بىر باز،
گۈنە غارغۇش ادن سارى كپزە،
دم چكىدئر آژدارحائى يووتماغا.

آغساق كىيك مۇنگ غارساغا يىتدورمىز،
شىر بچە سى توغسان تىلكا آتدورماز،
اۋلى يىلان مۇنگ كپزا يوتدورماز،
عاقىل گرک بو ايشلرە يىتماگە.

يىتمىش ياشاپ، يات اتمىزلىر توبانى،
حورمات بىلن اوينادارلار قاحباني،
مۇنگكۆرلىر جم بولوپ، يىقيدى كآباني،
يىزىد گيتىدى آغاچلارنى ساتماغا.

گۇرۇنگ بو اييامى، پلىك گردىشى—
پاخىرا ظولم اتمك بولدى وردىشى،
حاق يولوندا دوغرى گزن دروۋشى
غويمادىلار اۋز حالئنا ياتماغا.

يۆرگىم صابىردان، گيتىدى قاراردان،
يامان ايشدىر بوغاز بولماق ار-أردن°،
بىزارا گلىپ من بىلە دىياردان،
جۆر بولوپ من باشنىم آلپ گيتماگە.

ماغتئمغولى، بىلدىم: باغتئم بى وچدىر،
غانئمىم گۆيچلۆدىر، انقبالىم كچدىر،
نييتىم كآبە دىر، حئىيالىم حج دىر،
انقرائم بار حج طوافنى اتماگە.

55بۇغاز بولماق—بو يىردە ناماردلارنىڭ گېيى، تۆھمىتى

دون بولسا

تن ياپماغا كۈينك ايستار يالانگاچ
كۈينكلى دىير : واخ ، اۋستۈندىن دون بولسا.
باش پول دىيپ ، حاقدان دىلار غارنى آچ
باشين تاپسا ، آرزوو ادر _ اون بولسا.

اول ييگيت كى ، چكە _ چكە حاسراتى
ساپارلىق يۈكلەرگە بولسا دۈولتى
يانى بىرلە تاپسا ياراغى _ اتى
ينە دىيركى: موغت ، تۈكنىز نان بولسا

كۈپ نان تاپىپ ، اگر بولسا كۈنگلى شاد
غيز _ گۈزلىدىن محبوب ايستار ، هم اۋولاد
بو دۈولتى پيدا اتسە ادامزاد
كۈنگلى ايستار بە ييك شاهره حان بولسا.

هم حان بولسا ، هم دۈنياسى تاي بولسا
هم اۋلىسە ، هم اسبابى شاي بولسا
هم برمسە ، هم چۆيرىمز باي بولسا
ياغشى آدى هم دۈنيادە دان^{۵۶} بولسا.

ماغتنمغولى ، گۈرۈپ دوشمان طعنه سين
مرد اولدور ، شاد توتا غامدان سيناسن
ير يۈزۈن دولدورماز گۈزۈنگ حاناسن
قارون كيمىن ناچه غازانانىنگ كان بولسا.

آغلار من

اي يارانلار، عۆمرۆمدن
گىچدى دىيىپ آغلار من.
گيتىدى عاقلئىم اورنوندان،
چاشدى دىيىپ آغلار من.

گيدىن دۆنمىز يولوندان،
دۆشمىز يامان پالىندىن،
ديانت حالق اليندن
اوچدى دىيىپ آغلار من.

حازير بىزىنگ زاماندا
يامان سۆزلر زباند،
ظولوم ايشلر جاحاندا
جوشدى دىيىپ آغلار من.

بو ايامدا بدكارلر
يۆز تىل بىلن آلدارلار،
حائى نيچه دىلدارلار؟—
گۆچدى دىيىپ آغلار من...

نيچه سادا دىنگ-دوشلار،
شىطان بىليگىن باشلار،
يۆز اووۆرىپ غارداشلار
غاچدى دىيىپ آغلار من.

گۆرۆنگ پلىگىنگ اوينون:
اۆز عالمىنگ بوينون،
نيچه جانلار ير غوينون
قوچدى دىيىپ آغلار من...

ماغتنمغولى، دىير مرده،
دۆنيا بىتدىر، تن پردە،
بو باشىم سانسىز درده
دۆشدى دىيىپ آغلار من.

مردان غالمادى

بىر سۆزۈم بار، دىيىسم شاھا، سولطانا.
دوستلار منگى بولوپ، دامان غالمادى؛
دۆولتى بايلارنىڭ دوز حارمىندە،
دسترحان كىيىپ، مئىھمان غالمادى.

غايىتا غىباتكەشلەر اۋزۇن دۆزەتتى،
سۆيتىخور دۇنيا بىلەن اۋزۇن گۆز اتتى،
تانگىرىدان بىھابار قوشون اوزاتتى،
تانگىرىنى بىر بىلەن مردان غالمادى.

نەردە شوغول^{۵۷} بولسا، بولدى مەتبەر،
دۇنيانى باقى دىيىپ، يىغىنادى چوچ زر،
آيدىپ، اۋتۇپ گىتتى اول خىرالېشەر
تانگىرىدان غورقونچى مئىھمان غالمادى.

باحىل بولان باي آدنى گۆتتەردى،
عاشىقلار عشق ايلە عۇمرۇن اۋتۇردى،
اھل دل دۇنيادىن اۋزۇن غوتاردى،
دردى لىر دردىنە درمان غالمادى.

حالايىق بارچاسى جىسدخور بولدى،
عالمىلار عىلمىندىن غالىدى، كۆر بولدى،
سپاھى بارئىسى پاراخور بولدى،
شاھ آلدەندە عادىل ديوان غالمادى.

مۆقتى اۋز سۆزۈنە قىلمادى عمل،
شرىغات ايشىنە ايلە دى حايال،
حالىق ايچىنە دۆشدى حرص آدلى كىسل،
تانگىرىنى بىر بىلەن ائىسان غالمادى.

غۇر، جىوانلاردا غالمادى حايا،
يەردىن گۆتەردى بركەت-گياھ،

⁵⁷ شوغول—ايچالى، جاسوس

دروۇشلر طاقاتئن ايلدى رىا،
يورئدا كراماتلى ايشان غالمادئ.

ماغتنمغولۇ آيدار، بارحا يول تانى،
بورونقئ^{۵۸} ھمنشين دوستلارئن قانى؟
آبراى بيل تابشئراور بو جانئ،
موندا گلن يارئ-ياران غالمادئ.

نقصانا گلگي

موسولمانلار غئلئچ اورسا بير _ بيره
دؤولت دؤنوپ، دينلر نقصانا گلگي
ظولوم ايلآپ، بير _ بيرين آلسا اسيره
پلك بو پيكيردن پوشمانا گلگي.

بير _ بيريني چاپماق ارمىس ارليكىدن
بو ايش شيطانيدئر، بلكى كؤرليكىدن
آغزآلالئق آيرار ايلي ديرليكىدن
دؤولت دؤنوپ، نوبات دوشمانه گلگي.

گؤرلده يوق بولدى، بير حسيپ غالدى
يامان يالاولاندى، يول كسيپ غالدى
شريغات هيچ بولدى، بير تاصيب غالدى
زامانانينگ ذوق شيطانا گلگي.

تانگلا^{۵۹}، مسگن توتان كيشى چؤللرده
تصدق كملسه اولوغ ايللرده
حالق اؤستؤنه آغرام دؤشوپ يئللاردا
حاستاليق كؤپه ليپ، قاصت جانا گلگي.

موسولمان سن، حابار آلغيل زلالدان
غاچاور حارامدان، ايسله حالالدان
اؤلچه گين كيچه لديپ، داشئن اولالدان
بركتى گؤچوپ، آسمانا گلگي.

^{۵۸}بورونقئ—اوزالقئ

^{۵۹}تانگلا—ارتير، گلجك زامان

سۇزۇمنى دىنگىسە، بىر بىلن، بلكە
مئرادىم _ نصيحات اتمىكدر حالقا
قاضىسى انگلاماز، يىگى پىس اۋلكە
ياغمىر ياغمى، يرلىر فرمانا گلگى.

شره شۇهرات برمك _ شيطانىنگ كارى
غاحارنن يوتماق ارر راحمانىنگ كارى
كۆپلىسە هر ايلىنگ سىرى سركارى
نظامى بوزولپ، ويرانا گلگى.

پروردىگار اۋزى پاحيرا پنا
اول كىمدىر، بولماغى تىلىندە ثنا
قايسى ولاياتدا كۆپلىسە زىنا
زمىن جنبش ايلاپ، لىزانە گلگى.

ماغتنمغولى، دورسام سۇزۇم ساچماغا
آنگلامازلار، يۆز توتارلار غاچماغا
هر ايل دستور اتسە شراپ ايچماگە
اول يوورتدا طاعون دورمانا گلگى.

سىل بىلانى

بلنت داغلارنىڭ باشنىدا،
بولوت اوينار سىل بىلانى
قوچ يىگىدە تويدىر _ بايرام،
هر ايش گلسە ايل بىلانى.

دىل بىلنلر گنگ بولوپدئر،
آلتىن، كۆمۈش زنگ بولوپدئر
پشه حاجان دنگ بولوپدئر،
اوغراشاندا پىل بىلانى.

اوتلاغا غاچار بۇز اولار،
اۇنگۇن باشلار ياغشى گأولر
تانالار حاص بدولر،
كۇنه يىرتىق جول بىلأنى.

حارام ايشدن غاچار پىرلر،
تېلكى سارغيدئندان⁶⁰ شىرلر
غوسدورمانى بولماز دىرلر،
غايماق اييسنگ غئل بىلأنى.

حاق بىنده سى حاقا چوقار،
يامان اؤز پأليندن تاپار
ماغتئمغولى، عاييىن ياپار،
آش، غئلئجى، دىل بىلأنى.

سارغئت—آغئز سويى، ايىن دان قالان 60

يۇرملى بولدى

اي يارانلار، موسولمانلار،
جبيرد يۇرملى بولدى.
نيجه زأحمت چكن جانلار
جپانى گۇرملى بولدى.

جاحان گينگدير، ملامات كآن،
آرادا كۆيدى شيرين جان،
اۆستۆمىزدە رحيمسىز حان
بيل، آحر اورمالئ بولدى.

آزئيدر گؤكلنگ حانلارئ،
كآن گؤرر يىزه حاللارئ،
غويمان سؤردى بار ماللارئ،
گؤز ديكپ دورمالئ بولدى.

ماغتئمغولئ، آيما جان،
بيلينگ غوشاپ، گي غاضاپ دون،
حتيدن آشدئ، بو ظالئم حان
آحر تور غورمالئ بولدى.

هر يانا

يارسئلقدان يامان ايش يوق،
گؤز سالنپ گزسم هر يانا؛
يا يارادان، بير همرا بر،
كؤپ موشاقغات دگدى جانا...

بير يار برگيل اتلى، غانلى،
ديل بيلن، عاقلى كماللى،
كؤنگلى گينگ، گؤوسى ميدانلى،
يؤزى هم بولسون گؤركانا!

غادر بیلندن داش اتمه،
نأقادئرا یولداش اتمه،
دیل بیلمز بلا دوش اتمه،
سادادان بولسون تۆرکانا.

کرمی گۆیچلۆدیر، گۆرگۆل،
دوغا قئلئپ، الینگ گریگیل،
برسنگ-ده، تیزرأک برگیل،
انغتئبار یوقدور بو جانا...

بویئ اوزئن، پس بولماسئن،
حتدن آشا مس بولماسئن،
عاقئلستز نأكس بولماسئن،
سادادان بولسون تۆرکانا.

یاغشئ آیال اله گلمز،
نادان یاغشنگن قادرن بیلمز،
آیالسئزا مئدار بولماز،
دؤنسنگ حؤکمی-سؤلیمانا.

ماغتئمغولئ، یانسام- بيشسم،
ائنانمازلار، اودا دؤشسم،
هؤوسیم بار، بیر یار قوچسام،
دییسیم سؤزلریم ارکانا...

غاشى ياي

بیر ديلبره دوش بولدوم، غمزاسى اوق، غاشى ياي؛
گۆن حایراندئر گۆرکۆندن، خىجالاتدا دولغان آي.

جانئنگ برسنگ، جايزدئر بيله صئپات محبوبا؛
هيچ گۆرمديم آنئنگ دى باشى دوغرى، گۆوسى تاي.

غولغولا دۆشدى بيزه، هم دۆشدى چنگي-چنگه^{٦١}،
چنگ شووقوندان اول نيگار، نه نالاغا دۆشدى ني.

نه عشرتدير عاشغا، جنت ايچره جمالي،
ايرالئغئنگ آتشي تاموغ ايچره ويل-واي.

اول ديديه يي- ديلداردان بولما ينه بي بهره،
غالماغاي سن منينگ دى- عاقلئ آز و گۆرکه باي.

ايسته سله عالئملائي، شيطان آيدار: اول ديلبر
حالاغانا خليل دک، اوغلانئنا برر پاي.

ماغتنمغولى، مئداما دوغا قئلار درگاها،
سايئل من، ماحروم اتمه درگاهئندان، يا خوداي!

^{٦١}چنگ—ساز آلاتى (اينسترومنت)

بو دردى

كشت ايلديم، گزديم عشقنىڭ داغئندان،
نه بلادئر، كيمسه چكر بو دردى؟
عشق داغئىن آسسالار گۇگۇنگ بوينوندان،
گۇك تيتريپ، چكه بيلمز بو دردى.

عشق اثر اتمسه، يانماز چئراغلار،
عشقا دۆشسه، غوشلار انگرار، قورت آغلار،
اگيلر حايياتلى، قوواتلى داغلار،
داشلار ارأپ، چكه بيلمز بو دردى.

كىمدىر عشقنىڭ يۇكۇن چكن مردانا؟
فلك گۇردى — غورقوپ دۆشدى گردانا،
زمين جنبش ايلأپ، اولدى لرزانا،
چۇلر-دۇزلر چكه بيلمز بو دردى.

بەيشت غاچئپ چئقمئش عارشنىڭ اۋيۇنه،
تاموغ غورقوپ اينمىش يرينگ تيينه؛
غاچدى دريا، آلدى آدام بويونا،
تۇرت يۇز يىللاپ چكه بيلمز بو دردى.

ماغتئمغولى، چكسنگ دردى-دۇگۇندى،
عاصى بولوپ، شيكات اتمه بو گۇندى.
بو اۋلك، آيرئلماق غالىپدئر اۋنگدى،
پدر يىزه ميراث غويموش بو دردى...

نأمه سن؟

أصلا سنى گؤرمميشم، ديلدارئم!
قُمرؤمى سن، بيلبيلمى سن، نأمه سن؟
غامغئن كؤنگلؤم حئيالئنگدا آلدارام،
باغ ايچينده گؤلگؤنمى سن، نأمه سن؟

غاراقچئمننگ، يا سيدمينگ، حوجامئنگ،
يا ساقئ مئنگ، يا شراب مئنگ، يا جام مئنگ،
يا يئلئمى سن، يا گؤنديزمينگ، گيجه مينگ،
يا آي مى سن، يا گؤن مى سن، نأمه سن؟

يا مۆشكى سن، يا قوقونار عنبرمئنگ،
آيدا بيلمن، يا چارخ مى سن، چنبرمينگ،
يا دريامئنگ، يا مۆؤچ مى سن، لنبرمينگ،
يا گرداپمئنگ، يا بورغونمئنگ، نأمه سن؟

آلتئئمى سن، كؤمؤشمى سن، زرمى سن،
يا عارشئمى سن، يا كؤرسىمى سن، يرمى سن،
يا ياقوت مئنگ، يا مرجن مينگ، دؤرمى سن،
يا چئراغ مئنگ، يا رؤوشن مينگ، نأمه سن؟

ماغتئمغولى، گچ نامئسدان، عارئنگدان،
ال گؤترگيل بو وپاسئز كآرينگدن،
جاحان دولئ، سن غاپئل سن يارئنگدان،
يا مستمى سن، يا شيدامئنگ، نأمه سن؟

گۈردۈنگىمى؟

ياغى سالىر گىدر ظولمات تۈنۈندە،
منىنگ صاحىپ جمالئىمى گۈردۈنگىمى؟
باچار اييامئىدا، ھىيات گۈنۈندە
منىنگ صاحىپ جمالئىمى گۈردۈنگىمى؟

عُنقا صىپات «حوو» دىيپ، آسمان اوچان غوش،
گىجە سى تىرىكىدىر، گۈندىزى بىھوش،
ردالى، جندە لى، اگى خرقە پوش،
منىنگ صاحىپ جمالئىمى گۈردۈنگىمى؟

غان ادىپىدىر پىلك، باغرىم پىراقدا،
المئدام گىزر من «يار» دىيپ سوراقدا،
كعبە اطراپىندا، شامدا، عراقدا
منىنگ صاحىپ جمالئىمى گۈردۈنگىمى؟

رومدا، غىپچاقدا، چىن-ماچىندا،
ظمايىل اورنوندا، عرشىنگ ايچىندە،
اقلیم دگىرىندە، پىلك بورچوندا
منىنگ صاحىپ جمالئىمى گۈردۈنگىمى؟

عاشىقلار آھىندا، غولزوم دۇورۇندە،
قطبە الاسلامدا، جىحون باحرىندا،
سدرە صأحراسىندا، يسا شأھرىندە
منىنگ صاحىپ جمالئىمى گۈردۈنگىمى؟

حضرت على اتگچ عالمە دعوى،
قاپدان قاپا گىتىدى حضرتىنگ چاوى،
يا انقلئم ايه سى، آحات ياساوى!
منىنگ صاحىپ جمالئىمى گۈردۈنگىمى؟

مىسگن توتموش غارا داغىنگ بورجوندا،
على نىنگ مۆلكۈندە، عىسى اورنوندا،
يرىنگ آرقاسىندا، گۈگۈنگ غارنىندا
منىنگ صاحىپ جمالئىمى گۈردۈنگىمى؟

ماغتئمغولۇ، چكر يارئنگ غامئى،
گزيپ تاپا بيلمز روئى-زمىنى.
يا آدى جبرائىل، حاقئنگ امىنى!
منىنگ صاحىپ جمالئمنى گۈردۈنگمى؟

باغرئم دىلنىم

دردلى دىلبر، دىللىشر سن، گل بارى!
دوللوقدئر منىنگ-ده باغرئم دىلنىم.
سورائىر من، من هم سن دى بىر يارى،
سنى سوراماقدئر، يوقدور يالانئم.

اگر گنگش سالسام يادا-بىلىشه،
ديپرلر: شيرين عسل ياغا گليشه،
سأحر يازئغئم چۈن تورسام نالئشا،
اووال بىر يار بولار يادا سالانئم.

بىلن ياندا منگزار غئمومات دۈره سن،
تانئمازا دوشوپ، دگمه يره سن،
قادر قئسمات اتسه، مانگا بارا سن،
سنىنگ كىمىن ياردئر منىنگ اۋلنىم.

هر دىلبر كىم كۈنگلۈم اۋيۈن يارئدئر،
ياتان باغتئم اول يارادان يۈرۈدير.
غارغئشئم داشلارنى موم دى اريدير،
پۈر-پوداق ييرادر آلقيش قئلانئم.

گۈزل گۈركۈنگ گۈكدە گۈندىن آيئنماز،
گۈلى، دىدنبىلى ائسغان دويونماز.
ماغتئمغولۇ، باش برمسە بايئنماز،
مأحرىمى ايندرىپ ناظار سالانئم.

ايسلار

اووال باشدا، قانداق،
سندىن بىر كۆمك ايسلار.
بادام غاباق، آما يانگاق،
بىر زىبا صنم ايسلار.

تانگىرى بىر نە ئادىلى؟
باش آلپ، نىرأ گىدىلى؟
اوتورئپ-تورئى ادىلى،
غاشلار غلام ايسلار.

اۋزۇنە حورمات گىتىن،
ارى نىنگ حىزمتىن بىتىن،
غاشلى چىتقان اوتوران،
مانگلاي گۆلن ايسلار.

يىگىرىمى ياش اۋتدى مىندى،
حزىل اتمىدىم، دۇنيا، مىندى.
دىلى سۆيىچى، لى حاندىن،
بىر غوينا سالان ايسلار...

پىراغى، گلىدىم جاحانا،
بىر يار برگىل عاقلى-دانا،
دوشدوم اۆم بىلىمى نادانا،
بىر قاندىم بىلن ايسلار.

گۈزۈم دۆشدى

شۆكۈر، الحمدلله، جانانا گۈزۈم دۆشدى.
 مېحانادا مى ايچىدىم، مستانا گۈزۈم دۆشدى.
 اى زۇلى، ساچى عنبر! محراب كى، يۇزۇنگ منبر،
 اى لاغلى-لى گۇوهر، اوممانا گۈزۈم دۆشدى.
 اى گۈزلىرى احرامى، گل گۈرگلى يارامى،
 اى كۈنگلۈمنىڭ آرامى! ايماننا گۈزۈم دۆشدى.
 اى جادى-جرن گۈزلى. اى شەدى-شكر سۈزلى،
 اى شمسى-قمر يۈزلى، تابانا گۈزۈم دۆشدى.
 آرزوودا گزر ايللر، حىزمتغا گلر قوللار،
 تازە آچىلغان گۈللر، بوستانا گۈزۈم دۆشدى.
 هر ساچلارنى بىر سۆنبۇل. گۇياكى من هم بىلبىل.
 اى جنت آرا بىر گۈل، رضوانا گۈزۈم دۆشدى.
 بو دردىمە سن درمان، كۈيۈنگدە بولام نالان.
 ماغتنمغولى دىير، اى جان، جانانا گۈزۈم دۆشدى.

ساتاشدئم

سأحر وقتى سیران ادیپ گزركأم،
 آجاپ منزىل، آجاپ جایا ساتاشدئم.
 اوغروم بىلمى، یولدان-یولا آزارقام،
 حوپ مكانا، حوپ سارایا ساتاشدئم.
 اوستاسىز ایشلىن، كىرشىسىز غاتىلان،
 غىمماستىز ساتىلان، السىز توتولان،
 قول دگىمى چكىلن، اوقسوز آتىلان،
 چىله سىز غورولان یایا ساتاشدئم.

نيچه دوستلار بيلن سيراندا كن،
حاتاردان آزاشدئم، كرونده كن،
جاندان اومت اؤزۆپ، حيراندا كن،
يئلدنزدان يول ياساپ، آيا ساتاشدئم.

كۆنگلۆم گيتدى، دوستلار ايچن شرابدا،
اولار يۆز صاپادا، من مۆنگ حاسراتدا.
آيرئلىپ نأزلى دن، غالدئم غورباتدا،
چشمه دن سوو ايستاپ، چايا ساتاشدئم.

نه تنده قووات بار، نه ايچده جان بار،
بو ايشده نه سود بار، بيلمن زيان بار،
نه حاساپ، نه حسيپ، نه بللى سان بار،
كيشى بيلمز، نه سؤودايا ساتاشدئم...

باشا باغلاپ ديوانالئق كمندين،
سگرديپ يتيشديم عشقئنگ سمندين^{٦٢}،
آل شرابا ال اوزاتدئم، امنديم،
دوروسئن ايچميشلر، لايا ساتاشدئم.

ماغتنمغولى ديرلر منينگ آدئما،
بير آح اورسام، عالم يانار اودوما.
اي يارانلار، كيم يتيشر دادئما؟
باشئم چئقماز كۆپ غووغايا ساتاشدئم.

^{٦٢} سمند — يوروك آت

غاردئ مى

عشق يۆرگيمده غايىناپ، ياندئردئ دىردى مى،
تۆتۆنيم بادا بريپ، بولودا غاردئ مى.
پلک بيلگيم توولاپ، چارحننا ساردئ مى.
حئرئدار گۆزى بيله کيم گليپ گۆردى مى؟
حيجران ياغمئرئ ياغنپ، غام سيله بردى مى.

غام سيلى بيرلن گيديپ، عشق اۆلکيسينه بارئپ،
حئيالئم پيکر دۆنۆپ، عاقلئمئ يل آپارئپ،
اول حيرت ميدانندا من غارئپ غالدئم آرئپ،
عشق حانجارئن چکيپ، حيجران يۆرگيم يارئپ،
عالمه دستان اديپ، آفتابا سردى مى.

نه جسد ايچره جان بار، نه قووات غالدئ تنده،
هم سرگشته، هم حيران بو ايشه غالدئم من-ده.
نه حاستايام، نه خرّم، نه مُرده يم، نه زنده،
غام هجۆم ايلآپ، گۆکدن زمين سارئ ايننده.
فلک اليمدن توتوپ، حووالا بردى مى.

بیر آحوالا دوشش بولدوم، غام هۆجۆم اتدى، اۆلدۆردى،
بو ايشينگ سریشدسين عشق اوقادئپ بيلديردى،
بو حالا رحمى گليپ، اليم توتوپ غالدئردئ،
جمال بير جلوه بردى، ايچيم شووقا دولدوردئ،
سۆزلمه ين نيلايين، يارانلار، ياردئ مى.

ماغتنمغولى، بگليگيم يار جمالى قول اتدى،
وئصال اومئدن بريپ، مۆنگ تيللى بيلبيل اتدى،
آيرالئق اودا سالدئ، پئراق توردي، يل اتدى،
عشق چکدى زبانا سن، ياقئپ، اؤرتاپ کۆل اتدى،
حيجران فراپيچ آلئپ، يله ساووردئ مى.

آيا دۇندى

يۇزى ماهى-تابانئم
گۆن يالى آيا دۇندى؛
چارخ اولدى نردبانئم،
گۆك پايا-پايا دۇندى.

بىر گۆن عاشىق شوخ اولدى،
غام-غوصصاسى چوخ اولدى،
هر كىرپىگىنگ اوق اولدى،
غاشلارنىنگ يايا دۇندى.

عاشىغى سالدنىنگ اودا،
غويدونگ گيتىدىنگ اويادا،
گۆنورتا بردىنگ وادا،
واقت گچدى، سايا دۇندى.

جان غالمادى بدنده،
ياناردئم آح ادنده،
گۆزۆم گليپ-گيدنده،
هر گۆنۆم آيا دۇندى.

مۆنگ سؤودام بار، بىر باشئم
غويدوم ايليم، غارداشئم،
آغلاماقدان گۆز ياشئم
جوشغونلى چايا دۇندى.

يارنىنگ كۆنگلى چاغ اولدى،
عاشىقلار توسساغ اولدى،
دال دى يريم، داغ اولدى
دۆز يريم غايا دۇندى.

دال پوداقلار اگيلدى،
گۆچدى بىلبىل، داغلىدى.
آقار سولار سوغولدى،
چؤل يرلر غويا دۇندى.

درمان بولماز آلاجا،
زات برمزلىر ماحتاجا.
بايلار دۇندى غاللاج،
پاحىرلار بايا دۇندى.

ماغتئمغولى، گزنده،
رومى-قيصر دۆزۆنده،
گۆزل يارنىڭ ائزىندا
عۇمرۇمىز ضايا دۇندى.

غزئمالى بولدوم

عشق درياسى دولدى، داشدى، غاينادى،
تازە خروچ ايلاپ غزئمالى بولدوم؛
كۇنگۇل تاغنى مۇچ اۆستۆنه اوينادى،
اوندا غوواص بولوپ يۆزلى بولدوم.

ياتئردىم، دۆيش گۇرۇپ، تيسگىنىپ تورردوم.
عشق بىر مۆشگىل ايشدىر، اوقادىم گۇردۇم،
شووخون شيرىن بىلدىم، بو يولا گىردىم،
ايمدى چاره يوقدور، دۆزلى بولدوم.

يارنىڭ يلى اۋسدى، اۋزى گىزلىدى،
اومىت الين گردى، شونچا گۇزلىدى،
هيجران قوواتلاندى، غام تازە لىدى،
اول غازاندا غايناپ غزئمالى بولدوم.

يولدا يولوقدئردىم چىشى-جائى،
اۋلچردىم، ال چويدوم عشقنىڭ اودونى،
كۇنگۇل گۇزگۆسىنه يارنىڭ آدنى
صوراتكىشلىك ادىپ چئمالى بولدوم.

بو پىكىردن، بو حىيالدان داش بولوپ،
 نىسى-هووا مكىرىندىن بوش بولوپ،
 اول بازاردا عشق-تالانگچا دوش بولوپ،
 بلى جانندان اومت اۆزملى بولدوم.

غانا-غانا ايچىدىم دوستونگ زاهرىنى،
 زاهرىن شىئا سانسام، سالماز ماحرىنى،
 گؤورده غورولان كۆنگؤل شاحرىنى،
 عشقا نؤكر بولوپ بوزمالى بولدوم.

ماغتئمغولى، اول منزىل، دىيارا،
 گىرن غايدىپ چىقا بىلمز كنارا،
 يارانلار، بو درده بارمىدئر چاره؟
 جؤورنىپ، اؤرتنىپ گزملى بولدوم.

درد اولدى

كۆنگؤل بىردىم بىر بى ويا محبوبا،
 چىقدى الدن، داغى جانا درد اولدى؛
 عاشىق دىير: باقمانام ايمدى اول خوبا،
 يول اۆستۆندىن دۆشدى گۆزۆم، تۇرت اولدى...

منلىك بىله اتىدىم ايشىمنى ضايا،
 انقبالىم اشگىن باتىردىم لايلا،
 يا بىر مرده دوش ات، يا-دا حودايا،
 بىنده ايشى باش توتمايدى، آرت اولدى...

توغونىم تور بولوپ، غاچدى صىياتدان،
 گؤوره غامدان دولدى، يۆرك هم اوتدان،
 غورقارنىم: يار بىزى چىقارار ياتدان،
 آيرى يرده مسگن توتدى، يورت اولدى...

سونام ال بىردىم سالىدىم بازنمى،
 لاچىن قوودى، غارغا آلدى غازنىمى،
 شونچا پاحىرلىغا اوردوم اۆزۆمى،
 تىلكىلىنىپ، گزىدىم، آدىم قورت اولدى.

ماغتئمغولى، يۈرگىمدە دىرت دۇرۇر،
كىم گۇرۇپىدىر، قۇي^{۶۳} ايچىندىن قورت دۇرۇر؟
اي يارانلار، مرد يىگىتىدىن مرد دۇرۇر،
قاچان تورىدى، نامارت اوغلى مرد اولدى؟

صفا بولار

ياغشى بىلن بولسانگ اوبا، ايشىنگ زوقى ساپا بولار
يىگىتلىكىدە قىلسانگ توبا، دردىنگە كۇپ دوا بولار
يامان غونگشى چىقار غايتا، يىقىلانگدا دېر غايتا
سندىن عايتىپ تاپار غايتا، باشىنگا يىر بلا بولار.

گۇرونك حا اۋزۇن اۋونە، رحم اتمز، دوغان _ دوغانا
سللە سىن منگزه دىپ سوغانا، اۋوى يتن موللا بولار.

آدام ياغشىسى عالئمدىر، عمل اتمسە ظالئمدىر
منىنگ زىناتلى مالئمدىر، حاق بوگون آتا بولار.

موخاننىث اوغلى هر ىردە، اۋزۇنى غوبار چوخ دردە
ايشىنگ دوشسە يىر مردە، يامان گوندە غالا بولار.

گۇرۇنگلر نىچىك زامانا، ياغشى غوشولدى يامانا
قوچ يىگىت مۇنسە چامانا، وهىم بىلن مېتلا بولار.

زامانا ياقىن گلندە، پارخ بولماز، يالان _ چىندا
حاق قاناغاتى آلاندا، نووالى، بىننوا بولار.

ماغتئمغولى، سۇزلار دىلىندىن، نامئسۇن برىمىز قولوندىن
قىياس ادىنگ غىز _ گلندىن، يىل _ يىلدىن بى حايا بولار.

^{۶۳}قۇي--قۇيۇن

بولدوم ايمدى

عشق آتاشنا دۆشدۆم، پروانا بولدوم ايمدى،
 شووقونگ كۆزۆنه كۆيدۆم، بيريانا بولدوم ايمدى.
 جيسميم كبابا دۇندى، گريانا بولدوم ايمدى،
 گنج ايسته يانلر گلسين، ويرانا بولدوم ايمدى.
 آيرئلدىم اغيارلاردان، بيگانا بولدوم ايمدى.
 چئقاردىم باشدان ايمدى دۇنيا ھۇوسين مۇللق،
 نه فرشە آياق باسدنىگ، دولان بير اۇزۇنگە باق،
 كۆل بولوپ، يلىگە سوورول، اول گۆزدە جاننىگ ياق،
 لازىم اولدى اوقئماق، اناالحق و من الحق،
 مى ايچىپ ميحانادان، مستانا بولدوم ايمدى.
 دۇنيا مندن حزل اتمز، من ھم بهره آماز من،
 اودوم اۇتگۆر، درديم كۆپ، حوش وقت اولوپ گۆلمز من،
 آغر باحا عالمى آلتى پولغا آماز من،
 دوست قايسى، دوشمان قايسى، پارحىن اديپ بيلمز من،
 ھىچ كيمسە آنگماز حالئم، عيانا بولدوم ايمدى...
 بير موقاما دوش بولدوم، پيكر آندا پيكره باتدى،
 جان آندا جانان بولدى، ھوشوندان گيديپ ياتدى،
 جسد يولدا يوق بولدى، كۇنگۆل اۇزۇن اونوتدى،
 عشق قوشون يىغىپ گليپ، عاقل-مۆلكۆن داغئتدى،
 تالانگا بريپ عاقلئم، ديوانا بولدوم ايمدى.

ماغتئمغولى، هر زامان، نيليىن اولماي گريان؟
 پيكر پالچىغنا باتدىم، چئقا بيلمز من بير يان،
 گۆره حاراپ، تن تُراپ، كۇنگۆمىنگ شأحرى ويران،
 جان جسد، تيل-عاقلدان آيرئلپ غالىدى عريان،
 ايش گلىدى، باشا دۆشدى، مردانا بولدوم ايمدى.

حۈكۈملى

كۈنگۈللەر كۈشگۈندە خىيالىنىڭ ھانى
اۋولادى-خۇنكارا مىنگزۇر حۈكۈملى.
عاشىق چىكسە نالانى، ياسا سالار لالانى،
يىردە پىشە، پادىشانى، ھودايمىنىڭ ھالانى،
غامزىنىڭ غاراقچى دىر، سالىسا تالانى،
كىرپىگىنىڭ اوق، غاشىنىڭ يايىدىر چىكىملى.

گۈزلىرىنىڭ ۋاسىپىن اتسە لىر قاندا،
عالم آغزى تامام جىم اولار سىندە.
تا جان باردىر بو تىندە، آرزۇمىنىڭ يار سىندە،
آدىنىڭ روما دۇشدى، اوۋازىنىڭ ھىندە.
لىلى سانگا كىزىك، زۇلىخا سانگا بىندە،
باغدا گۈلچىرە سىن، بولغار باقىملى.

عشقنىڭ آتاشىنى ساقىپ سىن دۈزە،
جان پولاتدان بولسا، دۈزمىز بو كۈزە،
غونسا، دىلېر، بو كۈزە، زىبان گىدىر ھەر سۆزە،
گۈركۈنىڭ گۈنۈشى دوغسا، نە سان باردىر يىلدىزا؟
آلما زىندان، بو كۆمۈش يۈزە-

زۇلىپۇنىڭ سىياھ، سىوراتكاردىر دۈكۈملى.
ھىماي اوتورۇشلى، لاجىن توروشلى،
كېوتىر توپوقلى، مارال يۇرىشلى،
تاز ھالال غاشلى، مېرورىت دىشلى،
طاۋوس غوش زىناتلى، داۋود تاۋوشلى،
تېزرو^{۶۴} شىۋە لى، كاكىلىك ناغىشلى،
توغون غوش تىمارلى، تارلان باقىملى.

باغلاننىبان چىقىسانگ شىتە^{۶۵} بى گۈلزار،
ھىسونىڭ خىيالاتى عالمى آلداز.
عاشىق آيدار: اى دىلدار!
گۈركى گۈنە تاى دىلدار!

^{۶۴} تېزرو-قىر قانۇل
^{۶۵} شىتە- قوشاق

تاپار حج ينگ ئووابئن،
هر کيم بير غارئپ غولدار،
ماغتئمغولى، سن دک گؤرمديم ديلدار،
بو جانا يارارلى، کؤنگله ياقئملى.

دوغروسى

اي پرى، عاشغام سانگا،
يانارام، دوغروسى؛
گؤرمگينچه گؤل يۆزؤنگ،
بيقرارام دوغروسى.

شأهرينگيزده بير پرى،
آدننگ اشيتديم من سنينگ،
بيلبىلى-بيچاره يم،
چوح آخى-زارام، دوغروسى.

من بير بزيرگن منم،
عشق ماتاسئن ساتارام؛
شأهرينگيزگه گلמיםم،
بس سؤوداكارم، دوغروسى.
گيده بيلمن سأهرينگيزدن—
خئز-حارامدان غورقارام؛
يدى پيرنينگ لفظيدن،
بير ياديگارم، دوغروسى.

اي پرى، زؤلپؤنگ فرى،
واللا سنينگ دى خوبلارئ؛
آيدادئر ماغتئمغولى،
پيشه كارم، دوغروسى.

گۈزل سن

گۈن حانجاری گۆکدن یرە ایندە،
 گۈنە غارشى دوغان آيى گۈزل سن؛
 اوستا جېبار ایشى، سنجاپ جۆپىسى،
 اصفهاندا غورلان يايى گۈزل سن^{۶۶}!

ساجباغنىڭ اوجوننىڭ سېمىدىر ایشمه سی،
 اۆستۈنگدن يول دۆشسە، قئندئر آشماسى،
 آغزنىڭ آيى-حيات، زمزم چشمه سی،
 عین الباقى^{۶۷} سوونونگ لايى گۈزل سن!

غزئل ديسم – غزئل، آل ديسم – آل سن،
 حیندیستاندا – شکر، بولغاردا – بال سن.
 عشق بیلن آچئلغان بیر تازە گۈل سن،
 یوسوپ-زۆلیحاننىڭ تايى گۈزل سن!

هر کیم گۆیچلى بولسا اونگا پیر دییرلر،
 دردى غولونگ درماننى بییر دییرلر،
 غاووننىڭ غووسونى شاغال اییر دییرلر،
 انقبالیى بندأنینگ پايى گۈزل سن!

اووازانگ چن-ماچن، داغلار آشاسى،
 سنى گۈرنلرینگ عاقلی چاشاسى،
 حیندیستاننىڭ رنگکلى غزئل چۆیشه سی،
 سورايى^{۶۸} چیلیمنینگ نايى گۈزل سن!

ماغتئمغولى، حالقدان سئرن گیزلسە،
 دیشینی اوشادنىڭ يالان سۆزلسە،
 اووالدا، آخردا ایام گۈزلسە،
 غارنپ بیچارأنینگ پايى گۈزل سن...

^{۶۶} گۈرۈغلى دىساننددا هم اصفهاندا ياسالان اوق- پاراغلار حاقدآ ایدیلپار.
^{۶۷} مدینه ده "البقيع" دین چشمه بار. لای. بو یرده شراب ینگ دویونه چۈکن، قاوی یرینه لای (دورد، لدوره) دیپارلر. بلکی شاهیر گۈزلی شونگا منگرتجک بولاندئر.
^{۶۸} صراحی—سوو، شراب... قویولیان بیلی اینچه اووادانجا قاپ- سوو چیلیم هم ادیلپار. انونگ سورولیان یری (نى- قارقيسى) اینچه... شاهیر یاری ننگ بیلینی شونگا منگزدیار.

بارمى، يارانلار

عشق يولون ھۇس ايلاپ،
گلن بarmى، يارانلار؟
دردىمى بيان اتسم،
آلان بarmى، يارانلار؟

بولوشام مستى-شىدا،
ھزار پيشه، صد سۇودا،
عالمده من دى رىسوا
بولان بarmى، يارانلار؟

ايچىم درد، داشتم بريان،
ادر من نالا-گريان،
منينگ دى مستى-حايان
غالان بarmى، يارانلار؟

يالان دۇنيانى يايىناپ،
گزگيل گۇلۇپ ھم اويىناپ،
عشق غازاننىدا غايىناپ،
اۋلن بarmى، يارانلار؟

عشق دوش بولسا بىر مردە،
ئوز بولار، دۇنر گردە،
منينگ دى اۋزۇن دردە
سالان بarmى، يارانلار؟

باردى حالىم اۋلۇمگە،
تاپ اتمىن ظولومغا،
يىغلاميان حالىمغا،
گۈلن بarmى، يارانلار؟

ماغنىمغولى، جان چكسە،
رحم اتمزلىر، ياش دۇكسە،
عشقنىڭ يولوندا يوقسا،
تالان بarmى، يارانلار؟

ايچمه ين جامئم

دؤزمنم، دويمانام، دورمانام، اي يار،
بو ساقى دؤورؤندن ايچمه ين جامئم.
جامئ مى سوندوغئنگ گؤرمسين اغيار،
گلمئم عاقلئما، گؤرمه ين كاميم^{۶۹}.

بولوشام غوواص دك، يۆزمؤشم كؤلى،
تاپمئشام همرائى، توتموشام يولئ،
شووقونگ شرابئندان بولوشام دالى،
بيلمن نيچيك گچر چاشتيم، شامئم...

تا نفس تنده دير، تنده جان باردئر،
ديل سانگا مايئلدئر، چشم انتظاردئر،
چكديگيم فغاندئر، ورزيشيم زاردئر،
تا كه بو درد ايله گچر ايامئم...

گؤزلىرىنگ جلاتدئر، ديللىرىنگ عيار،
غامزانگ بيمار ادر، يۆزلىرىنگ تيمار،
منصور بلاسئنا بولسام گرفتار،
گيدرم سن سارئ، سؤيريپ حامئم.

ماغتئمغولئ، خوش خواب ايچره ياتئردئم.
امرينگه اوغرادئم، ايمان گتيرديم،
اؤزؤمى اونوتدئم، هوشوم ييتيرديم،
پئراغئ ديبپ چاغئرسئن اول مينىنگ نامئم.

^{۶۹}كام—دويماق، غانماق

هوشى ياندئرار

واقت بولار كى، بير يل دؤشر سرىمه،
 حئىال هجووم ايلاپ، جوشى ياندئرار؛
 يۆرگيم جوش برسه، عاقلئتم جم بولسا،
 پىكىر باسار، غايغى هوشى ياندئرار.

سأحر واقتى درووش نالئشا گلسه،
 بيليندن يۆپ آلئپ، بوينونا سالس،
 تانگري سؤين بنده بت دوغا قئلسا،
 پليگى تيتره در، عارشى ياندئرار.

آقماق اؤزؤن عاقل بيلن دنگ ايلار،
 بير ايش توتار، سونگراسئندان جنگ ايلار،
 ذهيننگ كآييدر، عاقلئنگ تنگ ايلار،
 ديبديگينگ ايلمز، باشى ياندئرار.

حاق سؤيؤپدير آلى كيمين ولى سين
 قادم ست دئر حززت اتمك اؤلوسين
 يتميش ايكي ملت گومر اؤلوسين
 سگ پرست ملت لاشى ياندئرار.

ماغتنمغولى، حاقدان پيالا چكسه،
 پيالا جوش برسه، حئىالا چكسه،
 عاشقلار باغرئندان بير نالا چكسه،
 داغلارئ الندير، داشى ياندئرار.

آيرلدىم

بىلبىلم، آخى-زار چكىپ،
تازە گۈلزاردان آيرلدىم؛
گۈزدن غانلى ياشىم دۈكۈپ،
اول سۆر ياردان آيرلدىم...

يارا ياراشار سۆرمچە،
صىپاتىن سۆيلىم آنچه.
لى شكر، آغزى غونچا،
اول زۆلى-تاردان آيرلدىم.

شېرىن جاندا يوقدور طاقات،
جېرى آننىگ جاناراحات،
غاشلارنى فتنە-آيات،
چىشى-حونحوردان آيرلدىم.

آيرلدىم غونچا گۈلۈمدن.
سۇيا ساجلى سۆنبۈلىمدن،
حوش اووازلى بىلبىلىمدن،
شېرىن گۈفتاردان آيرلدىم.

دالى كۈنگلۈم آرزومانى،
كۈللى گۈزلىرىنگى حانى،
سكىز جىنتىنگ بوستانى،
باقچالى باردان آيرلدىم.

ايللىرى بار دىنگلى-دىنگلى،
سوووق سوولى، تر اۋلىنگى،
اىلى — گۈكلىگ، آدى — مىنگى،
نازلى دىلداردان آيرلدىم.

ماغتئمغولى، عاشق مىستان،
باغلادىم شاننىداستان،
مىزىلگأى باغى-بوستان.
آمالى ناردان آيرلدىم.

عاشق بولوشام⁷⁰

ای یارانلار، بیر یۆزی گۆل، آيا عاشق بولوشام،
بارچالار ماقصادئ گۆل رعنايا عاشق بولوشام،
بیلبلیم باغ ایچره، بیر غووغایا عاشق بولوشام،
اؤزی غایئپ، زۆلپلری یلدايا عاشق بولوشام.
منزلیم باغ ایچره دیر، سآحرایا عاشق بولوشام.

چۆن پلک سالدئ ییزی اول گۆن فنا توپراغئنا،
دۆشدی سیریم دایئما مکه، مدینه داغئنا،
بیلبل اولدوم سایرادئم، گیردیم ارم نینگ باغئنا،
پای-بنت اولدوم او گۆن غام ایلی نینگ توسساغئنا،
یۆز بلا-مأحتلی بیر سؤودایا عاشق بولوشام.

گؤورأم ایچره یار غامئدر، منزلیم صأحراده، حی،
پوششیم غام-غوصصادئر، من دؤنمؤشم فرهاده، حی،
سالدئ عشقئنگ، دیلبرا، جان و-جیگیریم اودا، حی،
وادارئغا، گچدی عؤمرؤم، ضایا بریدیم باده، حی،
آحئ کؤپ، افغانئ کؤپ، بیر کؤیه عاشق بولوشام.

بیلئم، نه بحر و بر دیر، بس نه معظم داغئدر،
آلدئ کؤنگلؤم، گیتدی عاقلئم تن مئدام نأچاغئدر،
نسبت اتمک بولماس آئ، قُمرئ، بیلبل زاغئدر،
آی غاراض هر زۆلپؤنگ یتمیش مۆنگ ار توسساغئدر،
قاددئ-قاماتئ بلنت، زیبایا عاشق بولوشام.

دوست، هووایئ واصلئئ من مونچا چئدن ایسترم،
دامئ-زۆلپؤنگ قاصدئنا اؤزؤمنى زئندان ایسترم،
دییمه: غامدان بیر زامان، کؤنگلؤمنى خندان ایسترم،
بیر غارئپ عاشق منم، یار، سنى سئدن ایسترم،
گیجه-گؤندیز، بیلینگ حوو-حایا عاشق بولوشام.

ایستمز یارئم منی، اول یارا زارئم چوخ منینگ،
غالمئشام حایران اولوپ، غایرئ مئدارئم یوق منینگ،

⁷⁰گل- بلبل کتابی نینگ ۶- نچی صاحیفاسئندا (چاپ گنبدقابوس) شو آد بیلن و شونگا منگزش قوشغئ بار.

آلدئ جانئم عشقئنگ اودئ، انغتئيارئم يوق منینگ،
گلسه، عاقلئم داغئدار، گیتسه، قارارئم يوق منینگ،
کیرپیگی اوق، غاشلارئ اول یايا عاشق بولموشام.

آیدادئر ماغتئمغولی، من آندا کأنه اوغرادئم،
سییل ادیپ باردئم فلکدن، لامکانا اوغرادئم،
چؤن منی رئسوا قئلئپدئر، عشقئ کأنه اوغرادئم،
یتمیش ایکی شأهر ایل مۆنگ بیر دؤکانا اوغرادئم،
شونچا سرگزدان سپیل و-ضایا عاشق بولموشام...

نووروزدان سنى

بولمادى يىزگا نصيائىنگ، ايسىدىم گۈيزدن سنى،
 دىيدىنگ: اۋتسۇن غىش، تاپار من تازە نووروزدان سنى،
 سايلادىم-سچىدىم، سونامە، بۇلجىك غىزدان سنى،
 نچۇن قوچمادىم بىلىنگ سىنىنگ، تانىپ اوزدان سنى،
 ايسىترم حاقدان، غووشىدىرغاي مانگا تىزدن سنى.

سۇدۇگىم، سىن گۈندە بىر كىز يادىنگا سالىسانگ مى،
 گۈندە يۈز قاتلا دىلار من يارادان حاقدان سنى.
 باشقى گۈندە اودا سالىدىنگ من پاراھات بىندە نى،
 حاق گۈترسىن ارادان شىلە راقىپ شىرمىندە نى،
 قىل باھىل يىزدن يانگا، انجىنىتسالار سۇزدن سنى.

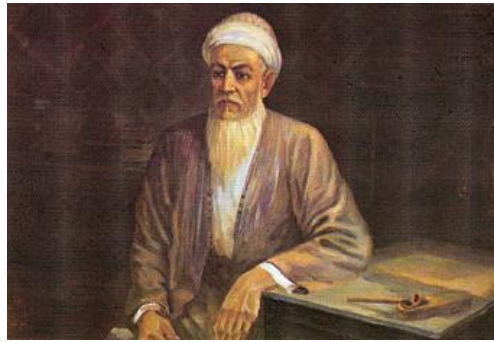
حاق قاشىندا سۇزۇم اۋتمىز، من كىيى اۋارا يوق،
 ايل و گۈن رحم ايلمىز، من كىيى بىچارە يوق،
 يۈرگىم صد پارادىر، بىلى تىمىد يارا يوق،
 سىن غارىپ سىن، من پاحىر من، سىندە، مىندە چارە يوق.
 سۇدۇگىم، تاقىدىر-حاقىدىر آيىرغان، يىزدن سنى.

باغىنگا گىرىسم ساحىر، بىلىپ بولۇپ سالىسام اويون،
 غافلاتا غالىسا راقىپ، بىر دم سالىشساق قول بويون،
 حاقدان اۋزگە چارە يوقدور، نە قىلايىن، نىلىيىن،
 اينچە بىل، شىرىن زىبان، كىپىر توپۇق، سىن غاز بويون،
 ساقلاسن تانگىرى پناھىندا يامان گۈزدن سنى.

حايىرىنگى دوشمان گۇرۇپ، دوستونگ چكر جبرى-جپانگ،
 شىلە دىلدارلىق بولارمى گۇرمە يىن ذوقى-ساپانگ.
 سالىسالار مىزانغا، بالقان داغى ھىچ گىلمىز پانگ^{۷۱}،
 آيدادىر ماغنىمغولى، عىدىنگ يالان، يوقدور وپانگ،
 بى وپالار حوپ سوووتىمىشلار، سونام، يىزدن سنى.

⁷¹مىزان-ترازو. پانگ-سنگ ترازو. يعنى بالقان داغى ھىم سانگا آز گلر دىيىپ شاھىر سۇيگۈلىسىنە باھا بىرپار.

آتامىنگ

آلتىمىش ياشدا نووروز گۆنى، لو يىلى
توردى آجال، يولون توسدى آتامىنگ،
بو دۇنيانىنگ ايشى بىلىمىش، بلى،
عۇمرۇنىنگ طاناپىن كسدى آتامىنگ.

آغر دۇولتلىر كۇنگۇل غويمادى،
بو جاحانن عشرىتىنى سۇيىمدى،
اسكى شالدىن آرتىق پوشش گىمدى،
آخىرت اۋىي بولدى قاصدى آتامىنگ.

دېردى: دۇنيا دورماز، عۇمۇره باقى يوق،
گۇندىز روزە، گىجە بولسا اوقى يوق،
مۇنگكۇر بىلمىز، مخلص لارنىنگ شكى يوق،
پىغامىر دوستودىنر، دوستى آتامىنگ.

گۇرمىسم، سۇيلىمن اوى بىل چىندن،
ماقصادىنا يتر يىغلاغان چىندان،
يارئىسى مىلكدن، يارئىسى جىندان
مۇجوۋرسىز بولماز اۋستى آتامىنگ.

نۇبا^{۷۲} دىيىرلىر، اۋچ يۇز ارن اوغراشدى،
چىلتىندە آتاما ناظارىم دۇشدى،
نۇجا بارسام، هفت تىلرە غارئىشدى،
بولار دورار چىن پىيوسى آتامىنگ.

^{۷۲} دىنى ائناجا گۇرا: ۱- قطب (قطب اول ابوبكر) ۲- آبدال (چهل تن) ۳- اخيار (۷ تن) ۴- اوتاد (دۇرت لىر) ۵- غوث ۶- نۇبا (۳۰۰ تن،
مختومقلى نۇبالاردان) ۷- نۇجا (۷۰ لىر)

عالم ايچره ادام غالماز، آد گزر،
بو سئزلاردان جاحان حالقى ياد گزر.
جايى جنتت ايچره، گۆكده شاد گزر،
يرده حوشواقى ياتار پوستى آتامنىڭ.

ماغتئمغولى، گىزله سئرنىڭ بار ايچده،
كامل تاپسانىڭ، قىل غوللوغىن ھر ايشده،
ماغشار گۆنى، البتە، گىرر ھېشتە،
ھر كىم چىندان بولسا دوستى آتامنىڭ.

ائىلامايان بولارمى

بىر كاكىلىك آلدىرسا تۆرپە بالاسىن،
سايراي-سايراي، ائىلامايان بولارمى؟
بىر بىلبىل يىتىرسە غىزىل لاله سىن،
حاسراتىندان سۆزلىن بولارمى؟

كۆررە سى اليندىن گىتسە اشكىنىڭ،
تلمورىپ تۇرت يانا گۆزلار اوشاغىن،
آق مايا آلدىرسا الدن كۆشكىن،
باغرىن بوزوپ، بوزلامايان بولارمى؟

بالا سىسە دىنگلار، آسنىپ غوللاغىن،
دۆكە-دۆكە گۆز ياشى نىڭ بولاغىن،
آق جىرن آلدىرسا الدن اوولاغىن،
مالى-مالى، گۆزلىن بولارمى؟

آغساغىنىڭ اليندىن آلسانگ آغاچىن،
يامان دردە دۆشر، تاپماز عالاجىن،
بىر گۆيچلى دوشمانا دوشسا مەكە جىن،
جوجوغىنى گىزلىن بولارمى؟

آيرالغا آدام اوغلى نيلسين؟
کيم غالار، گؤرمين آجال حيله سين؟
ماغتئمغولى، حايوان بيلسه بالاسئن،
آدام اوغلى يئغلامايان بولارمى؟

بولار گلمدى

گؤچى-غونى بيله گيتدى عبدالله،
همه گيدن گلدى، بولار گلمدى.
محمدصفا گيتدى كؤمك برماگه،
اوزادانلار گلدى، بولار گلمدى.

انه سيندن آيرى ياتماز اوغلانلار،
يا رب، گؤرن بارمى بولاردان، ايللر؟
آيلانيار آيلار، دولانئپ يئلار،
آيلار، يئلار گلدى، بولار گلمدى.

حاسسادان ساغالدى زاهر دادانلار،
حاقن آئىپ گلدى غويون حايدانلار،
آلتى آيلق يولا – كآبا گيدنلر
حاجى بولوپ گلدى، بولار گلمدى.

ائراقدان، ياقئندان بارئپ گلنلر،
بارمئندر بولاردان گؤرؤپ-بيلنلر؟
حينديستانا بزيگنلىك قئلانلار،
مالئن ساتئپ گلدى، بولار گلمدى.

يولوقدى بير دولى، دگدى بير باران،
بيرين يوردى بيلن ايلدى ويران،
بيريسى نينگ يارى ائزئندا حايران،
گؤزلرى يولدادئر، بولار گلمدى.

يئقئلانئنگ باغرى يردن غالمازمى؟
هيچ باران گلزمى، آغلان—گؤلزمى؟

اۋتندىن-گچىندىن سورسانگ، بىلمىمى؟
بىلىنمىزلىر گىلى، بولار گىلىدى.

ماغتئمغولى، دىدى غويمان ياتماغا،
اوغرون بىلمىز سوراپ-سوراپ گىتماگە،
يىردىن جوغاپ چىقماز، حابار توتماغا،
گۈرن-بىلىن بارمى، بولار گىلىدى.

اوغلوم – آزادىم

آزادى:

— پاش ايله سىرنىگى، ساقلاما پىنھان،
اماكى سۆزۈمدىن چىقماغىل، اوغلوم!
گۈندە يۈز كۆي گىر، گىچىر بو باشا،
آغىرتما، سۆزۈمى يىقماغىل، اوغلوم.

ماغتئمغولى:

— اوتاناردىم، سىرنىم پاش ايلمىزدىم،
پاش ادرىن، حابار آلسانگ، آزادىم!
يۈز كۆي گىر، گىچىر ھەر گۈن بو باشا،
كۈنگۈل ايسىتار، ساپار قىلساق، آزادىم.

آزادى:

— جىپا اورما، اۋزۇنگ چاغىر مۇولانى،
آرزوولاما حانى، بىگى، سولتانى.
بىسىدىر يىزە اول تانگىرنىنگ بىرنى،
آزدىرما كۈنگۈلۈنگى، گىتمىگىل، اوغلوم.

ماغتئمغولى:

— گىدىنمىز يوق آلتى بىلە، باش بىلە،
سىران اتىك نىچە دىگى-دوش بىلە،

مگر، شوندا غامگين کۈنگلۈم خوش بولا،
کۈنگۈل غالقار، قارار اتمز، آزادئم.

آزادئ:

— بيلگشليين اۈزۈنگ نيرأ اتار سن؟
نيچيک ايشدير، مونئ بيله توتار سن؟
دييگيل آحر: کيمينگ بيله گيدر سن؟
دم تارتئپ، هر يانا باقماغل، اوغلوم.

ماغتئمغولى:

— جنلاودارئ بولام يازئرحان پيرينگ،
کۈنگۈل خوشئ پرواز اورار پاحئرئنگ...
بو گۈن نيچه گۈندۈر، الحمد اوقئرئن،
شاد ايله کۈنگلۈمى، غويير، آزادئم.

آزادئ:

— ورزيشينگ يوق، ياش سن، گيدبيلمر سن،
شبگير بار، شوو حون بار، چئدابيلمر سن،
هر ايشه باش غوشوپ، اديبيلمر سن،
گيتمکليک ياغداين اتمگيل، اوغلوم.

ماغتئمغولى:

— کيشى سۈزلمأين، سئرئ پاش اولماز،
ياغشئندان، يامانئان آنگلان ياش اولماز،
شو گز اييرمسينگ، کۈنگلۈم خوش اولماز،
رايئمئز غايتارما، غويير، آزادئم.

آزادئ:

— ييزى بيله نيچيک ترک اديسينگ بار؟
بو يول بيهودائر، سن گيدسينگ بار،
گل گيتمگيل، اوغلوم، چوخ ترخوسئم بار،
غايغئ-حاراجاتا باتماغل، اوغلوم.

ماغتنمغولئ:

— قالبئما گیرپیدیر گیتمک هؤوسى،
ینه بیزدن بولار حالقئنگ طماسئ،
کؤنگلؤمنى رد اتمه، قئلما ترحوسئ،
بیر ساپار ایشیدیر، غویبر، آزادئم.

آزادئ:

— قران اوقیپ گزگین یاغشى کلام دئر،
بی رحم اوغاندئر، دینی اسلام دئر
قاراقچئدئر، یوللار خیز-حارام دئر
اؤلرمینگ، ییترمینگ، گیمه گیل اوغلوم.

ماغتنمغولئ:

— گؤره یین، سئنائن بوگون ائقبالیم
یاغشى گۆن و ساغات گلیپمی سالتئم
قصد ادیپ جانئما، يتسه آجالئم
بو یرده هم بولسا، تاپار آزادئم.

آزادئ:

— آزادئ دییر، بیله ساپا سؤرلى،
ایسم ایبرلى، سئناپ گؤرلى،
"أمین" دى، تور، اوغلوم، پاتا برلى،
بیر، تانگری یار اولسون سانگا، گیت، اوغلوم!

ماغتنمغولئ:

— ماغتنمغولئ آیدار، غالمئشام چوحدان
کؤنگؤل تالواس اورار، گزر ائراقدان،
هر یرده ساغلئغئم ایسته اول حاقدان،
دوغا قئلئپ، حاقا یالبار، آزادئم!

چوودورحان اۆچين

آحمات پاتئشادان حابار آلمغا،
اومئت اتدى ايللر، چوودورحان اۆچين،
ساغ بارئپ، سالامات غايدئپ گلماگه،
اونگمادئ انقباللار، چوودورحان اۆچين.

ياپلار دونگوپ غالدئ، ياغئشلار سئزمان،
بولوت بؤلكك سالدئ، بو درده دؤزمان،
زمين ضايا بولدئ، پلكلر لرزان،
گؤزدە ياشئ سيللر، چوودورحان اۆچين.

انزئنگدا بولدولار ايل انتظارئنگ،
اومئت بيله گزدى آنناحال يارئنگ،
آتاناظار بولدئ چكرگه زارئنگ،
گؤزلى-گؤزلى يوللار، چوودورحان اۆچين.

بارسا، پايئ بللى سولطاندا، حاندا،
ايللر بيلمى غالدئ، آرمانى جاندا،
قاضادئر، قئسماتدئر يزدده، كرماندا،
مگر تارتدئ قانلار، چوودورحان اۆچين.

قرعه لار گؤنگ بولدئ، پال لار شوم بولدئ،
يارانلار كم بولدئ، يوللار بيم بولدئ،
چشمه لر بند بولدئ، يوللار گؤم بولدئ،
گوي^{۷۳} بولدئ تيللر چوودورحان اۆچين.

سؤيله، ماغتنمغولى، عالم بيلسينلر،
جايئ جئنتده دير، گؤوا بولسونلار،
«حاق رحمت اتسين» دئيپ، دوغا قئلسئنلار
تمام اولوس-ايللر چوودورحان اۆچين.

^{۷۳}گويـ سايرايان، گيله يان

گچدى دىيديلر

اي يارانلار، يوووز داستان تاپىلدى،
بىر قوچاق پانندان گچدى دىيديلر.
آخىر زامان بولدى، آي-گون توتولدى،
آي-گونونگ شوغلاسى ياشدى دىيديلر.

ناگهان اوغرادى آيرالتق داغى،
سیدیم تارحان چکر دى-پئراغى،
عۇمرؤنىنگ حاصىلى، اوتوز چئراغى،
بادى-حازان اوروپ اۇچدى دىيديلر.

گيتدى عؤوض، گلدى، ينه كۆپ زاتلار،
پوزولدى صؤحبتلر، غام بولدى شادلار،
غارداشلار، سىرداشلار، ياقىنلار، ياتلار
غارا گيىپ، غان يىغلاشدى دىيديلر.

بدو آتلى، بك كمىلى، ياراغلى،
دؤولتى، زىناتى مالىنا باغلى.
مئحمانىلى بىر اُردىر، زاتلى، اوتاغلى،
بىر بلنت اورداسى چاشدى دىيديلر.

يىگىتلىك حاسراتى باشدان اؤترمىش،
اوغولسئزلىق بارچا ايشدن بىرمىش،
زۇرباسئز يىگىدىنگ اورتى يىتمىش،
يوردى يوق، كرونى گچدى دىيديلر.

ماغتنمغولى دىير، تۆركۆستان تۆره سى،
بىر قوچاقدىر يىرىنگ، سووونگ سره سى،
يىغىن گۆركى، يوو گۆنۆين اۆره سى
اؤشبو غارا يرى قوچدى دىيديلر...

بىتدى

آ

آت يانئندا بلليدير	۶۹
آتا منگزأر	۷۴
آتامئنگ	۱۳۸
آئى گرک	۲۶
احسان قايسى بيلينمز	۱۰۴
آد ايسلأرين	۳۱
أر يانئندا بلليدير	۴۹
أغلار من	۱۰۷
اوغلوم - آزادئم	۱۴۱
اؤنگى-أردئ بيلينمز	۱۳
اؤيلنگين	۵۳
آى - گؤنؤنگيز باتماغا	۱۰۴
آيا دؤندى	۱۲۳
ايچمه ين جامئم	۱۳۲
ايچن يالندئر	۷۵
آيرئلدئم	۱۳۴
انزلامايان بولارمى	۱۳۹
ايسلأرين	۱۱۹
ايشى گرکدير	۲۴
انقبال بولمادئ	۸۰
انقرارستز أردن	۵۵
ايل بولغول	۴۷
ايل بيلأنى	۷۰
ايلي گؤزلأر	۷۱
ايلي گؤزلأر	۲۷

ب پ

بادصبانى گؤرسم	۸۸
بارمى يارانلار	۱۳۱
بارئ بولماسا	۴۱
باش اؤستؤنه	۲۵
باغرئم ديلنيم	۱۱۸
باغلار حى	۹۱
بدنام بولار	۸۸

۸۵	برمه پلگه
۱۱۵	بو دردى
۹۸	بولارسن
۱۴۰	بولار گلمدى
۱۲۶	بولدوم ايمدى
۶۷	بى وپالاردان
۵۲	بيلمديم (هيجران قايسى)
۳۰	بيلمزمينگ
۳۷	بىلى بولماسا
۶۲	پاش ادرسى
۸۲	پىغان اگلنمز

ج چ ح

۶۵	جوش بولماسن
۵۷	جوش گلسه
۷۶	چاتىپ بولمايئر
۱۴۴	چوودورحان اۆچين

د ز

۹۴	داش دؤكر
۳۵	داشلار بيله
۶۳	داشى سئندئرار
۷۳	داغ سايار
۱۹	دپه نه دير دؤز نه دير
۱۲۵	درد اولدى
۸۷	دلالت ياغشى
۸۹	دوراسئنگ گلر
۲۲	دوروشئن گؤرؤنگ
۳۹	دوز هم بولماسا
۸۶	دوش بولان
۱۲۹	دوغروسى (بيقرارام)
۱۷	دؤكر بولدوق ياشئمز
۱۰۱	دؤكه باشلادى
۶۴	دومان گيتمزميش
۱۰۶	دون بولسا
۴۵	دون تاپئلماسا

۷۲	دون گرک
۴۴	دونلى گۆرنر
۸۴	دۇنيا جى
۴۳	دۇيشۆنه دگمىز
۹۲	زور بولار

س ش ص

۱۲۶	ساپا بولار
۱۲۰	ساتاشدئم
۴۹	سازئنا دگمىز
۷	سونگوداغى
۹۷	سىرگىدر
۱۱۰	سىل بىلانى
۱۴	شيره دۆنر
۵۰	صارپ ايليير آشئى

ع غ

۱۸	عارگرکدير
۱۲	عارشى آغلایا (يا آخما ت شاه)
۱۳۵	عاشق بولمئشام
۲۸	عالمه بلگيليدير
۱۰	عالى سيزينگدير (فتحه سردار)
۱۰۲	غاچا باشلادی
۱۲۲	غاردئ مى
۴۰	غوملى چئقئيدئر

ق

۶۸	قادرئن نابيلسين
۹۳	قارا رنگ بولار
۱۱۴	قائى يای
۳۴	قالئپ من
۱۲۴	قئزمالى بولدوم
۵۴	قئل- قال بولار

ک گ

۸۱	کۆنگۆل حوشوندا دئر
۵۸	کۆيمان ييگيديه
۱۴۵	گچدى ديبديلر

گۈزىمك بىلىن	۹۵
گلن- دە باردئر	۷۸
گۈردۈنگىمى ؟	۱۱۷
گۈرۈم گۈرۈلمگن ىردە	۴۸
گۈزل سن	۱۳۰
گۈزە منجماندئر	۸۳
گۈزۈم دۈشدى	۱۲۰
گۈلكنگ	۸
گۈرگىنىنگ	۶
گىدىجى بولما	۶۰

ل م ن ى

لأله گتىرمىش	۶۶
مالا سراتمز	۳۸
مالئنا دگمز	۴۶
مردان قالمادئ	۱۰۸
منگزار حۈكۈملى	۱۲۸
منجماندئر	۹۰
ميدان يولوقسا	۲۰
ميدان يولوقسا	۱۰۰
نأبىلسىن(عام و خاصى)	۷۶
نألر گۈرۈندى	۱۵
نأمه سن؟	۱۱۷
نامىس عاربىله	۹۶
نُقصانه گلگى	۱۰۹
نووروزدان سنى	۱۳۷
نيلأىن(اچا بىلمن)	۲۹
هر يانا	۱۱۲
هوشى ياندئرار	۱۳۳
ياد ياغشى	۷۷
يار ايلار	۲۱
يار يىزىم سارى	۳۶
ياشئن آنكلاماز	۲۳
ياقئىپ بارادئر	۳۳
يايلاقلارئ بار	۱۶

۵۶		يلديم توت
۱۱۲		يۇرمىلى بولدى
۳۲		يىغلاپ گچر حالئمغا
۵۱		يىقمايان اردن